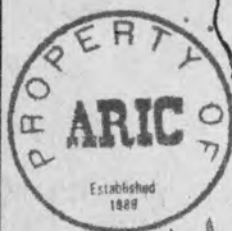

دیوہنی وزارت

اصول تدریس ریاضیات

۱۳۵۰

مؤلف: عنایت اللہ شہرانی

د پوهنې وزارت
د تأليف او ترجمې رياست

اصول تدريس آرت تربوي

مؤلف: عنايت الله شهراني

۱۳۵۰

AFGHANISTAN CENTRE AT KABUL UNIVERSITY

3 ACKU 00008926 7

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه چاپ دوم

زمانیکه محصل پوهنځی تعلیم و تربیه بودم نظر به ذوق و علاقه خاصی که در رشته آرت و هنر داشتم این مجموعه را جمع آوری کردم .
موسسه تعلیم و تربیه پوهنتون کابل خواست تا باری چند این کتاب را بحیث ممد درسی مکاتب بچاپ برساند، چنانچه به معلمان کورسهای زمستانی و تابستانی وهم در دارالمعلمین ها مرام فوق جامعه عمل پوشید و مورد استفاده و علاقه شان قرار گرفت .

اما در این اواخر باوجودیکه ضرورت زیاد تر شده میرفت و کتاب دیگری هم در مقابلش که از اصول تدریس آرت و Art Education بحث کند بمیان نیامده بود، از چاپ کردن بار دیگر باز ماند. من فکر میکردم نتیجه زحمت و کوششم که در ایام تحصیل باوجود مشکلات درسی ووظایف دیگر که در ترتیب و تنظیم این کتاب صرف نموده بودم به همین جا خاتمه یافت .

ولی خوشبختانه در زمستان ۱۳۴۶ شخصیت بزرگ و دانشمند عالیمقام دوکتور علی احمد پوپل حنیکه بحیث وزیر معارف

دردارالمعلمین کابل تشریف آوردند، کتابم را ملاحظه کرده و فرمودند اگر يك بار تجدید نظر شده و در معرض چاپ قرار گیرد کتابیست قابل استفاده و دارای مفهوم .

هنگام تجدید نظر واقعاً اغلاط و کمبودی‌ها در کتاب موجود بود و تا اندازه‌ای توان با بناغلی محترم شبنم غزنوی جمعاً کار کرده و تجدیدش نمودیم و ضمناً متیقن گشتم که کار و فعالیت و زحمت کشی در مقابل اهل خرد و مشوقان اهل وطن هیچگاه پنهان نشده دیر و یازود بمکافات و تقدیر نزدیک می سازند.

امید است استادان محترم و شاگردان عزیز از این رهنمایی تدریس کم و بیش استفاده نموده بکوشند اولاد با استعداد وطن را بهر شکلی که میشود پیش ببرند . با احترام

«شهرانی»

تقریظ چاپ اول

ارجمند میناغلی عنایت‌الله شهرانی محصل صنف چهارم پوهنځی تعلیم و تربیه دو سال قبل منځیت شاگرد و در سال گذشته طور سامع در ساعات درس من در پوهنځی حصه گرفتند.

میناغلی شهرانی استعداد شایان و ذوق مفرطی در رسامی دارند آنچه از اساتذه و ارباب فن در اصول تدریس آرت نمایشی و انتزاعی انداخته اند آنرا بصورت یک رساله در رشته تحریر آورده اند.

مطالعه این اثر برای معلمین و خصوصاً معلمین رسم خالی از فائده نیست. من باین جوان با اخلاق و با ذوق پوهنځی تعلیم و تربیه که درآینده معلم و مربی خوبی خواهند شد راجع باین اثر شان تبریک گفته و موفقیت مزید برایشان مسئلت میکنم.

استاد عبدالغفور برشنا

مشاور وزارت معارف

و آمر عمومی مکاتب آرت و صنعت

تقریظ چاپ اول

از سالیان دراز یست که مضمون آرت بنام رسم و کار دستی در سلك سایر مضامین مفیده جزو پروگرام درسی معارف افغانستان عزیز شناخته شده و توسط معلمین ورزیده مسلکی بصورت خاص عملی و در مکاتب تدریس میشود.

نظربه اقتضای عصر و زمان آرت ابتکاری که فعلاً سراسر مردم جهان را بخود متوجه ساخته ایجاب میکند که باید شاگردان در پهلوی کارهای عملی بصورت نظری نیز درباره مزایای آرت ابتکاری تحریر و تقریر کرده بتوانند.

بنابراین ضروری افتد تا یک اندازه مواد برای تدریس جنبه های عملی و نظری آرت ابتکاری تهیه و بدسترس معلمان کشور گذاشته شود. مخصوصاً تحولی که درین چند سال اخیر با اثر اقدامات و نیک بینی های وزارت جلیله معارف نصیب سلك آرت و هنر های زیبا در مملکت شده قابل قدر است.

این مضمون تازه را که آقای عنایت الله «شهرانی» تحت عنوان آرت، باذوق و علاقه خاص هنری خویش در رشته تدریس آموزش آرت ابتکاری نگاشته اند واقعاً برای بهتر ساختن اصول تدریس آرت خیلی مفید و باارزش است. من بحیث یک ارستست موفقیت این نویسنده جوان را بیش از پیش تمنا و افزایش همپحو اشخاص هنرمند را در وطن عزیز از بارگاه خداوندی استدعا دارم.

غلام محی الدین «شبیم»

استاد مرکز آرت تربیوی دار المعلمین کابل

عرض مرام

منظور از ترتیب و تنظیم این مجموعه که حاوی يك عده موضوعات از قبیل اصول تدریس، ترتیب و تهیه مواد و رهنمائی معلمین آرت میباشد، اینست تا معلمین بتوانند از یکطرف راجع بمطالعه آرت استفاده اساسی نموده و از طرف دیگر بعد از جمع آوری يك اندازه معلومات آنچه را که اندوخته اند بالای شاگردان تطبیق و طرف استفاده آنها قرار دهند. البته تجارب عملی و نظری ای که در ساحه آرت ابتکاری و فن رسامی گنجانیده شده شرایط محیط و سویه شاگردان در نظر گرفته شده تا باین ترتیب در وقت استفاده از آنها و عملی نمودن شان توسط شاگردان از لحاظ تهیه مواد لازمه بقیمت ارزان تمام شده و حتی از چیزهائی که بنظر مردم خارج از استفاده بوده باشند کار گرفته شود. معلمین میتوانند بمطالعه این اثر و مداخله فکری و تجارب شخصی خود شان بادر نظر گرفتن اوضاع محیطی به اطفال و جوانان ما معاونت های بسزائی نمایند، تا استعداد های نهفته شانرا انکشاف و تقویت بخشند.

اقدام و صرف مساعی بنده در ترتیب و تحریر این مجموعه روی
دو هدف آتی استوار بوده:

اول: هویدا است که تا هنوز مردم ما از این قبیل معلومات کمتر بدست
داشتند و روی این اصل اگر نویسنده اغلاط و کلمات غیر مصطلح را که
در اینجا گنجاییده و مورد انتقاد دیگران واقع شود خود را ملامت
نمی‌پندارد، زیرا این راه ایست که به هموطنان عزیز با لخصوص به
نویسنده‌گان و ذوق‌مندان آرت و هنر کشوده است و دیگران میتوانند آثاریکه
بمراتب نسبت به این اثر جامع تر و بهتر باشد برشته تحریر در آورده
و به آثار خود راه های عالی تر پیموده اینجانب و دیگران را مفتخر سازند.

دوم: از دیر زمانی میخواستیم در باره آرت ابتکاری چیزی بنویسم
ولی به تنهایی خود به انجام این غایه موفق نگردیدم همانا عدم همکار
و رهنما درین ساحه بود و بس، که خوشبختانه درین تازه گیها قبل از آنکه
اقدام باین کار نمایم از استاد محترم و هنرمند لایق بناغلی غلام‌محی الدین «شبنم»
مصلحت دیدم و ایشان نظر به رغبت خاصیکه در رشته آرت داشتند
قبول زحمت نمودند و وقت گرانبهای خویش را وقف این خدمت هنری کرده
علاوئاً در تهیه و مهیا ساختن سامان و مواد مورد ضرورت بمن معاونت نمودند.
دلیل دیگر یکه برایم قدرت تکمیل این مجموعه را داد عبارت بود از
استفاده نوت هائیکه دو سال قبل استاد معروف بناغلی عبدالغفور «برشنا»
در کلاس آرت درس داده بودند که برخی از گفته های شان را یادداشت

نموده و با خود حفظ داشتیم با علاوه نتایج تتبعات و معلومات خویش و ترجمه کتب زبان انگلیسی با وجود ضعف لسان بشکل یک رساله که در نوع خود تقریباً پیشقدم می باشد در آوردم .

در ختم عمیقترین مراتب امتنان خود را به استادان گرامی ای که وجود این رساله را ممکن ساختند اظهار نموده امید وارم که این اثر مورد استفاده دیگران واقع گردد.

با احترام

«شهرانی»

801

قسمت اول

مبادی و اصول تدریس آرت ابتکاری

تاریخچه مختصر آرت

تا جائیکه واضح است از همان دوره نخستین و یا کمون اولیه که بشر به حالت و وضع حیوانیت می زیست شروع به ایجاد آرت نموده بود و علامات و روشنی های زینت بار هنر روز بروز تغییر شکل و حالت مرفعی تری را بخود میگرفت. انسانها با چهاربرابر زندگی شان (دست رسا دماغ عالی - قابلیت مکالمه و عمر طویل) که از دیگر حیوانات در همین نکات باهم تفریق میشوند در تغییر و ایجاد محیط های بهتری دست زدند. یعنی آنها به معاونت و کمک قوای تخیل، ذكاءفهم و دست های خود حسب احتیاج، طبیعت و مواد آنها تغییر شکل و رنگ دیگری بخشیدند این احتیاجات فوق الذکر بنا بر تقسیم عمومی بر دو نوع میباشد:

۱- مادی

۲- معنوی

هویدا است که بشر نمیتواند بدون این دو قوای فوق حیات خویش را تأمین و ادامه دهد چه همه شان ناگزیر بودند با طبیعت بمجادله پردازند

واز ارزش کار خویش و مفاد آن محظوظ شوند، انسانها نمیتوانند خالصاً بوضع مادی و یا محض بصورت معنوی حیات بسر برند زیرا این دو باهم متلازم بوده و یکی بر دیگری لازم و ملزوم شمرده شده است و بشر بیش از همه موجودات حیه بقوای معنوی ضرورت دارد. پس چیزیکه این احتیاج را رفع می سازد همانا قوه تخلیق فوق العاده معنوی است.

طور مثال این قوا عبارت اند از يك پارچه نثر زیبا ، يك شعر پسندیده و پرهیجان يك موسیقی دلگرم و دلپذیر و یا يك منظره زیبا که همه و همه بروح انسانها فرحت بخشیده و بتقویۀ آن می پردازند .

ما میدانیم تکامل و تطور تاریخی آرت از همان دوره کمون اولیه تا الحال فقط بمفهوم و معنای زندگی مستعمل نبوده بلکه بعد از اشتراکیت اولیه یعنی در دوره غلامی و دوره فیودالیزم (ملوک الطوائفی) و کپیتلستی (سرمایه داری) هنر و ادب را بعضاً مخصوص طبقه حاکمه و صلاحیت داران قوم میدانستند و تا دوره رنسانس هنر برای هنر تطبیق میشد ادب و هنر را هر گز بمفکوره و تطبیق زندگی در خاطر ها نداشتند ، چنانچه در دوره پاراناسیزم Paranasisme که يك دوره ادبی است میگفتند : (هنر آنست که زیبا باشد، هر چه مفید باشد زیبائی ناپایدار است) دموپین گوید : (احتیاج زشت و هر چه مورد احتیاج است مفید، پس چیزیکه مفید باشد زشت است آنچه بدرد کس نخورد زیباست) بهر صورت آن عصر و زمانی که علم و دانش هنر و ادب مخصوص يك طبقه محدود بود . و فلسفه اینکه غلامان شعور علم آموختن را ندارند سپری شد و دنیای آن پیاپی رسید.

در دورهٔ رنسانس شعرا، نویسندگان و هنرمندان چشم حقیقت بینی را به ایجاد حیات نوین باز کردند. چهرهٔ پژمرده حیات را رنگ تازه بخشیدند آنها خواستند تا از هوسهای محض خیالی به تجربه و مشاهده خویشتن را مقرب سازند، در دوره ریالیزم ادبی هنر چنان مقام و اهمیت را بخود گرفته بود که گوئی استادان فن طبیعت را خودشان بروی کاغذ خلق کرده اند. چنانچه درین دوره اگر هنرمندی شیئی را ترسیم مینمود دیگران گمان حقیقت بودن آنرا میکردند، این وضع باوجود آن تاالحال دوام دارد مگر نه بحيث خالص ریالیزم یعنی بیشتر درینوقت سیستم ابتکاری را بخودمیگیرد چه ریالستان آنچه را در نظر داشتند ترسیم نمایند بصورت حقیقی عین شیئی را کاپی میکردند اما در دورهٔ آرت ابتکاری و آزاد اساتید فن چنین اندیشیدند که بایست قوه های ابتکاری اطفال و استعداد های ذاتی انکشاف یابدو تقلید محض دورهٔ ریالیزم به اطفال وجوانان نسل بشر آنقدر مفید تمام نمیشود زیرا این سیستم به منسوبین آن محدودیت بار آورده و آنها را از تفکر و عمل آزاد باز میدارد. از همین جاست که مقام آرت ابتکاری و رسم های آزاد آغاز می یابد که درین جا اختلافات نظر نیز بالا شده است یعنی در بین یکعده مردم چنین يك سوالی بمشاهده میرسد که میگویند در حالیکه درین عصر ماشین و آلات عکاسی موجود است مقام آرت را پائین ساخته وحتی میگویندنظر به رسم چیزی عکس آن که توسط کمره های عکاسی اتخاذ میگردد بمراتب بهتر و حقیقی تر است اما بنظریه من این یک فکر تا اندازهٔ ناقص بنظر میخورد

زیر ایک تفوق رسم بر کمره عکاسی اینست که رسام می تواند در منظره مقابل خویش از چیز هائیکه به آن علاقمند نمیشد صرف نظر کرده و از چیز هائی که به آن علاقه دارد در رسم بالای صفحه کاغذ نشان میدهد، و این حالت توسط کمره های مصنوعی تاسالهای زیادی امکان پذیر نیست، هم چنان کمره مصنوعی از فکر کردن عاجز بوده و تنها می تواند طبیعت را با همه خوبی ها و نامرغوبی های آن خوب کاپی کند و قدرت علاوه نمودن زیباییها و کم کردن چیز های ناپسندیده را از روی طبیعت ندارد و هیچگاه نمیتواند تفکر و تصور خیالی انسانها را با داشتن آلات و ماشین ها روی صفحه کاغذ نشان بدهد اما كلك يك هنرمند آماده آنست که خیالات نهفته خویش را برای بکار انداختن افکار و تقویۀ روحی هموعان خود بروی صفحه ای نقش و اظهار کند.

اینست دوره های تاریخی آرت که بصورت مختصر هر يك تشریح میگردد:

سبک های نقاشی (۱)

سبک کلاسیزم : در این سبک نفوذ مذهب بخوبی آشکار است برای شخصیت‌های مذهبی امتیازات خاص در ترسیم از حیث رنگ‌ها و نور اضافی در نظر گرفته شده و در آن اختلافات مذهبی و طبقاتی بخوبی معلوم است، درین تابلوها نقاش ابتکارش بر پایه افکار آیده آلیستی قرار دارد، زشت را واقعاً زشت و زیبا را واقعاً زیبا نقاشی کرده است.

سبک رومانتیسم : نقاشی جهش مثبت تری بسوی اجتماع دارد و بادر نظر گرفتن حد و مقام روحانیت امتیازاتی را که نقاشی کلاسیزم برای امور مذهبی قائل بوده بکنار میگذارد.

سبک رومانتیسم بدو قسمت رومانتیسم احساساتی و رومانتیسم اجتماعی تقسیم می شود، در قسمت اول توجه نقاش بیشتر باتصورات ذهنی و در قسمت دوم توجه نقاش بیشتر باتصورات اجتماعی سروکار دارد.

سبک ناتورالیسم : با قدرت روز افزون رومانتیسم کم کم رابطه نقاش بانیروهای مافوق الطبیعه قطع شده و بسوی طبیعت روی آورمی شود

درین سبک نقاش همه چیز را وابسته به طبیعت می‌پندارد، در سبک ناتورالیسم دروغ و اغراق وجود ندارد، هر چیز همان‌طور که است نمایش داده می‌شود، این سبک تاحدی بارومانتیسم اجتماعی شباهت دارد.

سبک ریالیسم: اگر سبک ناتورالیسم (ناتورالیسم) یکسره نقاش را به تجسم آنچه که در طبیعت وجود دارد مجبور میکند در سرنوشت طبیعت بدخواه خودش مداخله کند و سعی کند طبیعتی را نقاشی کند که بهتر است و باید آن‌طور باشد و روی این اصل است که اغلب آثار ریالیستی در نقاشی جنبه تدریسی و آموزشی دارد.

سبک سورریالیسم: سبک سورریالیسم یک سبک از هنرمدرن است، در این سبک تصورات و انگیزه‌های شخصی فارغ از تفکرات حقیقی و طبیعی است، نقاش سورریالیست نه تنها بدنبال نمایش (آنچه که باید باشد) میرود بلکه خود را قادر به تجسم خصوصیات باطنی افراد نیز میداند، نقاش از این خصوصیات باطنی را سبک سورریالیسم نامیده‌اند.

سبک امپرسیونیسم: این سبک نمونه‌ای است از «ریزگ» سبک سورریالیسم از واقعیات و پنهانده شدن به تفکرات و تصورات، نقاش امپرسیونیست رنگ‌هایی را بهم میریزد و «چیزی» بوجود می‌آورد که بنظر خودش مجسم‌کننده افکار و ادراک و احساسات زودگذر اوست و طبیعی است که از این تابلوها فقط خود او می‌تواند سر در بیاورد.

سبک کوبیزم: این سبک تازه ترین سبک در نقاشی است. نقاش کوبیست مدعی است که قادر است علاوه بر دو بعد طول و عرض بعد سوم «ارتفاع» و بعد چهارم یعنی «زمان نسبی» را نیز در تابلوها نمایش دهد و به این جهت اغلب تابلوهای کوبیزم مرکب از اشکال هندسی هستند که بارنگهای مختلفه نقاشی شده اند و بنظر نقاش نمایش دهنده هر چهار بعد هستند، بنظر بسیاری از منتقدین آثار هنری کوبیزم يك سبک فنی است و در آن هنر تنها نقش بسیار کوچکی به عهده دارد.

تلقیات عصر حاضر بفلسفه آرت

امروز بشر هنر و ادب را بمفهوم استفاده از آن که بتواند به آنها يك حیات مرفه را تأمین نماید بکار می برد. از آن جائیکه بشر اولیه بصنع چکش و آلات دیگر ابتدائی موفق شده بود هنر بزندگی شان طور ابتدائی کم کم رابطه داشت اما آنها حس نمیکردند که از جمله هنر در زندگی شان بچه صورت و از چه چیزی کار گرفته اند ولی برعکس امروز به همین مفکوره که آرت تاچه اندازه به حیات ماموثر و مفید تمام میشود پی برده اند و همواره به این مجاهدت و مساعدت دست زدند که هنر را در حیات تطبیق دهند و از هنر های خالص تقلید و از رفتن تحت احساسات دیگران دست برداشته از خود فکر کنند و برای تأمین و ادامه حیات روزمره خود ها تجارب و عملیات مختلفه آرت ابتکاری را بکار برند. گرچه

علما و هنرمندان پیشین آرت در یونان قدیم می‌گفتند که برای خوب رسم کردن تنها چشم و دست بکار است تا با چشم دیده و بوسیله دست رسم کنند. مگر آرت ابتکاری عصر حاضر برعلاوه داشتن چشم و دست (فکر کردن) را محور اساسی و اصلی هنر های زیبا و رسامی محسوب کرده است، هم چنان به این فکر که به حیات تأثیر نیکو بخشیده و از حالت هنر برای هنر دست بردارد.

آن فرقه مردمیکه توانستند در دنیای امروز از هنر و آرت در زندگی استفاده کنند فعلاً تعداد شان کثیر است. تمام ممالك پیشرفته در همه امور از قبیل صنعت، معماری، نقاشی، دیزاین کاری، قسم ساختمان جاده ها و شهرها، وضع تجارتی خوب و غیره امروز موفق گشته اند و همچنین به درك این حقیقت نائل شده اند که چطور صورت تجارت در صنعت انکشاف نماید و تا کدام اندازه نیازمند آرتست و هنرمند، می باشند، چه آرتست چنان دیزاین های تکه ها و غیره صنایع را باید نقش و نقاشی نماید که مطابق به ذوق و روحیه یکتعداد خریداران باشد، همینکه يك جاده و یا يك شهر پایه گذاری میشود اساساً نخست از طرف مهندس نقشه برداری میشود و توسط معماران ترمیم و تعمیر میگردد ولی اینکه چطور آنرا مقبول و دلپسند ساخت، چطور سرلوحه های زیبا در قطار جاده ها نصب نمود چطور اپارتمان ها و تعمیر ها را رنگ کرد متعلق به آرت و هنرمند است.

ساحه آرت را مانباید امروز محض رسم و تقلید قیاس نمائیم بلکه باید تمام هنر، ساحه هنر از قبیل رسم، صنعت مجسمه سازی، موسیقی، دانس

ورقاصی درامه نویسی، قدرت تمثیل و هنر نمائی در درامها، مودل سازی
دوخت البسه، طرزلباس پوشیدن، طرز راه رفتن، صورت سخن زدن، وضع در
مقابل دیگران، ترتیب و تنظیم خانه و غیره امور را شامل آرت بدانیم و از
این امور در پروگرام های نصاب تعلیمی برای اطفال و جوانان کورسهای
اکابر و غیره کورسها باید شامل شود و تدریس آرت صورت اتساع را بخود
بگیرد، در اطفال وقتی آموزش مطلوب صورت میگیرد که از اشیاء ماحول
آنها در تدریس کار گرفته شود و هم اگر همین اشیاء مطابق ذوق آنها
باشد نتیجه مطلوبه بدست می آید و این اشیاء مربوطه متعلق به علاقه ها
و زندگی فعلی شان همانا عبارت از مواد فوق است که به هروجه حیات
و کرکتر ملی مرتبط است که انسان بافهم و دانش آن موفق به طرز حیات
و سیستم زندگی خوب میشود.

چرا به تدریس آرت ضرورت داریم

طوری‌که تدریس علوم و میانس (Science) بیک هدفی که آن عبارت از شناسائی به دنیای ماحول و طبیعت می باشد و علوم اجتماعی (Social Science) و دروس اجتماعی (Social Studies) که میخواهند اطفال و جوانان را بسوی یک اجتماعیّت سوق دهند، آرت نیز بمنظور اینکه حس ابتکاری ، تقویه روحی ، قوه بینش ، اعتماد بنفس و غیره را در اطفال خلق نماید پیش می برد.

مضمون آرت در حقیقت متمم و مکمل دروس سیانسی و علوم اجتماعی است روی این اصل خوا هیم گفت که ماهر گز یک معلم بیا لوزی خوب نخواهیم بود که در بالای تخته رسم یک حجرة کچالو، پیاز و بایک نوع از حجرات را ترسیم کرده نتوانیم و یا اینکه بعد از رسم نمودن شاگردان از مشاهده مایکروسکوب فاقد قوه قضاوت رسم آنها باشیم چنانچه میدانیم معلمین بیا لوزی و یا غیره معلمین از قبیل معلمین هندسه و هندسه فضائی که فقط مسائل شان را یک چشم بینای آرستی می تواند تحلیل نماید. هم چنان معلمین فزیک به رسم بطری‌ها، مقناطیس ، اشکال میخانیکی و غیره همه

يك اند از آرت كه به بر آوردن نتیجه بهتر مسلك آنها معاونت ميكند
 نیازمند می باشند. پس آن کسیكه علاقمند به آرت و اندك باهنرمندی
 دارد اومی تواند توسط رسم ها و اشكال يك آموزش بهتری را در اطفال
 وجوانان ترزیق نماید.

يك هدف مهمه آرت معاونت است بمضامین غیره، اما باید این نکته
 را هم اهمال ننمود كه همه علوم وفنون باهم را بطه داشته و در عملیه
 آموزش سهیم می باشند ولی آنقدریكه نسبت رابطه علوم اجتماعیه باسیانس
 است ، نسبت رابطه آرت در هر دوزیاد و مؤثر بوده وبه آنها رابطه بیشتر دارد .
 نظر به حقایق فوق می باید استادان ومعلمین مضامین مختلفه تماماً
 بقدر امکان وبه اندازه احتیاج از این مضمون آگاهی داشته باشند تا برای
 برآورده ساختن برخی از مشکلات ومعضلات شان معاونت نماید.

يك شخصیهكه در يك فابریكه صنعتی مشغول كار است باید او
 مهارت تامه به استعمال ماشین و پرزه های آن داشته باشد يك شخصیهكه
 مسئول ساختن رنگ و دیزاین اشكال تكه جات نساجی می باشد بایست
 هنرمند لایق و ورزیده باشد تا بتواند طبق امیال واذواق مردم رنگه کاری
 نماید .

نکته دیگری كه از تدریس آرت بما مفید تمام میشود عبارت از
 آنست كه ما را قدرت وتوان این می بخشد كه ما همان هنر های محدود
 وانكشاف نا یافته خویش را بتوانیم يك صورت و رنگ بهتری بخشیم
 هرگاه ما تواتا نستیم قالین بافان ، پوستین دوزان ، چكمن سازان ، كفاشان

بنیان بافان و غیره را تربیه عصری نمائیم آنها خواهند توانست از يك رنگ و شكلیكه در طول سالهای متمادی از آن كار می‌گرفتند و يك دیزاین باصطلاح (دیزاین پدری) و یا دیزاین ساده میراثی اسلاف خود ها اکتفا میورزیدند بیک محیط و ساحه جدید و بهتر قدم فراتر نهند و رنگ رنگ دیزاین ها، مودها و چیزهای مدرن امروزی را مطابق روحیه جامعه اختراع و در معرض استفاده قرار دهند.

يك امتیاز و اهمیت بزرگ دیگر آرت كه مردم به آن هنوز کمتر متوجه میباشند همانا زنده ساختن (تاریخ) است، طوریكه میدانیم تاریخ را طبق دو اساس مطالعه کرده می توانیم یکی مواد تحریری دوم مواد و اشیاء گنگ و یا سمعی و بصری.

باوجودیکه در ماده اولی ضمن تحریرات بعضی اشکال بمشاهده میرسد ولی در ماده دوم تاریخ فقط و فقط محتاج آرت است هر گاه این مواد از قبیل اشکال مودل ها، بت ها، البسه و غیره توسط آرستان عصر خویش درست نمی شد تاریخ هرگز نمیتوانست بطور یقینی بیک وضع و حالت گذشتگان صورت حقیقی و واقعی بخشد، در تعریف تاریخ ذکر است كه میگویند تاریخ علميست كه از حیات گذشته انسانها با داشتن اسناد تحریری هنری كه داخل قید زمان و مكان باشد بحث میکند و بطور عام گذشته هر چیز را شرح میکند واقعاً صنایع مستظرفه هر عصر زبان تاریخ عصر خود گفته میشود.

پس معلمین لایق و واقعی آرت نه تنها در عصر زندگی خود ها معلم اند

بلکه بعد از مرگ برای صد ها سال هنر های شان مردم را قدرت نطق و بیان بخشیده و بدون کم و کاست سویی هنری دوره خود را حفظ میدارند مانند شاهکاری های استاد کمال الدین بهزاد با اینکه در عصر خود هنرمند شهیر و نابغه زمان بود فعلاً که تقریباً پنج قرن از مرگش میگذرد کار های زیبا و باریک بینی های هنری اش درین عصر حاضر شاگرد می پذیرد. از اینکه اکنون اهمیت هنر و فن رسامی در جامعه ها شکل حیاتی را بخود گرفته است ، پس آن چیزیکه بحیات ما، جوانان و اطفال مان رابطه داشته باشد طبعاً احتیاج شدیدی در تدریس و تقویۀ آن حس میگردد تقویۀ هنر طوریکه قبلاً تذکر رفت نه تنها بشکل خاصی قدرت هنریك شخص را بلند میبرد بلکه در ساحات مختلفۀ دروس معاونت های بسزائی دارد.

هدف های مهمه آرت تربیوی

آرت ولو که هر ساحه را متعلق بخود می سازد صرف غایه اصلی آن عبارت از استقامت و تکامل اطفال و جوانان است و تکامل این معنی را ندارد که دارای يك ساحه محدود و معین باشد ، بلکه تکامل عبارت است از آنچه که شاگرد بتواند از يك حالت به حالت و وضع خوب و بهتر تغیر نماید نظر به سویه و موقف خود. روی این اصل ما باید چنان تصور ننمائیم که خواهی نخواهی شاگردان را به جایی رسانیم که مقصد و هدف ماست و در غیر توصل به آن هدف خود را ناکام بشماریم ، بلکه بایست در صورت تغیر و تقرب به هدف خود را موفق دانیم.

معلم خوب آرت وقتی موفق خواهد بود که شاگردان را مانند ساعت كوك کنند تا آنها خود بخود در غیاب معلم به کار های هنری اشتغال ورزند. آرت یگانه مضمونی است که می تواند شاگرد را بطرف خود جلب کرده و متوجه گرداند . طور مثال اگر طفلی بساختن گودی یا مودلی موفق میشود او میخواهد تا یکنوع دیگر آنرا که در خاطرش چرخ میخورد بسازد و به همین قرار او روز بروز خود را درین راه تقویه میدهد

از اینجاست که استادان و معلمین ورزیده برای اینکه درس خود را بهتر و خوبتر برای اطفال بدا نانند از راه های علاقه شاگردان همچو گودی ها و غیره را اساس درس قرار داده ضمناً چیز های خواستنی خود را تشریح میدهند . هدفهای تدریس آرت باید طوری تعیین و تثبیت گردد که نماء و رشد شاگرد به استقامت آنها معطوف باشد ، و این اهداف قرار آتی است :

۱- هدفهای تدریس آرت طبق تأمین غایه های عمومی معارف و صنعت باشد.

۲- برای پیشبرد عمومی ، تقویه و احیای این مسلک.

۳- انکشاف ذاتی و تولید تفکر و قوه ایجاد ، یعنی بمنظور اینکه هر شخص به رسم نمودن ، تصویر کشیدن و ساختن مودلها از فکر و ذهن خود کار گرفته بتواند ، که این را با اسم انکشاف قوه ابتکاری یاد میکنند و این ابتکار برخلاف کاپی نمودن که رشد فکری و جرئت و قابلیت اطفال را از بین می برد میباشد .

۴- انکشاف احساس و قابلیت های تقدیر و تمجید از زیبایی طبیعت.

۵- تنمیه و انکشاف آزادی افکار و احیای تلقی و طرز العمل ها.

۶- ایجاد و تولید افق نظر وسیع .

۷- آموزش اعتیادات مرغوب .

درینصورت دو مسئله بنظر میخورد : یکی اعتیادات نظر بفرد و دیگر اعتیاداتی نظر به اجتماع که اعتیادات انفرادی نظافت ، سلیقه ترتیب استعمال مواد و لوازم حیات ، سخن گفتن ، بشاش بودن و غیره

اما اعتیادات اجتماعی عبارت از ادراك وفهم حقوق دیگران ، احترام متقابله صورت و طرز کار بادیگران ، پیش آمد خوب بامردم ، تأمین حقوق خلق ، مراعات کردن نوبت و دانستن آن ، صورت و مراعات حقوق جامعه و غیره که ما همه این مواد فوق را شایسته يك هم شهری خوب میدانیم .

۸ - استفاده از وقت فراغت :

شاگردان توسط فعالیت های آرت ابتکاری قادر به ایجاد تنمیه افکار شده و در استعمال مواد و لوازم مهارت کسب می نمایند ، استفاده از وقت فراغت در آرت معاون و مددگار گفته فوق است که دو نتیجه ذیل را بدست ما میگذارد :

الف : اینکه به اثر مصروف نبودن و عدم کار اطفال مجبوراً به شرارت و کار های بی مورد دست میزنند که اکثراً باعث تولید بداخلاقی و بد رفتاری آنها میگردد ، اگر ما توانستیم کار های تفریحی خود را بنابر يك هدف و غایه طرح کنیم در آنصورت خواهیم توانست که اطفال را از این آفات نجات دهیم . در ممالك مرقی مثل امریکا و غیره روی ایسن منظور کلب ها ساخته اند ، که کلب ها از خود وظائف و مسئولیت ها داشته می باشند .

ب : در صورت استفاده از وقت فراغت امکان دارد . بعضی ها موفق به اختراع و وضع بعضی قوانین و اصول ها شوند ، شاید بعضی چیزها بصورت تصادفی کشف گردیده و شاید بدون کشف و اختراع خود مهارت هاهم تقویه بیابد .

۹- تقویه دادن اطفال را به ذوق و درك خوب راجع به حیات روزانه آنها.

۱۰- حصول تقویه استعدادهای آنها راجع به اظهار احتیاجات شان .

۱۱- به غرض ترتیب و تنظیم و تهیه مواد آموزشی و درسی به صفت رهنما بدرد بخورد .

۱۲- بغرض دانش اینکه آرت و هنر در حیات انسانها تا کدام اندازه موثر و مفید تمام میشود.

۱۳- تقویه بخشیدن وسعت نظر اطفال و قوه بینش آنها راجع به اشیاء محوله آنها.

۱۴- قدرت ادراك در باره پیشرفت های آرت و تولید علاقه راجع به آن.

۱۵- متعلمین به اثر کسب و هنر و آرت خود شان داخل تجارب و فعالیت های شخصی میشوند.

۱۶- بوسیله فعالیت های آرت قابلیت و استعمال سامان و لوازم توسعه یافته و طرز استعمال و حفظ سامان و لوازم در پهلوی نموی مهارتهای ضروری شان آموخته میشوند. هم چنان مهارت و جرئت استعمال اشیاء و لوازم نیز تقویه می یابد .

۱۷ هدف دیگر آرت تربیوی عبارت از تفریق خوب و بد و نیک و زشت است آرت یگانه مضمونی در نصاب های تعلیمی خواهد بود که زیاده تر به نیکوئی ها و زیبایی ها علاقمند است ، تشخیص و قضاوت ها درباره امور و مسائل زندگی نیز از چیز هایی است که آرت معاونت آنرا بدوش دارد.

کدام عوامل باعث پسمانی آرت ابتکاری میگردد

طوری که بعضی علل و عوامل خوب باعث پیشرفت و ارتقای شاگردان میشود عوامل دیگری موجود است که اگر از طرف شخص معلم ارزیابی نشود به شاگردان و به پیشرفت های ابتکاری آنها ضرر تولید خواهد نمود و این چنین عوامل قرار آتی اند:

۱- نقل کردن:

در اینصورت طفل در باره کار های خود فکر ننموده و خاصتاً در فکر تقلید و کاپی کردن می افتد او به این فکر است که چطور تقلید کند نه اینکه چطور فکر کند. این روش به اطفال خیلی خطر تولید کرده و آموزش تقلیدی و میخانیکسی بار می آورد. هم چنان به نماند رشتی و فکری اطفال خیلی ها خطر ناک تمام شده و نیز اطفال را دائماً تحت تأثیر دیگران قرار داده و از فطرت آزادی شان میکاهد.

۲- قبولاندن نظریات و تحمیل آن:

پرواضح است که اطفال از خود در دوره های مختلف تخیل و افکار

علیحدہ ای دارند، به ایشان باید موقع داده شود کہ در ہر دورۂ حیات (نمو و رشد) شان اظہار عقاید و فیصلہ ہا نمایند۔ ہر گز نافع تمام نخواہد شد در صورتیکہ مانظریات خویش را بالای شان قبولانیدہ و فیصلۂ خود را قاطع نشان دہیم ، آنها بایست تشویق و ترغیب شوند و موقع برایشان دادہ شود تا از افکار و تخیل خویش طبق استعدادات شان استفادہ نمایند ۔

۳- پیروی از طبیعت و یا طبیعیون:

در پیروی از طبیعت اطفال مجبور اند تابع و تسلیم طبیعت بودہ و طبیعت را تنها معیار یا اساس فعالیت آرت خوب و خراب بشمارند و افکار مخیلات، نظریات و مشاہدات شان را ہمہ بہ ر ہنمائی طبیعت طور شاگرد مخلص قرار بدہند کہ درینصورت اطفال نیز محدود بار آمدہ از افکار ابتکاری و تفکر آزاد محروم میشوند۔

۴- معلمین شاگردان خویش را میگویند شما خود کار کنید و لوہر چہ کہ بخاطر تان بگذرد، ازین رو معلم بہ کار خود سہولت بخشیدہ بہ شاگردان بدون رہنمائی وظیفہ ہا را تعیین میدارد۔ و این سیستم ہم بیک نتیجہ مطلوبہ متوصل نگشتہ بہ اطفال و ذہنیت آنها مضر تمام میشود ، باید استادان پروژہ ہا را برایشان تعیین نمودہ و قدم بقدم باآنها پیش بروند۔

۵- عدم معلمین لایق و پرسونل های فنی:

ہستند کسانی کہ ہنوز شمہ ای از اساسات تعلیم و تربیۂ جدید را در بر نداشتہ آنچه را کہ بدل دارند طور عندی آنرا بکار بردہ و از جزئی ترین انکشاف و تجدد دوری میگزینند۔ آنها نمیدانند کہ اطفال و شاگردان

به چه نوع و بکدام سویه در تدریس آرت نیازمند می باشند و در غیر آن عدم لیاقت مسلکی معلمین و اساتید يك نقص بزرگ دیگر است.

۶- مقایسه و ارزیابی.

نخست باید متذکر شد که آرت یگانه مضمونی است که در مقابل سوالات جوابات محدود را ضرورت ندارد ، گرچه جوابات سوالات داده شده باهم مشابهت دارند اما عین چیز نمی باشند ، البته میدانیم در مضمون ریاضی دو جمع دو مساوی به چهار میشود و این حقیقت در تمام دنیا در هر گوشه و کنار قابل تطبیق است ، مگر در مضمون آرت این قسم جواب نامطلوب بنظر میخورد ، زیرا که آرت ساحت محدود را نمی قبولد. اگر در مضمون آرت به شاگردان گفته شود منظره ای را ترسیم نمائید که در آن گلها ، تپه ها و حیوانات بایک آسمان دیده شود درینجا اگر اطفال از یکدیگر نقل و یا کاپی نمایند شاید مشابهت منظره های آنها خیلی از هم دور باشد یعنی امکان دارد یکی آنها آسمان را ابر آلود ، یکی دیگرش صاف و عده به رنگ لاجوردی و تعدادی برنگ آبی و هم برخی وضع غروب و یا طلوع را با استعمال رنگهای سرخ ، زرد و غیره نشان بدهند ، عین چیز را در باره حیوانات پیدا کرده میتوانیم. اگر حیوان بصورت عام سوال شود شاگردان در جواب حیواناتی مطابق ذوق و بالخصوص آنهائیکه رابطه قریب دارند ترسیم مینمایند، اما اگر بصورت اختصاصی خواسته شده باشد امکان دارد در جواب از نوع همان حیوان جنس خورد ، بزرگ ، لاغر ، چاق و غیره آنرا رسم کنند و حتی بعضاً در

رسم خود از وضع مریضی و صحت‌مندی آن در بالای صفحه‌نشان می‌دهند .
وعین اختلافات افکار را در . گله‌ها ، اقسام آنها و در تپه ها ، تپه های مختلفه .
پیدا کرده می‌توانیم . پس ما نباید قضاوت شخصی خود را از رسم يك متعلم
که آنرا خوب تلقی کرده ایم اجرا نموده و مقایسه نمائیم . بلکه هر کدام را
در موقعیت آن مطالعه و تحقیق کنیم ، و گوئی در اینجا آرت تابع اختلافات
فردی (اندجول دفرنسز Individual Diferences) و طرفدار آنست ، اگر
ما کار های اطفال كوچك را با هم مقایسه و فرق دهیم آنها از
فعالیت های شان دلسرد میشوند و زحمت بخرج داده خود را بی نتیجه
وبی ثمر تلقی میکنند .

اصول و طریقه های مطلوبه در تدریس آرت

الف : تأمین و حفظ يك فضای احترام، صمیمیت و صداقت در داخل صنف :

۱- هر فرد باید احساس نماید که او یکی از اعضای مفید و مهم صنف خود میباشد.

۲- تقویة اعتماد به نفس در هر يك از شاگردان ضروریست .

۳- موقع دادن بهر يك از شاگردان در حل مشکلات ، مذاکره مشوره ، سوال کردن و اظهار رأی .

۴- دانستن اختلافات فردی و احترام به آن .

۵- تولید وضع خوب دیموکراتانه در صنف .

۶- چون در هر کار ابتکاری اطفال يك خوبی سراغ شده میتواند

پس بهتر است کار هیچ کدام شان را بد نگوئیم .

۷- تمجید و نمایش دادن تمام کارهای ابتکاری اطفال خیلی تشویق آوراست .

۸- اطفال در اجرای فعالیت های آرت باید تحریک و تشویق گردند

نه اینکه مجبور شوند .

۹- سعی شود تا به اطفال طبق نموی شان وظایف سپرده شود و آنچه

که طبق مراحل نموی شان نباشد مجبور ساخته نشوند .

۱۰- هیچگاهی فکر ایجاد و ابتکاری یکی را به حیث مثال برای

هم چشمی کردن به طفلی و انمود نگردد .

۱۱- مقایسه کار يك طفل با طفل دیگر شایسته نیست .

ب- تشویق و ترغیب در کار های ابتکاری :

۱- ممانعت از تقلید و تحت احساسات دیگران رفتن.

۲- معرفی نظریات جدید و تجارب در سطح توسعوی هر طفل .

۳- تشویق و ترغیب هیجانات و احساسات نيك در اطفال.

۴- ارزش دادن کار های ابتکاری هر طفل نسبت به کار های کاپی

شده .

۵- احترام و فهمیدن افکار ، مخیلات و احساسات اطفال نظر به سن شان.

۶- دانستن علامات رشد و نموی اطفال از نگاه تجارب آرت ابتکاری.

۷- دانستن طرز افاده آرت اطفال که بارشد و نموی آنها تغییر

می پذیرد.

۸- اعتیاد بخشیدن در باره لذت و حظ از کار های نفیس و سایر

کار های آرت ، تولید ذوق ، ذوق در زیبایی و اهمیت آن.

۹- اطفال طوری تحريك شوند که با خود رقابت کنند.

۱۰- در کار های طفل بائست مداخله نمود مگر تا وقتی که او کمک

نخواسته باشد تا که کار خودش نتیجه خیالات و افکار او باشد.

۱۱- طفل را جرئت باید بخشید تا درباره کاری که کرده چیزی بیان کند.

۱۲- کار هائی را که اطفال در صنف و در خارج آن میکنند باید مربوط

به محیط و حیات روز مره شان باشد.

ج- سامان ، لوازم و ارزیابی:

۱- تهیه و آماده ساختن مواد تدریس و برپا ساختن فعالیت های آرت

در راه ابتکار.

۲- وسایلی که برای تحریک و تشویق اطفال بکار برده میشود باید تهیه

نمود.

۳- در صورت استعمال مواد و لوازم آرت را قبلاً به متعلمین باید فهماند.

۴- تعیین دوسیه کار های عملی شاگردان و حفظ آنها برای ارزیابی

و پیشرفت ارتقای فکری شان مهم است.

۵- فعالیت و کار های طلاب در طول سال اقلأسه بار ارزیابی و

امتحان شود.

آرت از نقطه نظر اطفال

آرت عموم اطفال بیک شکل و صورت زبان بین المللی شناخته شده که عمل و تجارب آن در تمام ادوار مختلفه طفولیت بیک امر نهایت ضروری و لازمی بشمار میرود ، استعمال خطوط اشکال ، رنگها باطرز استفاده از مواد و لوازم آرت که آنها را در انکشاف ذهن و تولید حس اعتماد بنفس از راه نظریات ، احساسات و افکار معاونت میکند ، قوت رشد و تکامل اجتماعی بخشیده در حیات شان مفید تمام می شود.

در خصوص اینکه به اطفال صد فیصد کمک کردن و اصلاح گرفتن رسم شان تا کدام اندازه بضرر ایشان تمام می شود ، علمای تعلیم و تربیت درین مورد ابراز نظریه فرموده و میگویند :

این یک طریقه غلط و نامعقولیست که به اطفال در کار های رسم از طرف معلمین مستقیماً کمک و معاونت میشود، حتی بعضی ها جلوتر رفته میگویند بگذارید اطفال خود شان به غلطی ها و انحرافات خویش پی ببرند و تا اینکه کاغذها را پاره ، لباس های خویش را رنگ آلود ، دست ها و رویهای خود را پر از رنگ و پنبسل ها را نشکنند ، نمیتوانند احساسات

نهفته خودها را ظاهراً و ابتکار کنند «و یا بیاموزند» اطفالی که در باره آرت از معلمین خویش علاوه از رهنمائی ها عملاً معاونت و مدد می‌خواهند کسانی هستند که در همه امور بر ایشان کمک شده و فرصت برای تفکر و تصورات شخصی شان داده نشده است چه بعد از رسم نمودن بدون اینکه سوییۀ شاگرد مدنظر گرفته شود عملاً انتقاد شده بایست غلطی توسط خود شاگرد ترمیم شود ، نه اینکه معلم صاحب به قلم خود اصلاح کند ، این عمل سبب از بین رفتن ذوق شخصی شاگرد گردیده تحت احساسات معلم صاحب میرود و از خود فکر نمیکند. این پیش آمد قوه ابتکار و حس اعتماد بر نفس شاگرد را از بین برده به مضمون آرت بدین باری آید و در اجرای همه کارهای خویش می‌خواهد کمک شده باشد .

می‌گویند در تمام کار های اطفال یلک «ابتکار» درك شده می‌تواند و «هر طفل با قوه ابتکاری آفریده شده است» که این امر روی هدف آرت تربیوی جدید استوار می باشد. بلی معلمین ورزیده آرت بایست از طرقی با ایشان پیش آمد نمایند که اطفال حقیقتاً محسوس شوند که ابراز نظریات خود شان از نگاه رسم قابل تمجید و با ارزش است. تا زمانی که طفل بکلی از رسم کردن فارغ نشده باید برایش گفته نشود که این چیست که تو رسم میکنی و یا اینکه زود شو بگو که درین رسم چه مقصد داری ، درینصورت طفل اشتباهی شده و فکر میکند که او نتوانسته است آنچه را بدل دارد پوره و موفقانه نشان بد هد و البته بکدام غلطی بزرگ مرتکب است که معلم متوجه رسم او شده . اشخاصیکه می‌خواهند

به سیستم و طریقهٔ بهتری اطفال خویش را فهمانده و یکقدم جلوتر ببرند سعی میدارند که در کار های اطفال صورت ستایشی را در پیش گرفته و آنها را وادار به تفکر شخصی و ابتکاری بسازند پس بهتر آنست که در ختم کار شاگرد را بادلایل به نواقصش متوجه ساخته بالای خود او کارش را اصلاح و ترمیم کند. اگر در وقت رسم کردن معلم غلطی را دید که اکثراً طلاب آنرا تعقیب میکنند بهتر است نظریات و رهنمایی خود را توسط تباشیر بالای تخته سیاه به همه شاگردان ابلاغ و گوشزد کرده صورت صحیح آنرا نشان دهد. معلم باید توسط تجارب آرت قوهٔ ابتکاری اطفال را تقویه بخشیده و آنها را وادار سازد تا در اجرای کارهای حیات روزمره از قوهٔ ابتکار و فکر کردن استفاده کنند و کارهایی که بایشان انجام میدهند مطابق روحیه و ذوق آنها بوده روی احساسات ، ظرفیت ها و سطح معلومات شان استوار باشد .

بعضی ها معتقد اند که آرت اطفال و جوانان یکسان است در حالیکه این مفکوره قطعی غلط می باشد زیرا آرت طفل و اشخاص بزرگ از هم تفاوت داشته و مقایسهٔ این هر دو از نگاه آموزش آرت ابتکاری قضاوت درستی نیست ، چه آرت اطفال به اساس احساسات فوری بدون اینکه پیروی و تطبیق صحیح طبیعت شود نشئت میکند .

اگر طفلی در رسم انسان تنها يك کله و دستها را با پایها بدون در نظر گرفتن و نشان دادن وجود نقش میکند ، نزد او چنین معنی دارد که کله نظربه تنه پیش. او قابل ارزش و حائز اهمیت است ، همچنان اگر

طفلی دیگری که اشیاء را در رسم خود بدون در نظر گرفتن تناسب نشان میدهد در حقیقت نزد او چنان جلوه میکند که محقق ترو مهمتر از دیگران است. مثلاً طفلکی میخواهد آهویی را ترسیم نماید و آن آهورا بزرگتر از خانه نشان میدهد که درین حال طفل مذکور مرتکب غلطی نشده و محض او خواسته است تا اهمیت آهو را نظر به خانه نشان بدهد و یا اینکه بیشتر نظر به خانه تحت تأثیر آهو رفته است.

رسمی را که يك طفل معمولاً انجام میدهد نزد خودش واقعی است پس اگر در نزد اشخاص بزرگ صورت واقعیت را بخود نگیرد بی ارزش خوانده نمی شود زیرا که واقعیت از چشم يك طفل و واقعیت از نظر يك شخص بزرگ کاملاً از هم متفاوت می باشد. طفل نميخواهد تا اشکال همان چیزهائی را که دیده را سآ تقلید و کاپی کند بلکه او به چیزهای دیدگی خود از روی عکس العملش رسم و نقاشی میکند، او همواره میخواهد نسبت به رسم اشیاء مفکوره ها و الهامات را ترسیم نماید، اگر در کارهای طفل درین خصوص رهنمائی نشود و صورت تشویق و ترغیب را بخود نگیرد، احساسات و عواطف آن پژمرده و جامد باقی خواهد ماند اطفال باید هیچگاهی وادار کرده نشوند که در حیات ساکن، صامت و متوازن نگه داشته و برسم چیزهای مشخص مجبور گردند.

برای ابتکار و ایجاد «آزادی» يك رکن بس مهمی است که میتواند وضع و حالت بهتری را در اطفال خلق کند، اما نظر به «آزادی» تشویق و ترغیب رکن مهم دیگر است که اهمیت آن بلند تر و مهمتر شناخته شده است.

يك هدف مهم تعليم و تربيه در خصوص اطفال هما نا انكشاف دادن استعداد ها و توليد اطمينان نسبت خود و محيط ما حول شان است - تادر باره محيط خود اطمينان حاصل كرده خوشبين بار آيند .

قبلاً تذكريافت كه رسم و نقاشي توسط عموم اطفال صورت زبان بين المللي را داراست، گذشته از آن ما خواهيم توانست از مشاهده رسمها و نقاشي هاي اطفال چيز هاي مهم و پوشيده را كه نزد شان خيلي با اهميت است كشف كنيم ،

چون رسامي و نقاشي ذريعه و وسيله ايست براي افهام و تفهيم اشخاص از اين رو براي مطالعه ارتقاء و تكامل فكري اطفال خيلي با ارزش تلقى شده است .

چون طفل نميتواند بزبان خود آنچه را كه در دل دارد اظهار كند و از الفاظي كه مارا ملتفت بسازد تاچه اندازه او در وضع خود شكل تكاملي را گرفته عاجز است، از آنرو رسم كه صورت ساده مطالعه آن مي باشد نسبت به تكلم زباني زياده تر صورت افاده شكلي را بخود گرفته و بوضاحت مفاهيم آن مي پردازد ، همچنان بمطالعه ما ، در راه كشف احساسات و عقايد سهولت وارد ميكنند. در رسمهاي اطفال مادائماً چيزهائي را مي يابيم كه داراي مفاهيم و معاني هستند ، آنها از ارزش ها و مفكوره هاي خويش روي صفحه كاغذ هم بخود وهم بما بيان ميكنند اما اين كارها و نقاشي هاي اطفال نزد خود شان اهميت بسزائي دارد اگر ما دقت كنيم و به رسم يك طفل متوجه شويم او بمانشان ميدهد كه

چرا بساختن این تصویر اقدام نموده وبقسمیکه مشاهده میگردد صورت و شکل داده است .

اگر لحظه متوجه تاریخ شویم گفته می توانیم قبل از اینکه خط و کتابت ،مخابره های سیمی وغیره درروی کره ارض برای افاده و مراده های بین مردم بمیان آید ، ذرایع مخابره شان اشکال و تصاویری بود که از آن در امور روز وافهام وتفهم کار میگرفتند ، اماچون بشریت صورت تطور و تکامل خود را روز بروز طی نمود ، وسائل مخابراتی رنگ دیگری را گرفت . در جهان بزرگ که قیاس و گمان توصل باجهانیان بین یکدیگر نمیرفت همه راهمجا رساخت و مراده هارا هنوز روز بروز شکل بهتر داده ، رابطه بین المللی را افزایش میدهند ، پس گفته میتوانیم که آرت و رسامی نه تنها برای افهام وتفهم بین اشخاص بزرگ و اطفال بکار رفته بلکه زبان يك دوره تاریخی ما که آنها در نزد تکامل وتحول بشریت يك معنی طفولیت را بخود میگیرد؛ بوده است .

مراحل رشد و نموی اطفال در آرت

مراحل وانكشاف اطفال از نگاه آموزش عموماً به سه دوره تقسیم شده و هر يك دوره از خصوصیات افكار و احساسات آنها نمایندگی میکند این ادوار بنام های دوره خط ، دوره سمبولیک و دوره حقیقت یاد می شود و مختصات هر دوره تقریباً در اطفال مشابه بوده و کلیه اطفال باید هر دوره را در مدت کم و یا زیاد طی کنند ، بالخصوص آنهائیکه در مضمون آرت به تماس میباشند زیرا میشود که برخی از تماس به مضمون آرت محروم مانده یا در حالت خط و یا سمبولیک بد و ن طی دوره حقیقت قرار داشته باشد، مگر دوره اول و دوم را اطفال باید در خانه طی کرده و یادداشتن دوره حقیقت بمکتب بیایند .

دوره های فوق را با وجود یککه نظر به سن و عمر اطفال جدا کرده اند اما بعضاً دیده شده که طفلی کوچک در يك فامیل رسیده بزودی از دوره خط خود را گذرانیده و داخل دوره دوم میگردد ، ولی کسانی هم اند که حتی در صنوف ابتدائی بدوره دوم قدم میگذارند .

زمانیکه اطفال شامل مکتب گردیده و در صنف اول بنام رسم و کار دستی

یلت مضمون را شروع مینماید نباید فکری کرد که صحنه آرت و هنر برای شان از همین جاباز گردیده و بعداً توسط رسامی های زیاد و هدایات و راهنمایی معلم انکشاف کرده به فعالیت ها اقدام مینمایند بلکه از آوان طفولیت موقعیکه از مادر تولد میشود هنری دارد که توسط آن از خوبی ها لذت و از بدی ها رنج میبرند. طور مثال طفلی در حین گرسنگی هنری دارد بنام «گریه» تاباین ذریعه مادر خود را بفهماند که به او شیر دهد و یا کدام تکلیف دیگری اگر به او وارد شده باشد بواسطه «گریه» خود خواهان کمک میشود. اگر عمیق تر دقیق شویم حتی اقارب خودها را از دیگران فرق میدهند، مثلاً طفلی را از آغوش مادرش گرفته تسلیم یک خانم بیگانه مینماید فوراً به گریه ورنجش شروع میکند اما اگر پدر خواهر، برادر و غیره اعضای فامیلی که همیشه با او سرو کار دارند و با او مهربانی کرده اند، درنگاهش نمایان شوند فوراً لبخندش را شروع و خود را به طرفش مایل میسازد.

اطفال در زمان طفولیت خیلی کم پلک میزنند و دایم طرف اشیای رنگین و جلادار متوجه گردیده میکوشند چهره هرشی را از نگاه رنگ ترکیب و قواره و غیره در دماغ خود حفظ نمایند که این عمل را مرحله عکاسی در اطفال نامند، همانطوریکه یک رول فلم را ما داخل کمره نموده و تعداد معینه اشیای مقابل را توسط آن عکاسی میکنیم و قتیکه فلم تمام شد ایجاب یک استدیو تاریک را میکند که فلم مذکور را از کمره کشیده و به ادویه لازمه بشوئیم آنگاه می توانیم هزاران قطعه از روی فلم آن چاپ و

بدست بیاوریم. اطفال نیز مانند فلم کمره عکاسی همه چیز را نزد خود عکاسی مینمایند و تا وقتی این عکاسی ها را نزدشان محفوظ نگاه میدارند که قدرت استعمال نمودن قلم و رنگ و سامان و لوازم را پیدا کرده و اندوخته های نهفته خود را محض از راه خطوط به روی صفحه کاغذ اظهار نمایند و این قدرت اکثراً از سن ۲ سالگی شروع و تقریباً در سن ۴ سالگی خاتمه می یابد که بنا بر دوره خط یاد میگردد اینک هر یک دوره ها با خصوصیات و مختصات شان در ذیل شرح میگردد :

۱- دوره خط :

درین مرحله اطفال در خانه و یا کودکستان اند که به عضلات و بدن خویش قدرت کنترل را نداشته و بصورت عجله و بی احتیاطی توسط پنسل ها و پاستل ها خطوط کشیده کاغذ ها را بدون احتیاط پاره میکنند شروع این دوره از سنین ۲ الی ۴ سال می باشد ، درین وقت اطفال هیچگاهی آماده نیستند تا بیک مفکوره و مفهوم را توسط شکل و رسم تشریح و توضیح نمایند. بلکه عقاید و مفکوره های خود را بوسیله محض خط کشی ها و خطوط مختلفه اظهار میدارند .

درین جا بعضی اطفال فوراً و بعضی ها در مدت زیاد و طویل این دوره را تعقیب نموده و سرعت سیر شان درین وقت مربوط به سویه تعلیمی فامیل شان می باشد، یعنی تا کدام اندازه توانسته اند مطابق روحیه و خواهشات طفل در فعالیت های هنری او جدیت بخرج بدهند .
اگر طفلی يك خط را بالای کاغذ به مفهوم رسم کدام شی رسم

۴۰۰۱

نمونه ای از رسمهای دوره خط

نماید، آنرا يك شى که خودش مى شناسد و قیاس نموده تصویره میکنند و قتیکه به طفل گفته شود که رسم مادر خود را بالای کاغذ نشان بدهید طفل فوراً بدون کدام تحقیق و تفکر يك خط بی سرو پا کش میکند، ولی اینطور نیست که خط کش کرده آن بی اهمیت و بی ارزش باشد بلکه نزد شخص خود طفل آنقدر مهم است که اگر کارش را در نزد او پسند نمائیم و تقدیر نکنیم وضع آن خیلی ها خراب گشته و وضع طفلانه آن تغییر مى خورد. برای مثال اگر همان چند خط طفل را که خودش به ذوق خود ترسیم نموده پاره کنید و یا بسوزانید، طفل فوراً گریان میکند و در مقابل هر نوع رسم خوب دیگر را که خود تان رسامی کرده اید برایش بدهید مورد قبولش واقع نشده و برای رسم خود غال مغال مینماید پس باید دانست که انسان در عقب چیزی گریان و فغان میکند که آنرا دوست داشته و به معنی آن میداند، پس بهتر است این نوع کارها خط و خط کشی اطفال را همیشه حفظ نموده در مواقع لازمه برایش بدهیم هر گاه خود طفل کاغذش را پاره و یا از بین میبرد عیب نیست زیرا دوباره متوجه آن نمى شود.

درین مرحله رسم کردن چیزی پیش اطفال خیلی آسان و سطحی است یعنی به همان قسمیکه رسامان ماهر در ترسیم يك شى فکر، تعمق و دقت زیاد بخرج میدهند. پیش اطفال مراعات این همه بی قدر و بی اهمیت جلوه میکند.

دوره خط آزاد ترین دوره ها بشمار رفته دقت، تحقیق، تفکر و غیره

موارد ضرورت آرت ورسامی بکار برده نمی شود ، هر قدر والدین ویا معلم کود گستان استعمال خط های نامنظم طفل را تمجید نموده کاغذ و رسم های او را برایش حفظ کنند به همان پیمانه سرعت سیر طفل این دوره سریعتر میشود .

۲- دوره سمبولیک:

در مرحله سمبولیک اطفال نظر به انکشاف ذهنی خود شان برای هر چیز يك سمبول و علامه اختصاری وضع میکنند .

این دوره بین سنین ۵ الی ۸ موقعیت داشته و علامه گذاری هر طفل نظر به سویه خودش درینجا بمشاهده میرسد، اطفال عادت دارند بمثل شعاع (X) که در «عکاسی های طبابت استفاده میشود» از بیرون داخل هر چیز را بنگرند، بمعنی اینکه اگر بوسیله رسم نمایند باید پای راهم در داخل آن نشان دهند و تصور میکنند که هیچگاه بوت بی پای نمی باشد .

در دوره سمبولیک اطفال نظر به رسا مان بزرگ زبردستی خویش را نشان میدهند آنها در رسم خویش چندین جهت را تمثیل نموده وبهترین آرتست نمیتواند بمثل طفل دوره سمبولیک يك شی را مثل خانه از سه جهت بروی کاغذ نقش کند.

اطفال درینجا اعضای خود را کنترل نتوانسته هنگامیکه رسمی را ترسیم مینمایند خود شان باوی شور خورده ووجود شان را با کشیدن خط دور میدهند، برنگهای روشن علاقه داشته و سعی دارند که اکثر آ از این رنگها

۴۲ ا۱

نمونه ای از رسم دوره سمبولیک

۴۷۲۳

رسم مادر گلان و پدر گلان هم چنان مادر و خواهر طفل
بنام مریم از نگاه خودش

شاه ناز طفلک است که خواهر یکی از هم صنفی های
خود را رسم نموده است

طفل بنام یاسمن مادر خود را
رسم نموده است

نمونه های رسم دوره سیمبولیک

کار بگیرند، درین دوره اطفال قدرت ندارند رنگها را بجای مناسب آن استعمال نمایند یعنی هررنگ که نزد شان حاضر باشد و به هر جا ئیکه خود شان خواستند استعمال مینمایند ضرور نیست اطفال این دوره حتماً آفتاب را زرد، درخت را سبز و آب را آبی رنگ کنند.

در رسم های شان حتی الوسع سعی میدارند که رسم را مکمل نشان داده هر آنچه یکه بخاطر شان خطور میکند و می بینند در رسم خود داخل می سازند، اگر آنها دو ناك را رسم نمایند که یکی پهلوی دیگر باشد هر دو را کاملاً نشان داده و نمیخواهند یکی را نیمه و دیگری را پوره نمایش بدهند.

يلك خصوصیت دیگر این دوره عبارت از خط قاطع است، آنها بالای يك خط رسم نموده و به پایان خط کدام چیزی را علاوه نمیکند کلکین های خانه، پایهای حیوانات، پایه درخت و غیره را به خط قاطع خود وصل مینمایند و مفکوره خود را در بالای خط انکشاف داده و پائین خط را به حالت خود میگذارند که تقریباً نصف صفحه از نزد شان سفید باقی می ماند.

اطفال عموماً چیز های دوست داشتنی خویش را بزرگ نشان داده و چیز هایی که خوش آنها نمی آید بسیار خورد و حتی از رسم آن دست می بردارند. در دوره سمبوليك نیز تأثیر فامیل نافذ بوده، بعضی ها بزودی و برخی در مدت طویل این دوره را طی میکنند، حتی بعضی ها تابه صنوف عالی درین مرحله دیده میشوند.

۳- دوره حقیقت بینی :

در این مرحله که اطفال عموماً در صنوف ابتدائیه می باشند اکثر آ در سنین ۹ الی ۱۶ سالگی بمشاهده رسیده و درین دوره اطفال پی حقیقت جوئی شتافته ، حساس و تبعیض آمیز میشوند ، وضع و شکل اشیاء ماحول خود را نظر به دوره فوق الذکر بهتر مینگرند و در پی انتقاد و مقایسه دست زده زیاده تر به تجارب صحیح و سیانسی خود را نزدیک میسازند ، در کار های ناقص خویش دست به تکمیل زده پشت اصلاح آن اقدام میو رزند ، از غلطی های خود آگاه و بیشتر به کار های خوب اقدام نموده از آزادی بسیار افراطی دوره خط و عکاسی شعاع اکس (X) دوره سمبولیک خود را دور ساخته و میکوشند زیاده تر بطرف حقیقت جوئی عطف توجه نمایند و محتاج رهنما ئیهای مفید معلمین با عاطفه و دلسوز خویش میباشند .

رسم توسط دانش آموز

مدرسه رسم از دور و حقیقت بینی

۱۲۴۱

۱۲۴۱

رسم از عبدالپاچ

نمونه دیگری از رنجهای دوره حقیقت

بعضی پیشنها دات به صنف ا ابتدائی متوسطه و عالی

حوضه های د لچسپ در فعالیت ها

الف : اول - در صنف ابتدائی (اول ، دوم ، سوم)

۱- والدین و فامیل مربوطه

۲- سامان و لوازم بازی

۳- حیوانات اهلی و خانگی

۴- مواسم و فصول سال (بهار ، تابستان ، خزان ، زمستان)

۵- رخصتی های طول سال ، جشن ، جمعه

۶- طیور و پرندگان

۷- مزرعه و فارمها

۸- وسائل حمل و نقل

۹- رفتهای همبازی

۱۰- معاونین جمعیت

۱۱- معاونت کنندگان در مکتب و جمعیت

۱۲- نباتات

۱۳ - دانه ها و بته ها

۱۴ - اطفال ممالك ديگر

۱۵ - خوراك

۱۶ - پوشاك

۱۷ - سرپناه و محيط

۱۸ - اقليم و آب و هوا

۱۹ - ايام و رسوم مذهبي

۲۰ - اشعار و منظومه ها

۲۱ - قصص و افسانه هاي محلي

۲۲ - مكتب ما ، صنف ما

۲۳ - ده و شهر ما

دوم : صنوف (چهارم ، پنجم و ششم)

۱ - قصه ها و افسانه هاي دسته جمعي

۲ - ميله ها

۳ - اشعار و غزليات

۴ - تاريخ محيطي

۵ - موزيم

۶ - مكتب

۷ - كتابخانه

۸ - اطفال ممالك ديگر

۹- مردان نامی مملکت

۱۰- صنایع محیطی

۱۱- حفظ الصحه

۱۲- آواز خوا نیها

۱۳- غزل خوانیهای دسته جمعی

۱۴- حیات دهقانی

۱۵- حیات در شهرها

۱۶- حیات در دهات

۱۷- رخصتی های رسمی و مذهبی

۱۸- مواسم سال

۱۹- حشرات

۲۰- حیوانات

۲۱- اقلیم

۲۲- لباس ، خوراک ، پوشاک

۲۳- جمعیت و اجتماع

۲۴- صحت

ب : درصنوف متوسطه (هفتم ، هشتم ونهم)

۱- والدین

۲- اعضای دیگری فامیل

۳- خویشاوندان واقارب

- ۴- طيور خانگى
- ۵- مكتب
- ۶- صنف
- ۷- همسايه
- ۸- معاونين جمعيت
- ۹- سير هاى علمى
- ۱۰- حيات شهرى
- ۱۱- حيات دهاتى
- ۱۲- حيات دهقانى
- ۱۳- سپورته‌ها
- ۱۴- اطفال مما لك ديگر
- ۱۵- امنيت شهر ياقريه
- ۱۶- مؤسسه ملل متحد
- ۱۷- تاريخ
- ۱۸- صنايع محلى ومحيطى
- ۱۹- سيانس (حشرات ، حيوانات ، طيور واقليم)
- ۲۰- مواسم
- ۲۱- ميله‌ها
- ۲۲- رقص هاى مللى
- ۲۳- بازى هاى محلى
- ۲۴- ترافيك واحترام بقوانين آن

ج : در صنوف عالی (دهم ، یازدهم و دوازدهم)

- ۱- عادات خوب و پسندیده
- ۲- مملکت
- ۳- خانواده
- ۴- خانه و جمعیت
- ۵- خدمات اجتماعی مانند عسکری ، داکتر ، پولیس و غیره
- ۶- موزیم
- ۷- روز های جمعه و رخصتی ها
- ۸- مواسم سال
- ۹- طبیعت
- ۱۰- حیوانات
- ۱۱- اشجار
- ۱۲- مکتب
- ۱۳- وسایل حمل و نقل
- ۱۴- صنایع و منابع طبیعی
- ۱۵- حیات خوب
- ۱۶- مراسم مذهبی (عیدها ، روزه ، روز مولود شریف و غیره .)
- ۱۷- ممالک دیگر
- ۱۸- جشن آزادی
- ۱۹- مردان نامی و بزرگ مملکت

- ۲۰- زندگی شهری و دهاتی
- ۲۱- سیانس
- ۲۲- زمین
- ۲۳- مؤسسه ملل متحد
- ۲۴- امنیت
- ۲۵- حفظ الصحه
- ۲۶- دعوت ها
- ۲۷- صنعت
- ۲۸- اجتماع
- ۲۹- گردشها
- ۳۰- حکایات و افسانه های عوام
- ۳۱- ایام تفریحی و میله ها
- ۳۲- اشعار و نغمات
- ۳۳- آواز خوانیها
- ۳۴- ایام تعطیل
- ۳۵- حیات دهقانی
- ۳۶- تاریخ
- ۳۷- کتابخانه
- ۳۸- مؤسسات اجتماعی خیریه

فعالیت های مطلوبه آرت

آنچه که باید عملاً ساخته و تجربه شود قرار ذیل است:

الف : اول - درصنوف ابتدائی (اول ، دوم ، سوم)

۱- پاره کردن اشکال کاغذی بادیست

۲- نقاشی توسط انگشت

۳- رسم توسط پاستل

۴- نقاشی دیواری گروهی

۵- دبز این برش کاغذ توسط قیچی

۶- مدل سازی

۷- عملیه های موزائیک از (پوست تخم مرغ ، مجلات رنگه ، بوره اره ، تخمها

ودانه ها ، خشت های کوچک و غیره)

۸- تاپه کاری با (کچالو ، لیمو ، گوتک ، زردک ، اسفنج ، کاغذ ، مجله ها

توته های چوب و غیره)

۹- طرز استفاده از بقایای پاستل

۱۰- گدی سازی

۱۱- بافت توسط کاغذ

۱۲- مجسمه سازی از گل

۱۳- سیر های علمی و مشاهدات

۱۴- نقاشی توسط انگشت

۱۵- دیزاین توسط نخ

دوم : در صنوف (چهارم ، پنجم ، ششم)

۱- رسم توسط رنگهای آبی

۲- دیزاین و چاپ بواسطه (اسفنج ، توت های چوب ، کچا لو ، زردک

کاغذ و مجلات ، گوتک تار و غیره)

۳- نقاشی توسط انگشتان

۴- نقاشی توسط برس و جالی سیمی یا کار افشان (پاشان)

۵- ساختن مجسمه ها

۶- ساختن مدل ها توسط گل

۷- عملیه موزائیک از (پوست تخم مرغ ، مجلات ، کاغذ ها ، دانه ها ، و تخم ها

توت های کاشی و غیره)

۸- مجسمه ها (کاغذ ، گل ، سیم و غیره)

۹- برش کاغذ

۱۰- بافت

۱۱- گدی سازی

- ۱۲- ساختن نقشه‌ها و گراف های ساده
 - ۱۳- تصاویر بغرض افاده داستانها و قصص
 - ۱۴- کار خمیره کاغذ
 - ۱۵- نقاب سازی برای درامه‌ها
 - ۱۶- کار توسط بوره اره و غیره مواد میدہ شده
 - ۱۷- رسم باقلم و رنگ قلم
 - ۱۸- رسم توسط زغال
 - ۱۹- ساختن چارت‌ها
 - ۲۰- دیزاین های پستی کتاب
 - ۲۱- شمع ریزی یا نقاشی باشمع
 - ۲۲- مقاومت کراین در مقابل آب
 - ۲۳- مقاومت کراین در مقابل حرارت
- ب : در صنوف متوسطه (هفتم ، هشتم ، نهم)
- ۱- نقش اندازی در تکه‌ها
 - ۲- نقاشی های دراموی
 - ۳- حکاکی چوب
 - ۴- صنعت چرم
 - ۵- مجسمه سازی
 - ۶- انواع گدی سازی
 - ۷- کنده کاری در چوب

۸- گلدوزی

۹- بافت توسط نخ

۱۰- بافت توسط کاغذ

۱۱- موزائیک خمس گندم

۱۲- موبل سازی

ج : در صنوف (دهم ، یازدهم ، دوازدهم)

۱- بافت و انواع آن

۲- چوب کاری (سامان بازی ، کاسه سازی) و غیره

۳- مدل سازی توسط گل

۴- تراش کاری از چوب

۵- صنعت چرم از قبیل بکس سازی و غیره چیزهای دیگر

۶- گدی سازی

۷- دوخت

۸- نقاب ساختن

۹- درامه ها

۱۰- رسم مناظر

۱۱- برش کاغذ مقوا

۱۲- ترکیب ها

۱۳- خطوط (موقعیت شان)

۱۴- اشکال (خواص هر يك)

- ۱۵- تاپه کاری
- ۱۶- تاریخ آرت
- ۱۷- شناختن ودانستن معنی ومفهوم آرت
- ۱۸- دانستن رابطه آرت باحیات
- ۱۹- گللوزی
- ۲۰- مجسمه از کاغذ
- ۲۱- مدل قواره ها و اشیا
- ۲۲- کنده کاری ها
- ۲۳- قوانین پرسپکتیف
- ۲۴- رسم حیوانات
- ۲۵- رسم طیور
- ۲۶- رسم نباتات
- ۲۷- قوانین رسم انسان
- ۲۸- رسم توسط رنگ توش
- ۲۹- استعمال رنگ پودری ، تیمپرا ، روغنی وغیره
- ۳۰- رسم اشیا جامد وخاموش
- ۳۱- رسم اشیا متحرک
- ۳۲- رسم اوضاع (خنده ، گریه ، تبسم، دوش ، سپورت ، خیز وغیره)
- ۳۳- موبل سازی
- ۳۴- طریق بزرگ ساختن رسمها

۳۵- رنگ و ترکیب آن

۳۶- دیزاین با اقسام و مفهوم آن

۳۷- خط میان و قوانین آن

مواد و لوازم مورد ضرورت در پر و گرام آرت

الف: مواد و لوازم مورد ضرورت در صنوف ابتدائی

(اول ، دوم ، سوم ، چهارم ، پنجم ، ششم)

۱- خط کش درجه دار

۲- پنسل

۳- کاغذ

۴- پنسل پاک

۵- قیچی

۶- سرش

۷- گل و خاک

۸- اسفنج

۹- سنجاق

۱۰- نوک قلم و دسته

۱۱- قطی حلبی بیکاره برای گرفتن آب

۱۲- سطل

۱۳- قطعات چوب

۱۴- جالی سیمی

۱۵- کاغذ های رنگه

۱۶- رنگ های پودری ویا پاستل های روغنی

۱۷- نشاسته

۱۸- سوزن

۱۹- تخته های چوبی

۲۰- تباشیر

۲۱- مجلات کهنه و رنگه

۲۲- پنبه

ب : مواد و لوازم مورد ضرورت در صنوف ثانوی :

(هفتم ، هشتم ، نهم ، دهم ، یازدهم ، دوازدهم)

۱- رنگهای آبی و روغنی

۲- برس

۳- پاستل های تباشیری و شحمی

۴- کاغذ های رنگه رسم

۵- کاغذ های اخبار

۶- قیچی

۷- سرش

۸- خط کش درجه دار

۹- پنبسل های رسم

۱۰- پنبسل ياك

- ۱۱- سنجاق
- ۱۲- نشائسته
- ۱۳- اسفنج
- ۱۴- نوک و دسته قلم
- ۱۵- نشت
- ۱۶- تانك آب
- ۱۷- سطل
- ۱۸- قطعی های حلبی
- ۱۹- سامان حكاكی
- ۲۰- سامان و لوازم نجاری
- ۲۱- چرم
- ۲۲- سامان و لوازم مودل سازی
- ۲۳- سامان چرم کاری
- ۲۴- سیم ها
- ۲۵- گل برای مودل سازی
- ۲۶- تکه ها
- ۲۷- چاقوی تیز

سامان و لوازم و مواد مفت و ارزان آرت

به مکاتب ابتدائی و ثانوی

- ۱- دانه ها و حبوبات
- ۲- قطی ها ، بکسها ، بوت ، پیراهن و غیره
- ۳- مقواء
- ۴- کاغذ های کهنه اخبار ، جراید و مجلات رنگه
- ۵- فاضله خیاطی
- ۶- پنبه
- ۷- بوره اره
- ۸- پوست تخم مرغ
- ۹- قطی های کهنه و بی کاره حلبی
- ۱۰- پرها
- ۱۱- مرتبانهای خالی
- ۱۲- چوبکهای گوگرد استعمال شده
- ۱۳- قطی گوگرد خالی

۱۴- خمس گندم

۱۵- خریطه های کاغذی

۱۶- ریسمان ، رشمه ونخ

۱۷- دکمه هاوسکه های خورد

۱۸- کچالو وزردک

۱۹- چوب وفاضله نجاری

۲۰- سیم

۲۱- گوتك تار

۲۲- توتنه های چوب

۲۳- برگهای خشك

۲۴- شاخچه ها

۲۵- جالی سیمی

۲۶- سنجاقها

۲۷- برسهای کهنه دندان

وظایف معلمین در پروگرام و پیشبرد کورس آرت تربیوی

وظایفی را که معلمین و آموزگاران در طول کورس آرت تربیوی
بائست مراعات و اجراء نمایند امید است بنکات آتی عطف توجه فرمایند :

۱- آیامی توانند در پروگرام آرت و تدریس آن سعی زیادی بخرج دهند؟

۲- آیا فرصت برای سیر علمی شاگردان در طول سال تعلیمی بغرض

تحریک و تشویق آرت مهیا کرده می توانند یاخیر ؟

۳- آیا فهم و احترامی به مشقات و زحمات آرت اطفال از خود نشان

داده می توانند؟

۴- آیا در کار های اطفال بغرض رشد شخصیت در کارات آرت

تشویق و ترغیب نموده اند یا نی ؟

۵- آیا حقیقتاً به متعلمین کار های ابتکاری و فعالیت های آنرا عملی

میکند ؟

۶- آیا می توانند مواد و لوازم مختلفه را بغرض استعمال شاگردان در

فعالیت های آرت مهیا کنند؟

- ۷- آیا می توانند به هریک از شاگردان احترام و اهمیت قائل شوند؟
- ۸- آیا توانسته اند و یا می توانند شاگردان را برای تجارب جدیده تحریک و تشویق کنند؟
- ۹- آیا می توانند یک محیط منظم و فضای صمیمیت را در صنف برپا نمایند؟
- ۱۰- آیا خودشان به طریق و اصول تدریس جدیده آگاهی دارند؟
- ۱۱- آیا فعالیت های آرت را بطور واضح در صنف اجراء کرده میتوانند تا همه دیده و استفاده نمایند؟
- ۱۲- آیا تا کدام اندازه از مواد و لوازمی که به اطفال مفید تمام شود از بیرون صنف در صنف تهیه نموده و از آن کار و ذخیره میکنند؟
- ۱۳- آیا تا کدام اندازه در تزئین اطاق در سی کوشیده می توانند؟
- ۱۴- آیا تا کدام اندازه از روشنی و تار یکی صنف برای فعالیت ها و نمایشات صنفی کار میگیرند؟
- ۱۵- آیا تا کدام اندازه نمایشات کارهای اطفال را مطابق دید آنها در صنف بروی دیوار تعلیق مینمایند؟

امتحان و ارزیابی در آرت

اساساً عمل آموزگاری مرکب از چهار مرحله اصلی می باشد (فلسفه اهداف ، اصول، ارزیابی) .

الف- فلسفه:

فلسفه يك شخص عبارت است از اینکه در حیات و راجع به آن چه عقیده دارد ، در مورد فطرت و سرشت انسانها ، در باره اینکه کدام عقاید درست و کدام آنها غلط است ، رابطه ما با خداوند (ج) جهان با چه شباهت دارد در باره مرگ ، به تمام موارد زندگی چه عقیده دارد و چه فکر میکند به تماس آمده و فلسفه را تشکیل میکند و بالاخره فلسفه يك شخص عبارت است از جواب به این سوال که « راجع به زندگی چه عقیده دارم » میباشد .

ب- اهداف:

قبل از همه بایست متذکر شد که ما در بین فلسفه و هدف فرقی را قائل میشویم زیرا چون هر آنچه را که در زندگی متقبل میشویم و به آن معتقد می گردیم هدف تعلیم و تربیه قرار گرفته نمیتواند ، پس در اینجا

مافرقی در بین هدف و فلسفه را پیدا کرده می توانیم که از چندین جهت دارای حقیقت است مثلاً مربی اهداف را برای تد ریس از معتقداتش راجع به زندگی اشتقاق مینماید و می سنجد که او چه چیز را به زندگی شایسته درس دانسته و در کدام وقت لازم می داند که درس بدهد یعنی کدام چیز ها سزا وار تدریس است که باید آن را درس داد و کدام آنها را حذف نمود .

ج- اصول:

اصول بمعنی راه رسیدن به هدف و یا اینکه بعد از تعیین هدف معلم اصول رسیدن به هر هدف را انتخاب مینماید و هم در پی جواب این سوال میشود که « بهترین روش های تدریس کدام است و یا بکدام ذرایع و وسایط به بهترین وجه باین اهداف واصل میشود » و مربی همواره سعی می ورزد که راه های دلچسپ و جذاب را بروی اطفال و جوانان باز کند. میگویند در ساحت نظریات تعلیم و تربیه که حالا به اصطلاح از مود افتیده است يك عقیده کهنه موجود میباشد که دختر ها و بچه ها مکتب را دوست ندارند اما به عقیده دیگر دلایل زیادی موجود است که مکتب من بعد روز بروز جذاب و دلپسند شده میرود و عمده ترین این دلایل همانا اصول تدریس خوب است که وضع بهتر را بخود گرفته و دروس تا اندازه به حیات اطفال ربط داده میشود .

د- ارزیابی:

تا کدام اندازه توانسته ایم بخوبی به هدف برسیم .
 مربیون و معلمان در ختم پرو گرام تدریس شده خویش تصمیم میگیرند که معلوم نمایند تا چه اندازه در رسیدن به هدف موفق شده اند

برای کشف این مطلب بایست یکی از طرق و روش های بهتر و خوبتر امتحانات را که آنهم آموزگار را از راه آسانتر قدرت قضاوت عادلانه بخشد انتخاب کنند .

ما میدانیم که ارزیابی و قضاوت درست در مضمون آرت ابتکاری نظر به مضامین دیگر نسبتاً مشکلتر است ، زیرا وقتی که طفلی به تکمیل کدام رسم اقدام میورزد و آنرا به اكمال میرساند باید معلم آنرا نظر به سوابق صنفی با کارات حفظ شده شاگرد مقایسه کند و بداند که تاچه اندازه طفل نظر به وضع اولی خود به این حالت تغییر کرده است و درینجا اطفال را نباید توسط کاپی کردن و چیز های محدود امتحان نمود بلکه باید کار های عمومی شان را در نظر گرفته آنها را از نگاه رشد و نموی ذهنی ، اجتماعی ، اخلاقی و هنری امتحان کرد .

در مضمون آرت مقابله و مقایسه يك شاگرد با شاگرد دیگر مطلوب و شایسته نیست بهتر است هر طفل را با سوابق خودش مقایسه و ارزیابی نمود ، زیرا مقایسه فعالیت های کارات ابتکاری يك طفل با طفل دیگر راه قضاوت را بر معلم مسلود ساخته گاهی احتمال می رود این عمل سبب ناکامی شاگرد واقع شود زیرا هر کاریکه يك طفل انجام میدهد نتیجه افکار تخیلات و احساسات خودش می باشد . پس باید هیچ یکی از دو فعالیت های ابتکاری باهم مقایسه نگردد یعنی قسمیکه دو طفل بعینه مثل یکدیگر نمی باشند ، افکار و قوه ابتکاری شان نیز از هم به کلی متفاوت است ولی شده می تواند مقایسه و آزمایشات خود را نظر به تغییر

افکار و احساسات شخصی هر طفل بعد از هر روز ، هر هفته و یا مدت زیاد تر از آن عملی کرد ، زیرا افاده آرت يك طفل موازی به رشد و نموی آن در طول مدت تغییر کرده و هر آن حالت دیگری را بخود میگیرد برای اینکه معلم بتواند شاگرد خویش را بوجه احسن در فعالیت های آرت امتحان و ارزیابی کند ایجاب میکند تا مواد آتی را بر علاوه افکار و نظریات مفید خود با تجارب معلمی و مسلکی که دارد مراعات نماید :

۱- آیا آنچه را که شاگرد کار کرده حقیقتاً ابتکارشخص خود او است و یا خیر ؟

۲- آیا شاگرد تا کدام اندازه ذوق دارد ابتکار کند؟

۳- آیا مواد و لوازمیکه يك شاگرد در تجارب آرت بکار می برد تا چه اندازه در استعمال آن مهارت پیدا کرده در حفظ و خوب نگهداشتن آن میکوشد ؟

۴- پابندی و حاضر بودن شاگرد به ورکشاپ آرت خیلی مهم است ؟

۵- آیا شاگرد تا کدام اندازه از فعالیت های آرت در حیات روزمره خود استفاده کرده ؟

۶- آیا شاگرد تا کدام اندازه در فعالیتهای گروهی سهم گرفته و برای دیگران مفید واقع شده ؟

۷- سلیقه و صفائی در کارات آرت شاگرد جزو مهم موفقیت اوست ؟

۸- آیا تعداد کار های عملی شاگرد مطابق به اندازه کار شدگی می باشد یا کمبود است ؟

66a1

قسمت دوم

فعالیت ها و تجارب مفید در تدریس آرت ابتکاری

فعالیت‌ها و تجارب مفید در تدریس آرت ابتکاری

طوری که در قسمت اول گفتیم شاگردان باید راجع به آرت و رابطه آن با حیات معلوماتی را فراگیرند، بنابراین این قسمت که حاوی تشریحات يك عده فعالیت‌ها و تجارب عملی آرت است مرتباً در ذیل ذکر خواهد یافت.

این فعالیت‌ها با وجودیکه ساده و سطحی بنظر می‌خورد به سویه‌های مختلف ابتدائی، متوسطه و ثانوی مطابقت میکند، زیرا هر فرد نظربه قدرت و استعداد ابتکاری خود به سویه‌های مختلف از تعمیل تجارب آرت مستفید شده می‌تواند و هر شخص دارای استعدادی است که ابتکار کند. درین فعالیت‌ها و تجارب حتی الامکان سعی شده که مواد و لوازم اکثر محیطی باشند و یا ارزان بدست آید، باستثنای بعضی تجارب مهم و مفید که مواد آن با اندک مشکلات بدست می‌آید و هم از ذکر آن صرف نظر کرده نمیتوانیم، معلومات داده شده. در غیر آن این معلومات روی دو هدف مهم و حیاتی دیگری نگاشته شده است:

الف - یکی اینکه امید است در آینده نزدیکی افغانستان عزیز به پایه ترقی و تمدن خود را استوار بسازد و بتواند نیازمندیهای معارف مملکت را و بالخصوص مرام و آرزوهای هنری آرت را از نگاه مواد و لوازم تأمین نماید، که در آنصورت ذکر این همه بجای بوده و حصه‌ای از پیشنهادات ما را مرفوع خواهد ساخت.

ب- اگر از عملیه آن تجارب را نتوانستیم بنا بر معاذیر و فقدان مواد کار بگیریم کفایت میکند اینکه آنرا نظری بدانیم و به معلومات خویش بافزائیم، هنوز مضامین زیادی است که ما بجای اینکه آنرا عملاً تدریس نماییم به نظری اکتفاء کرده ایم از جانب دیگر آشنا شدن به نام های جدید و اصطلاحات هنری و رسامی که هنوز در محیط ماکثر مصطلح است معلومات حاصل کنیم.

هدف معلمین آرت نه تنها نمایش دادن يك تعداد رسمها و فعالیت های شاگردان است بلکه آنها غایه دیگری در پهلوی هدف فوق که به حیث يك وسیله انکشاف هنر و مفکوره های مهم و اساسی است در نظر داشته می باشند تا معلمین به این تجارب محدود صنفی که از طرف معلم به پیشروی همه اجراء میگردد اکتفاء نکرده در خانه و محیط خود بارها از نوع آنرا تکرار و بساختن بعضی ابتکارات مشابه آن اقدام ورزند، شاید به اثر تمرین و فعالیت های مختلفه شاگردانی پیدا شود که به الهام و ابتکار چیز های جدیدی نائل آیند.

فعالیت ها و تجارب

۱- دیزاین توسط تار

مواد و لوازم مورد ضرورت:

۱- تار

۲- کاغذ

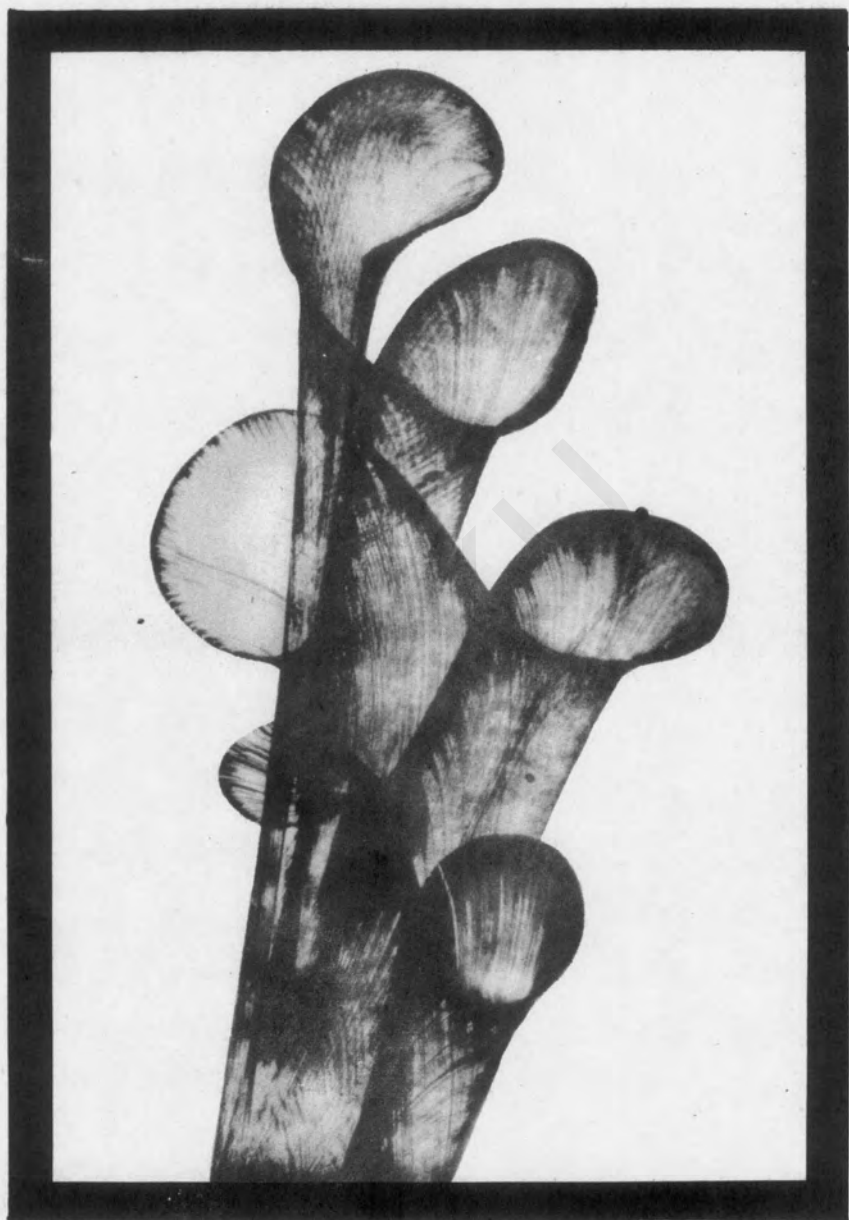
۳- رنگ

۴- مجله یا کتاب های یکباره

۵- برس

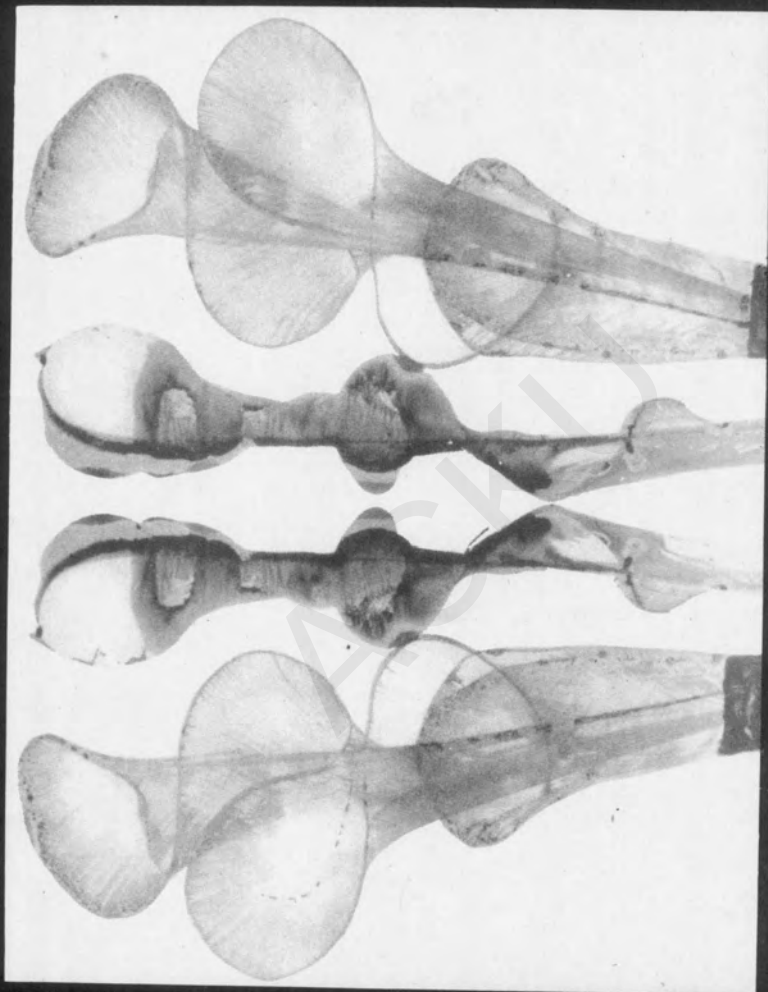
طرز العمل :

کتاب و یا مجله کهنه را باز کرده و کاغذ خود را بیک طرف آن طوری که بد و حصه مساوی از میان قات کرده شده باشد بگذا رید به ترتیبیکه یک صفحه قات شده در سطح همواری مجله قرار داشته باشد . بعد توسط برس و یا دست تار را بقسمی رنگ نمائید که نه دارای رنگ زیاد و آبیگین و نه بسیار کم رنگ و خشک باشد ، بلکه بصورت متوسط آن را رنگ نمائید بعد از يك انجام تار توسط انگشتان قایم گرفته و بالای صفحه معینه خود حسب خواهش حلقه ، حلقه بگذارید و از بین کاغذ مطلوب و کتاب بیرون قرار دهید ، سپس کتاب خود را بسته کرده با دست چپ بالای کتاب کمی فشار بیاورید تا اشکال متناظر تشکیل شده بتوانند و در اخیر بوا سطر دست راست انجام بیرونی تار را طرف خود کش نمائید تا زمانی که نخ از بین کاغذ و کتاب به کلی خارج شود . دیزاین تار بدست می آید.

دیزاین توسط تار

2069

دیزاین توسط تار

۲- دیز این توسط پف کردن

مواد مورد ضرورت:

۱- کاغذ

۲- رنگ

۳- اسفنج یا پارچه تکه بیکاره

۴- لوله کاغذی یا پفک

۵- برس

طرز العمل:

توسط برس رنگ را حل نموده چند قطره رنگ را در حصة پائین بالای کاغذ بچکانید بعداً توسط پفک کاغذی از پائین به طرف بالا به احتیاط پف کنید انواع اشکال و دیز این ها بدست می آید . بعد از آن توسط اسفنج بعضی چیز ها را به میل تان علاوه کنید . عملیة دیز این توسط پف کردن بدون استعمال پفک هم شده می تواند ، اما در نظر بایست داشت که پف کردن بدون پفک از اختیار ما بیرون بوده و پف بواسطه پفک قدری به اختیار ما می باشد و يك اندازه بمرام ذوق خود دیز این طرح کرده میتوانیم .

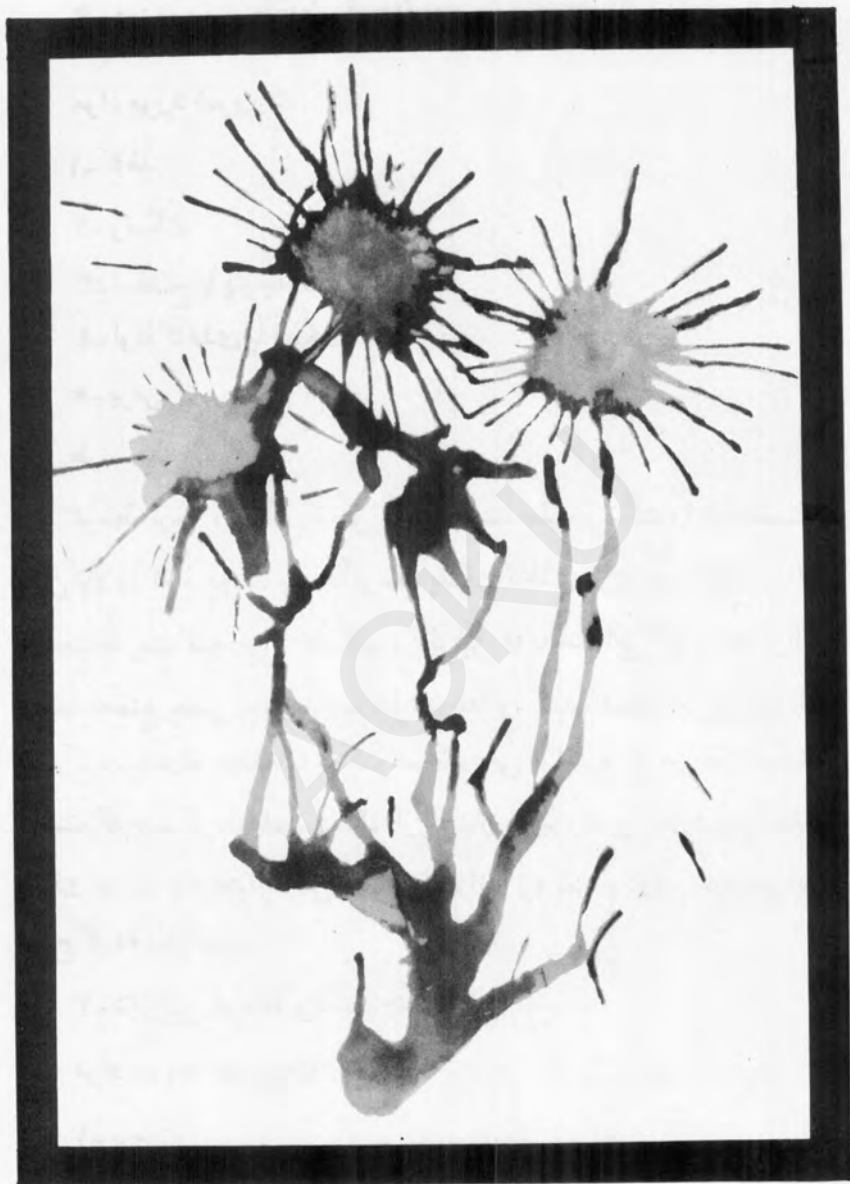
۳- دیز این توسط رنگ چکاندن:

مواد مورد ضرورت:

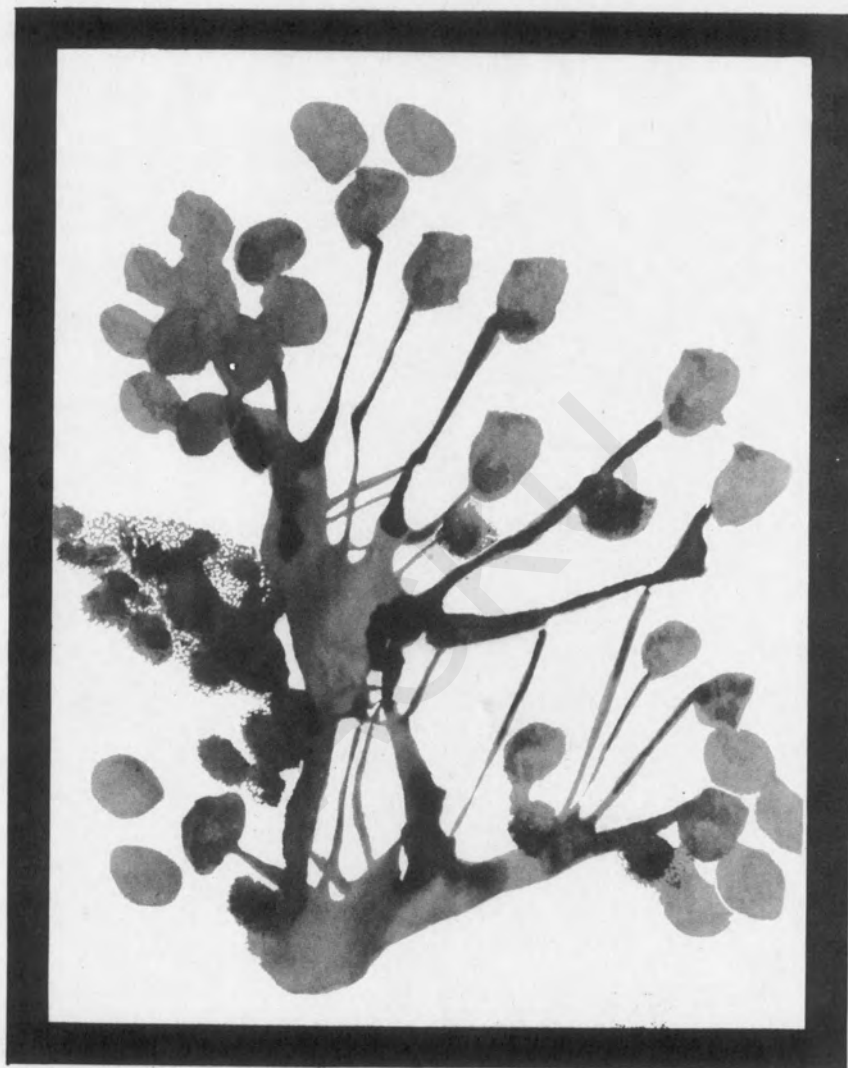
۱- برس

۲- رنگ آبی

70 a₁

دیزاین توسط پف کردن

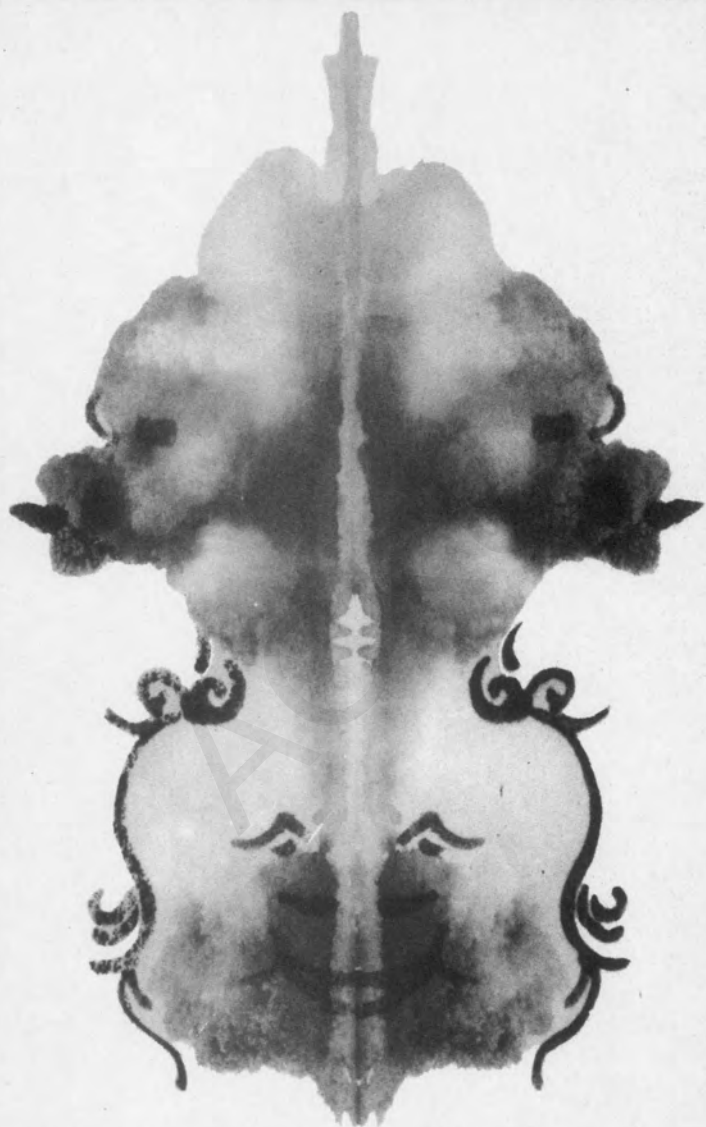

دیزاین توسط پف کردن

70a3

دیزاین توسط رنگ چکاندن

دیزاین توسط رنگ چکاندن

۳- کاغذ

۴- مجله ها و یا کتاب های بیکاره

طرز العمل :

کاغذ را قات نموده در لای آن رنگها را بابر س بریزانید بعداً واپس قات کنید و برای اینکه در سطح هموار آنرا فشار داده باشید بالای مجله و یا کدام کتاب بیکاره بگذارید و توسط دست فشار وارد نمایید ، دیزاین های مبهم بدست می آید اما بعضی از نظریات خود را توسط برس به آن علاوه کرده و فوراً متناظر بسازید ، به زیبایی آن افزایش خواهید داد، این نوع دیزاین ها با وجود مبهم بودن اشکال و صورت های خیلی مرغوب و فکاهی آمیز را تشکیل میدهند که خیلی ها جذاب و مقبول بنظر میخورند .

۴- تاپه کاری :

مواد مورد ضرورت :

۱- خط کش درجه دار

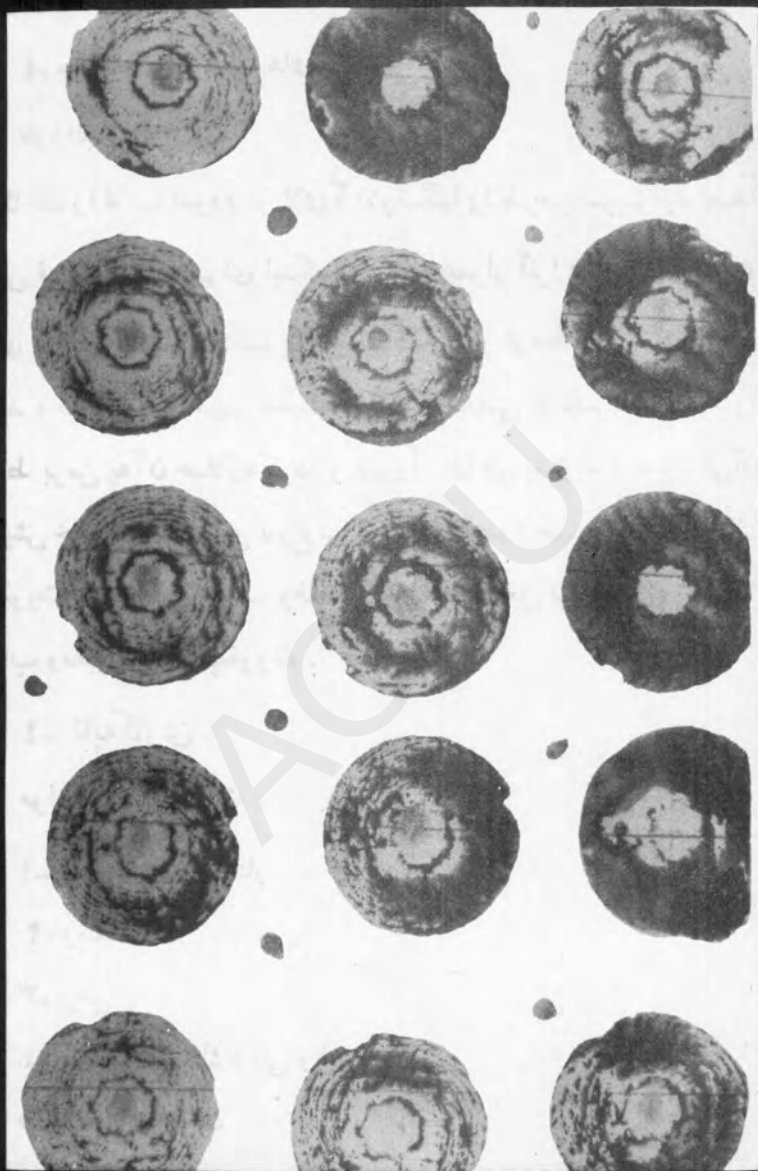
۲- رنگ

۳- برس

۴- کچالو ، زردک ، ملی و غیره

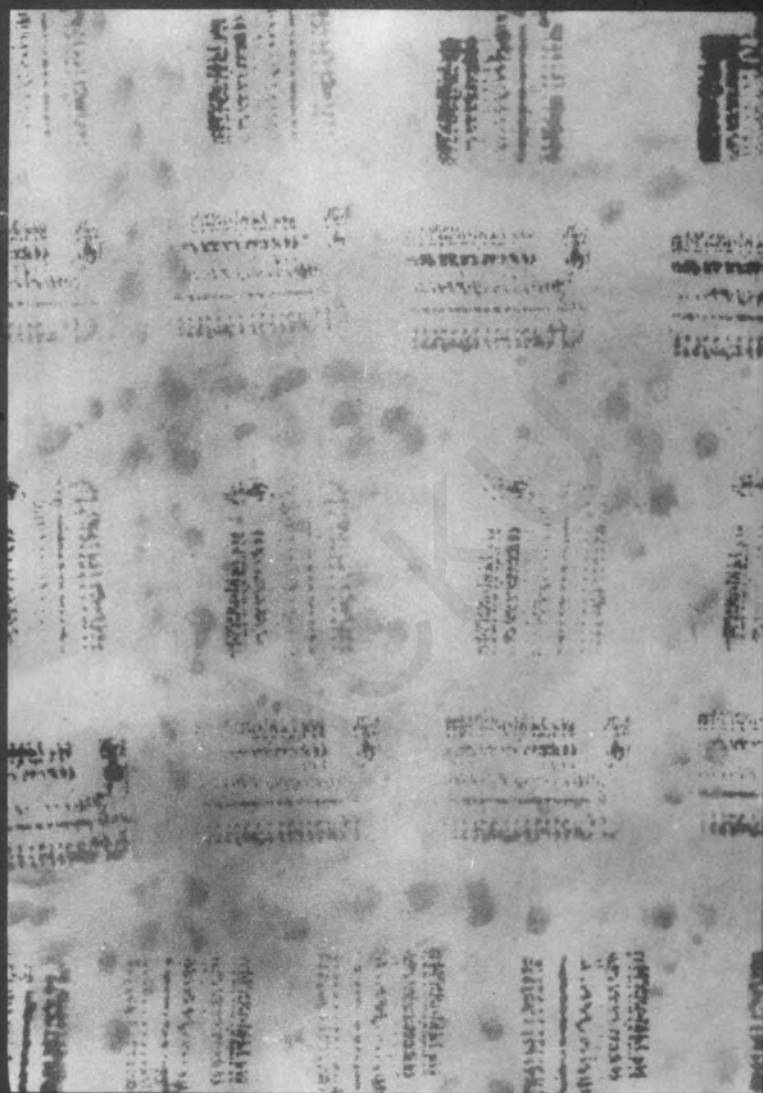
۵- توتنه های چوب

۶- اسفنج

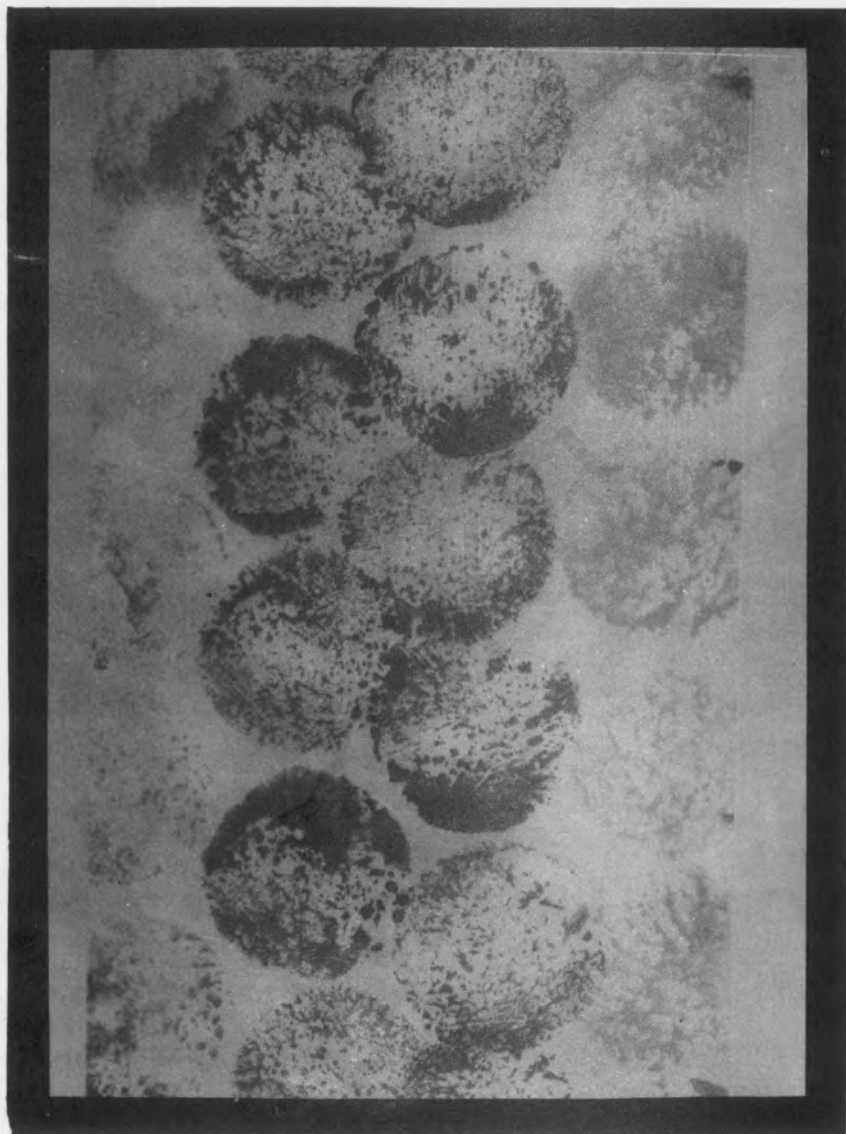
گوتک تار

4102

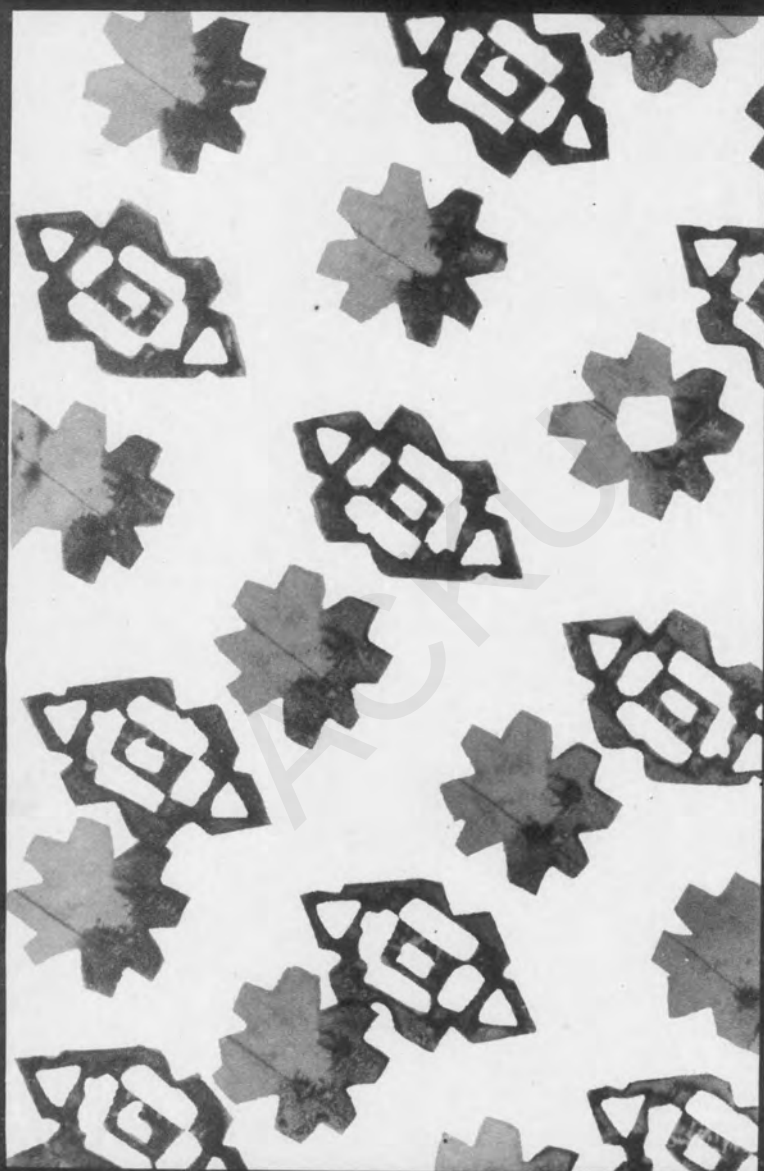

تاپه برس و چوب

71a3

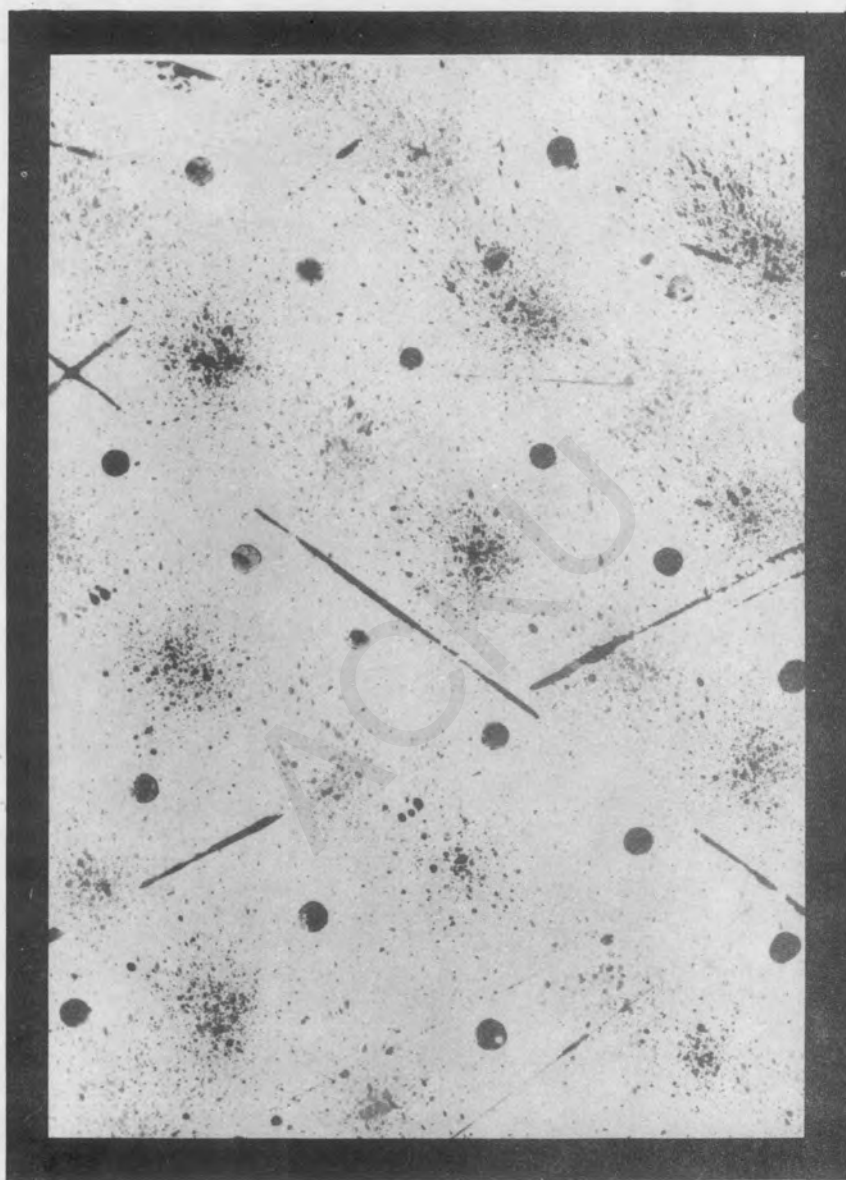

استعمال گونك چوب

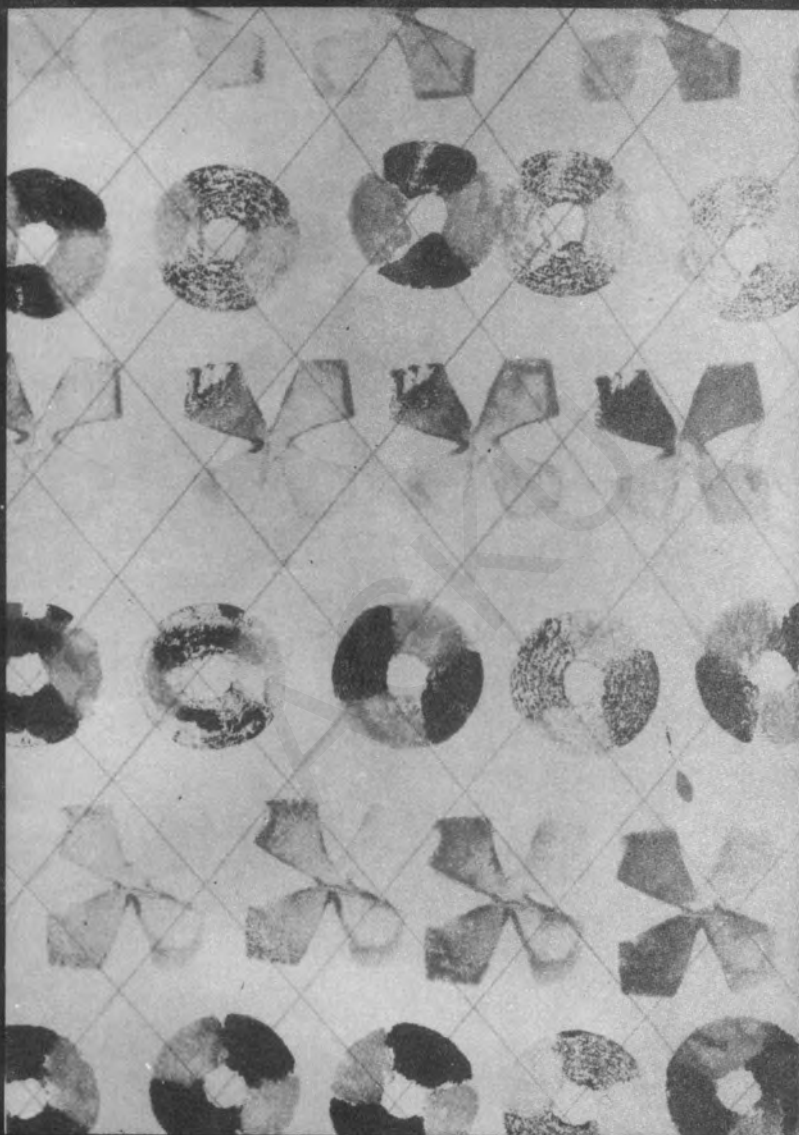

مرکب از دو تاپه کچالو

7/10/5

توسط خط کش ، برس دندان ، قلم پנסل

کچالو گو تک

۷- چاقو

۸- کاغذ

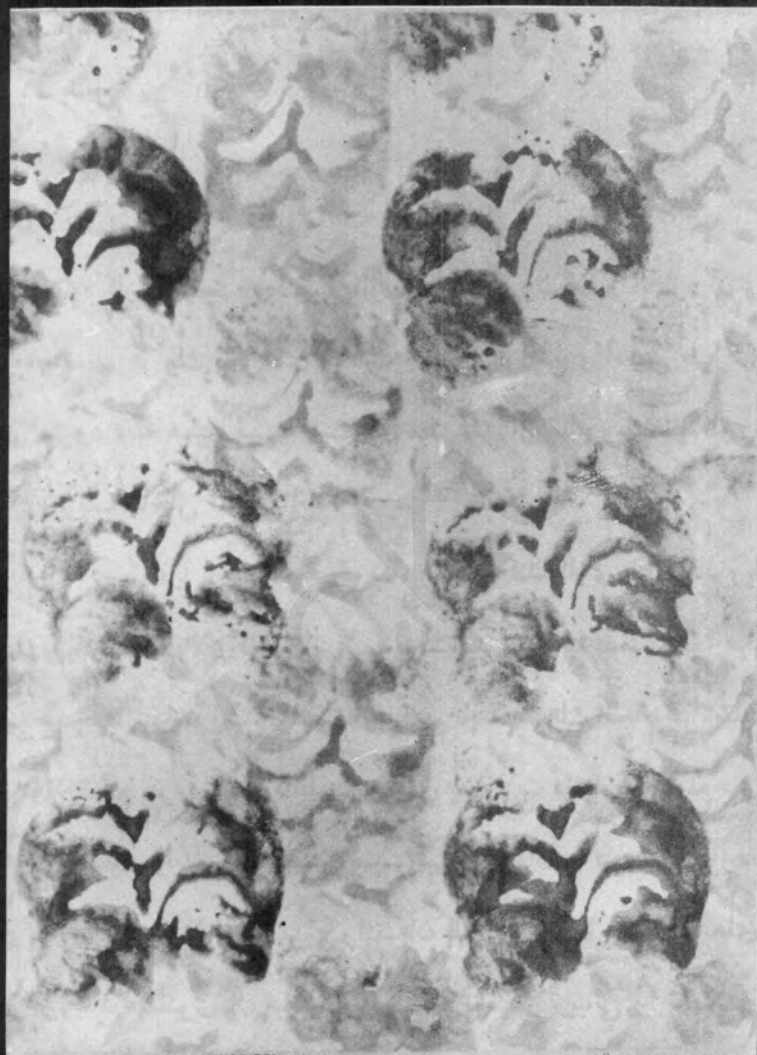
۹- پנסل

۱۰- برس دندان

طرز العمل :

در تاپه کاری ترتیب و تنظیم کار ، مشابهت رنگها و اندازه آن و طرز استعمال هر يك بجا های مناسب خیلی پر ارزش و اساس طرز کار بشمار میرود ، به همین سبب است که خط کش از ضروریات تاپه کاری و برای مرتب ساختن کار می آید .

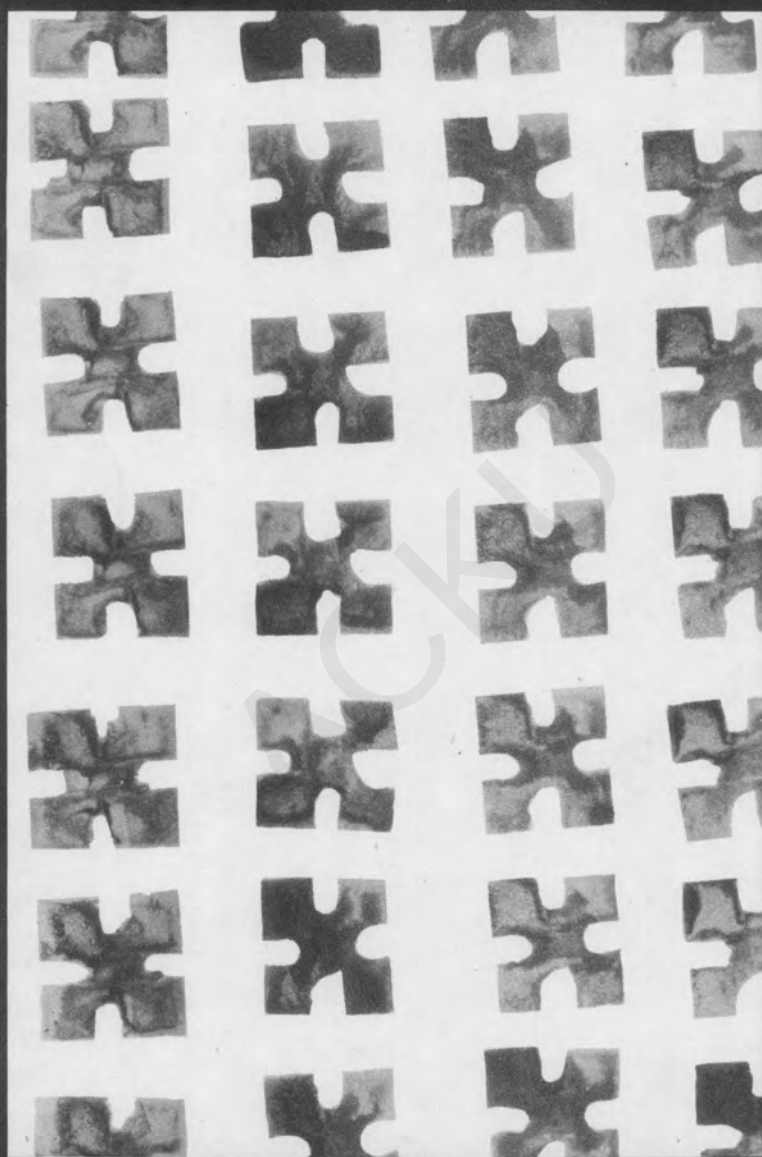
توسط دست و یا برس هاتوته چوب ، اسفنج ، کنده کاری های کچالو و یا زردك رارنگ کرده بالای کاغذ بالترتیب بچسبانید تاپه هارا بدست خواهید آورد ، همچنان شما خواهید توانست از هر قسم تاپه ها مثل يك انجام سر نشده پנסل را رنگ کرده بالای کاغذ در هر جای بصورت دائره و یا مضلع های كوچك اشكال را تشکیل دهید ، سپس برس دندان را در رنگ زده بایك پنجه خود دندانه های برس را تکان بدهید رنگها بصورت های بسیار خورد در پهلوی آن میریزند و شکل بسیار زیبایی را تشکیل میدهند ، به همین ترتیب در بعضی موارد از کنج های چاقو ، خط کش و غیره نیز کار گرفته می توانیم .

تاپه کچالو به طرز پیوست

کاغذ چمک شده و برس

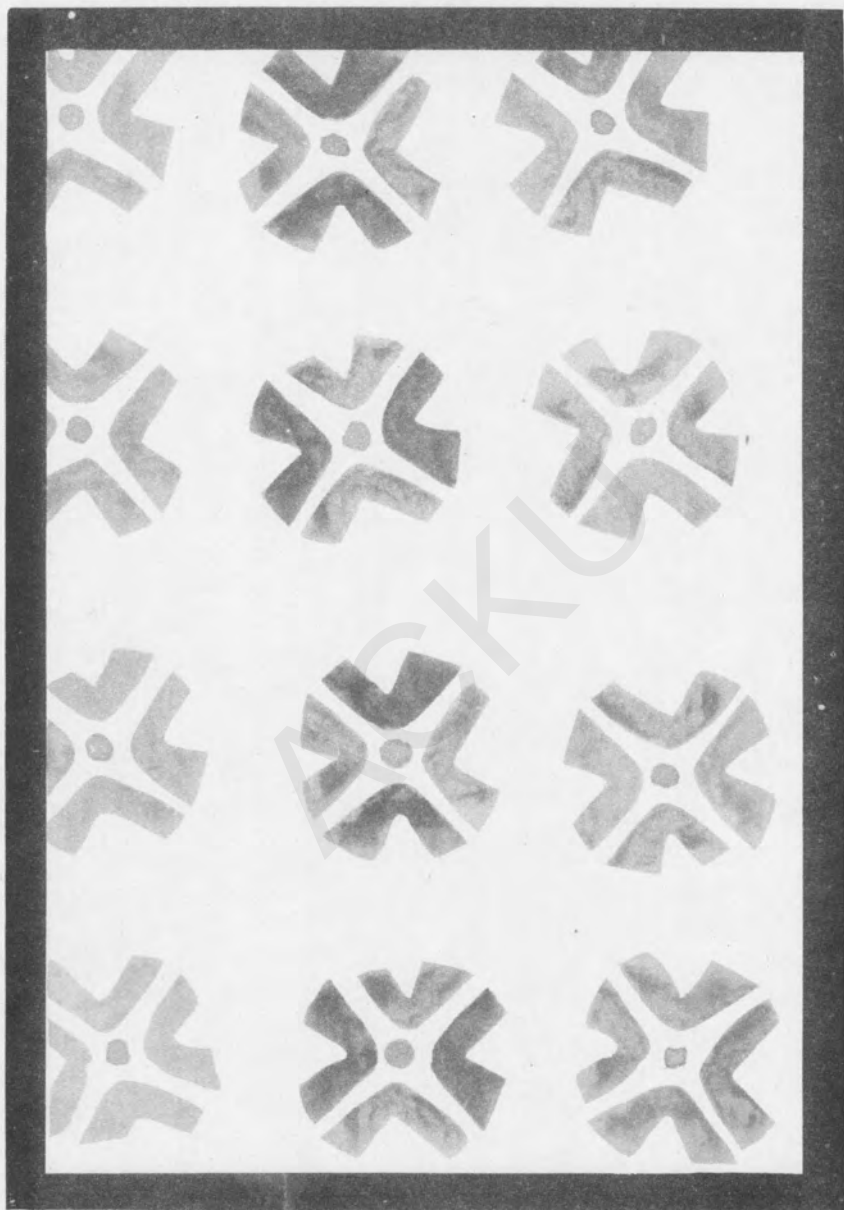

ترکیب دو تاپه کچالو

ترکیب سه تاپه کچالو

۵ - دیزاین های برش کاغذ :

مواد مورد ضرورت :

۱- قیچی

۲- سرش

۳- کاغذ سفید

۴- پاستل رنگه

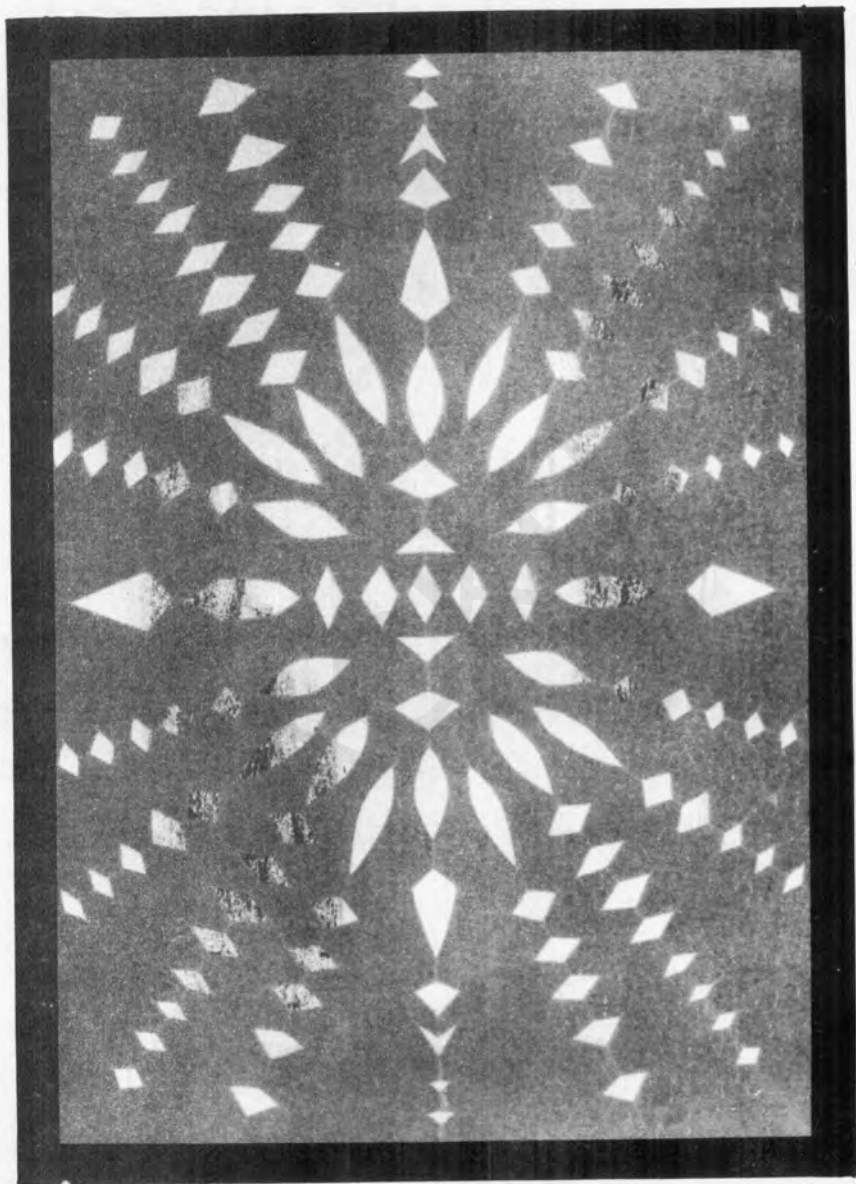
۵- کاغذ رنگه

طرز العمل :

توسط پاستل ها روی کاغذ های سفید خود را رنگ آمیزی مینمائیم و بعداً به اندازه کاغذ رنگ شده خود کاغذ رنگه دیگری که بتواند این رنگهای کار شده را بعد از قیچی کردن دیزاین ها و برش گلها برجسته نشان دهد از هر چهار گوشه بالای آن سرش میکنیم - اما باید دقت شود تا کاغذ قیچی شده ما نظر به کاغذ رنگه نازک تر باشد تا یکنوع اهتزاز در آن رخ بدهد .

صورت دیگر این عمل آنست که کاغذ را اول قیچی نموده و طبق موقعیت ها و تقاضا بالای کاغذ سفید خود به جاهای معینه رنگ میکنیم و بعداً کاغذ برش شده را به روی آن نصب مینمائیم که این طرز نظر به عملیه اولی خوبتر و منظم تر زیبایی داشته می باشد .

73a1

دیزاین برش کاغذ

۶- نقاشی انگشتان :

مواد مورد ضرورت :

۱- رنگ پودری

۲- تخته هموار

۳- نشایسته

۴- صابون

۵- اسفنج

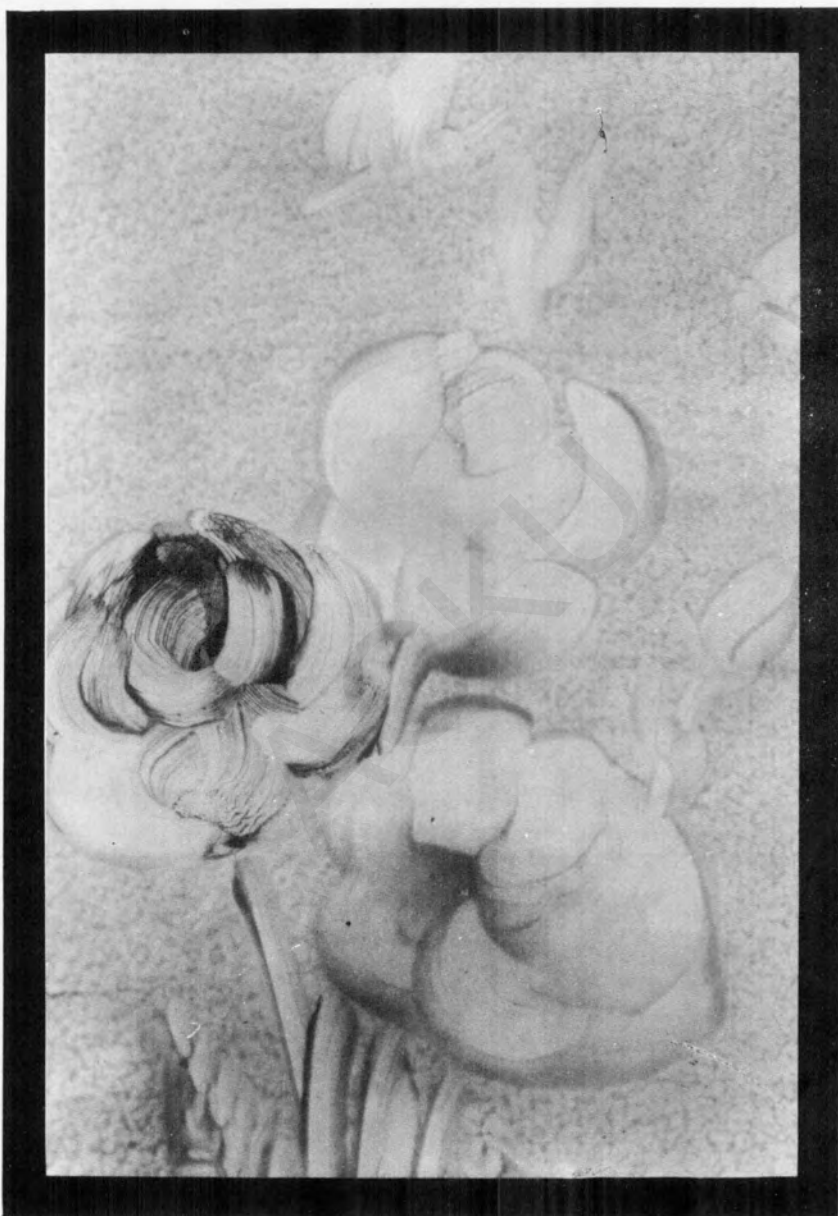
۶- تشت آب

۷- کاغذ

۸- اتو

طرز العمل :

نشایسته را در آب حل کرده و اندك صابون را باوی علاوه میکنیم
و محلول هردو را حرارت میدهیم تا اینکه پخته شوند، سپس کاغذی را
که بالای آن میخواهیم نقش اندازیم با هردو دست از دوکنج آن گرفته
در تشت آب تر می سازیم و روی تخته چوب هموار طوری میگذاریم
که هوادر تحت آن جائی را اشغال کرده نتواند ، آنگاه يك یا دوقاشق
نشایسته را روی آن انداخته قدری رنگ را باوی علاوه میکنیم و ذریعه
دست خود نشایسته و رنگ را باهم آمیزش داده و بالای کاغذ با پنجه ها
طوری که میخواهیم نقش می اندازیم . اما کوشش میکنیم تا کار ما
بحالت طبیعی باشد ، بعد از اینکه کار خاتمه یافت برای اینکه چمלקی های
کاغذ از بین برود لازم می افتد تا اتو کرده شود .

نقاشی انگشتان

۷- نقاشی شمع .

مواد مورد ضرورت :

۱- شمع

۲- پاستل رنگ های روغنی

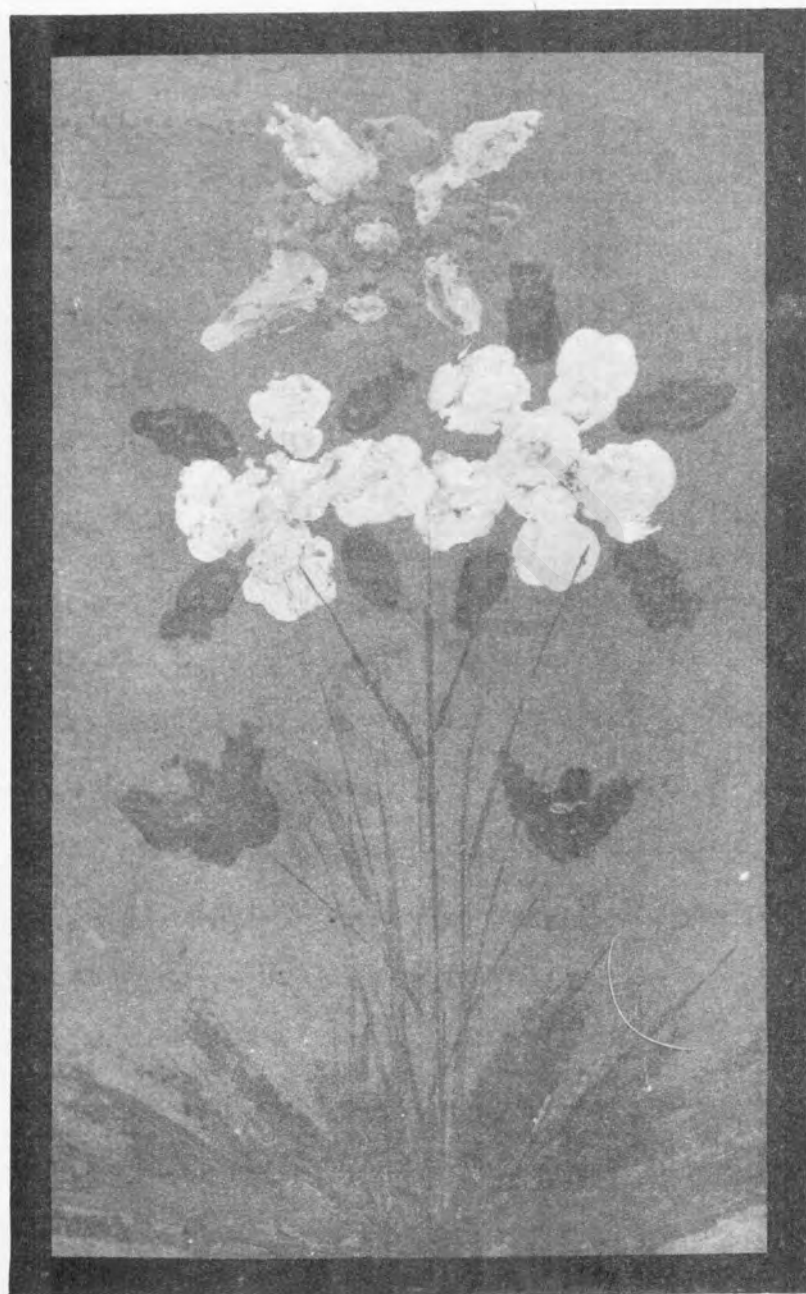
۳- کاغذ

۴- گوگرد

۵- چاقو

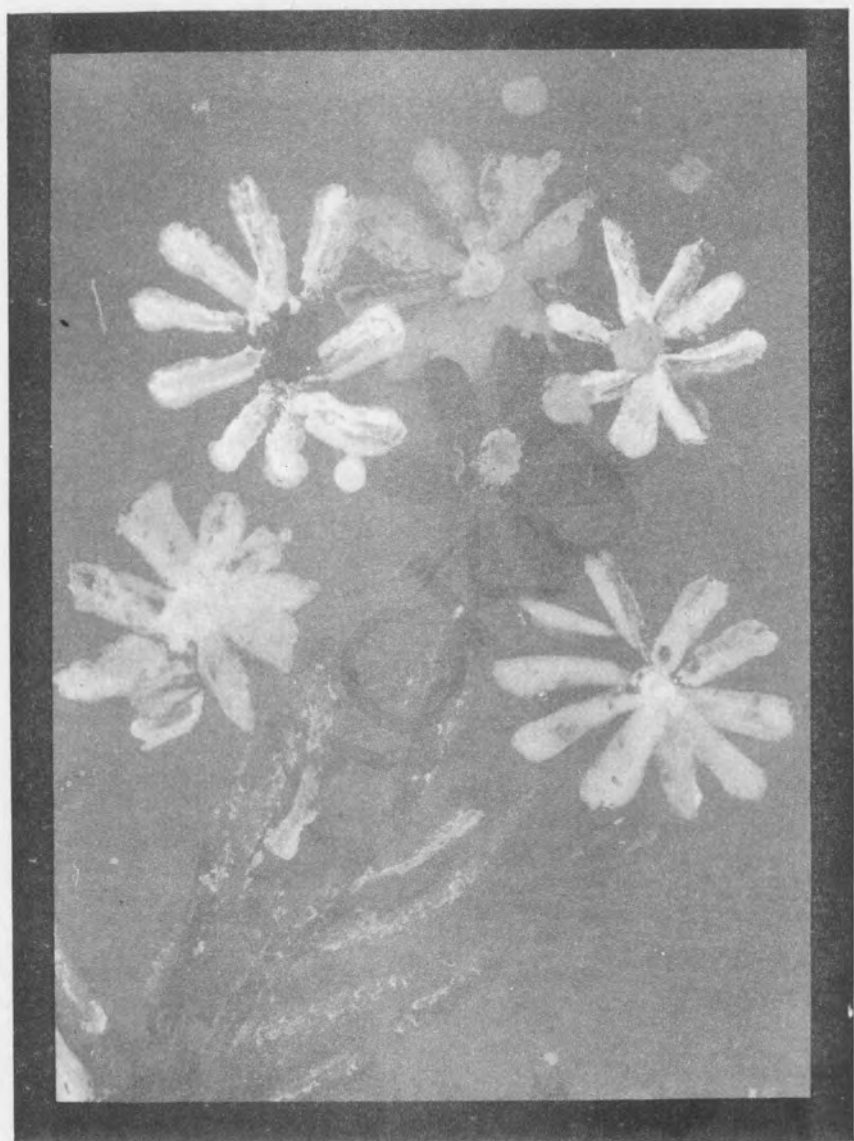
طرز العمل :

رنگ های روغنی (پاستل کرایون) را به شمعیکه روشن شده باشد نزدیک ساخته کمی حرارت بدهید تا اینکه رنگ صورت مایع را بخود بگیرد ، بعد ازان فوراً رنگ را بکاغذ نزدیک کرده و روی آن تماس دهید ، البته این کار نمیتواند بیک و یا دو مرتبه حرارت دادن و بارنگ چکاندن به اکمال برسد بلکه چندین مراتب باید این کار تکرار شود که نقاشی تان را تکمیل نماید، در وقت لزوم جایهائی که بیک اندازه خطوط باریک تراحتیاج می افتد چاقو را حرارت دلد و بروی آن رنگ را مالش بدهد تا اینکه به امتداد کنار چاقو رنگ های باریک و کم عرض بریزد . بعد از طی این عملیات نقاشی توسط شمع بدست خواهد آمد، و اگر خواسته باشید بعد از اینکه کار شمع ریزی تان خاتمه یافت و اترکلر هم بر روی آن استعمال کرده می توانید .

نقاشی شمع

7592

نقاشی شمع

۸- کار افشان یا رسم ذریعه برس دندان و جالی سیمی:

تهیه مواد :

۱- جالی سیمی

۲- رنگ پودری و یا واترکلرز

۳- برس دندان

۴- سنجاق

۵- برگ ها و بته ها

۶- کاغذ

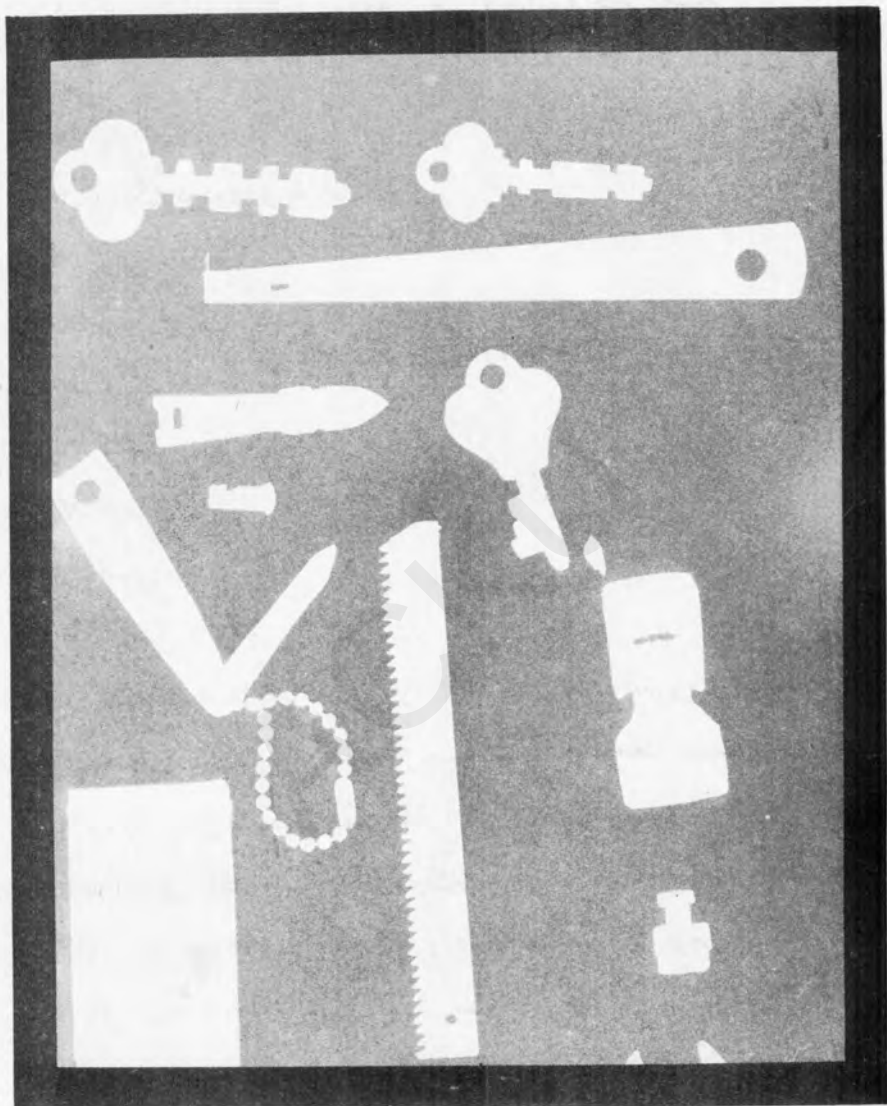
۷- چاقوی تیز

۸- قیچی

طرز العمل :

برگ ها ، بته ها و یا اشکالی را که از کاغذ بریده اید بروی صفحه کاغذ بگذارید پیش تر از همه جائز است که برگها توسط دست برای آماده ساختن تشکیل رسم فشار داده شود و در صورت لزوم برگ ها را بروی کاغذ ، سنجاق نموده يك برس دندان را در داخل آييكه در آن رنگ را حل نموده اید غوطه کنید و دقت نمائید تا در برس مایع زیاد باقی نماند ، بعد آ برس را بروی يك جالی سیمی و یا کناره چاقو که چند سانتی بلندتر از کاغذ باشد دوانده بقسمیکه رنگهای آن در روی صفحه کاغذ به کنارهای برگها پاش شود پاش بدهید، در آخر بعد از خشک شدن رنگ برگها را برداشته چاپ کا رافشان را بدست خواهید آورد .

76a1

کار افشان

7602

کار افشان

۹- موزائیک کاغذ رنگه :

تهیه مواد :

۱- کاغذ مقواء

۲- توتہ های کاغذ مجلات رنگه

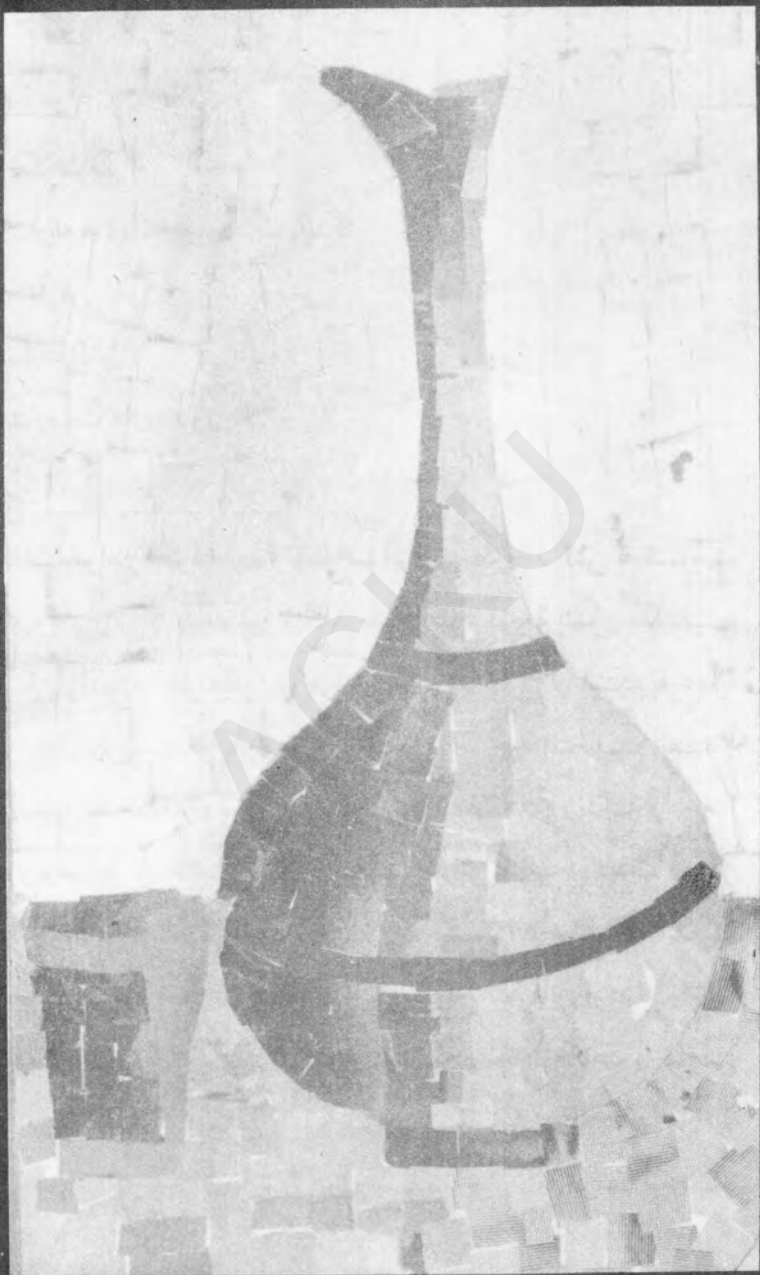
۳- سرش

۴- خط کش

۵- چوبک های جاروب

طرز العمل :

کاغذ مقواء را گرفته چهار اطراف آنرا توسط خط کش به تناسب خوردی و یا بزرگی کاغذ حاشیه بگذارید و بعداً ذریعہ پنسل سکیج موزائیکی را که میخواهید بسازید ترسیم نمائید . قبل از اینکه به عملیہ ترسیم موزائیک دست بزنید اولاً رنگها را نزد خود انتخاب و بعداً توسط قیچی به اشکال مربع و چهار کنج کاغذ های رنگه را جدا نمائید و توسط انگشت بالای کاغذ سرش مالیده بادست دیگر ذریعہ چوبک ها کاغذ های بریدگی رنگه را درجا های مناسب بگذارید . در موزائیک کاغذ هر نوع سرشیکه باشد قابل استعمال است اما زیاده تر اگر از نشایسته کار گرفته شود برای نظافت کاغذ و شخص کارکن مفید تمام میشود ، این عملیه با وجود یکہ خیلی دوام دار و حوصله طلب است اما در آخر بعد از تکمیل شما را خورسند خواهد ساخت .

مواز ٹیک کاغذ

۱۰- موزائیک بوره ها :

تهیه مواد :

۱- برس

۲- سرش

۳- بوره پوست تخم مرغ ، بوره اره ، برنج لك و غيره

۴- كاغذ

۵- رنگ

طرز العمل :

بروی كاغذ خود هر قسم گلها و یا اشكالی كه در نظر دارید با پنسل سكيچ كنید. بواسطه دست و یا برس ها سرشی را كه كمی آبگین باشد در روی سكيچ بمالید و بزودی قبل از خشك شدن بوره را بالای آن انداخته ، بگذارید دقیقه چند بوره در كاغذ بچسبد ، بهتر است این عملیه را در يك رسم چند بار تكرر كنید ، زیرا اگر يكبار تمام حصه رسم خود را سرش بمالید شاید خشك شده و بوره بالایش قایم نشود بعد از مشق و تمرین زیاد می توانید بدون سكيچ هم كار خود را ادامه بدهید ، بعضاً برای اینکه موزائيك خود را مقبولتر بسارید بوره ها را بعد از خشك شدن از هر قسم رنگها رنگ کرده و باز بروی كاغذ می چسبانید.

78a1

دیزاین توسط بوره

۱۱- کراین ایچینگ یارسم باچاقو:

تهیه مواد :

۱- پاستل های روغنی

۲- چاقو

۳- کاغذ

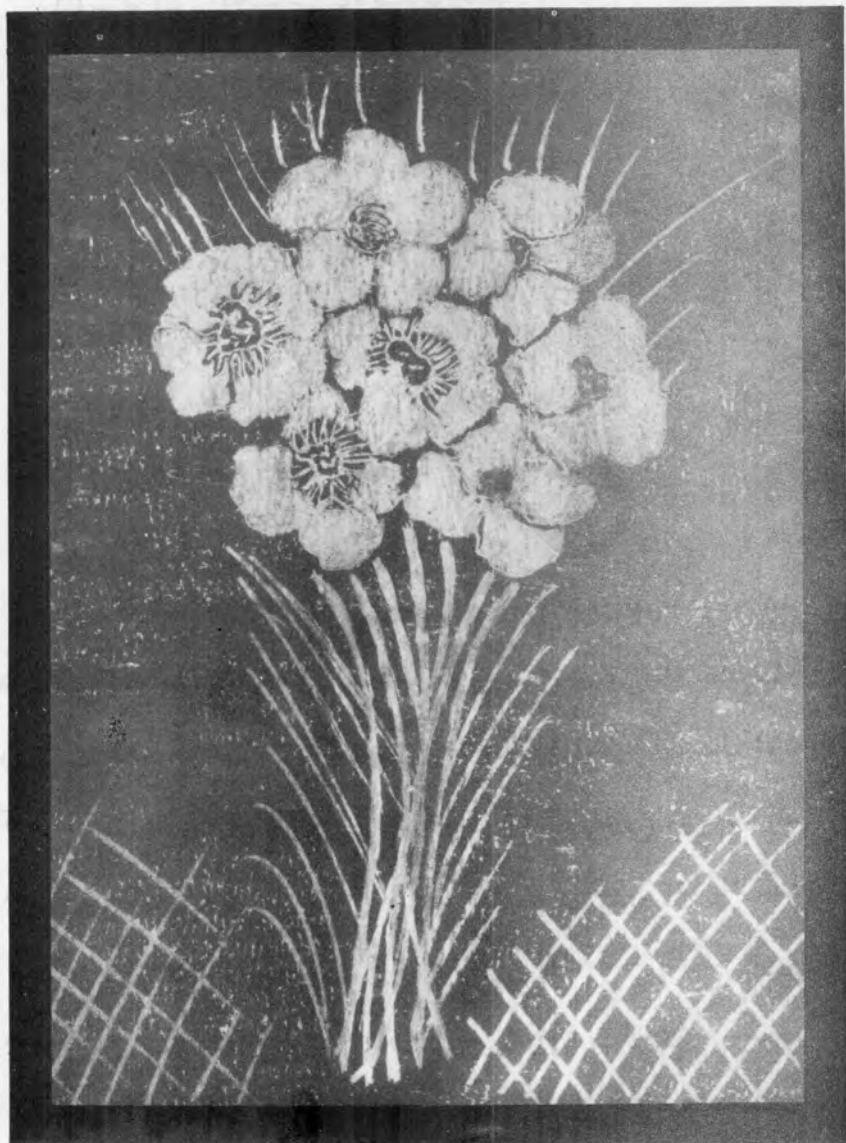
۴- خط کش

۵- قیچی

۶- سنجاق و غیره اشیاء نوك تیز

طرز العمل :

از رنگهای گرم و سرد (کراین یعنی پاستل روغنی) بهر نوعی که باشد در بالای کاغذ سفید رنگمالی نموده بعداً از رنگهای بی طرف مثل سیاه روی رنگهای خود را می پوشانیم و این رنگ به اندازه استعمال شود که رنگهای پائین هیچ معلوم شده نتوانند اما قبل از شروع این همه باید اطراف و ساحه کار ما روی کاغذ توسط خط کش تعیین شده باشد تا کار و فعالیت روی يك نظم و ترتیب استوار گردد ، بعد از تکمیل این همه چاقو یا اشیاء نوك دار را که بتواند رنگ سیاه را از روی رنگهای دیگر دور نماید گرفته آهسته آهسته به تکمیل گلها و یا منظره ها دست میزنیم و فضای زیاد تر منظره ما را سیاهی و یا یکی از

رسم ذریعہ چاقو

7992

www.enayatshahrani.com

کراین ایچینگ

رنگهای بی طرف تشکیل خواهد داد ، کاری را که باید در اول بخاطر داشته باشیم اینست که بسنجیم کدام رنگها باسیاهی و یا رنگ دیگر بهتر میگوید و کدام چیزها را در نظر داریم که به عین اشکال رنگ ها را استعمال کنیم .

۱۲- مقاومت کراین در مقابل آب :

تهیه مواد :

۱- رنگ های آبی

۲- آب

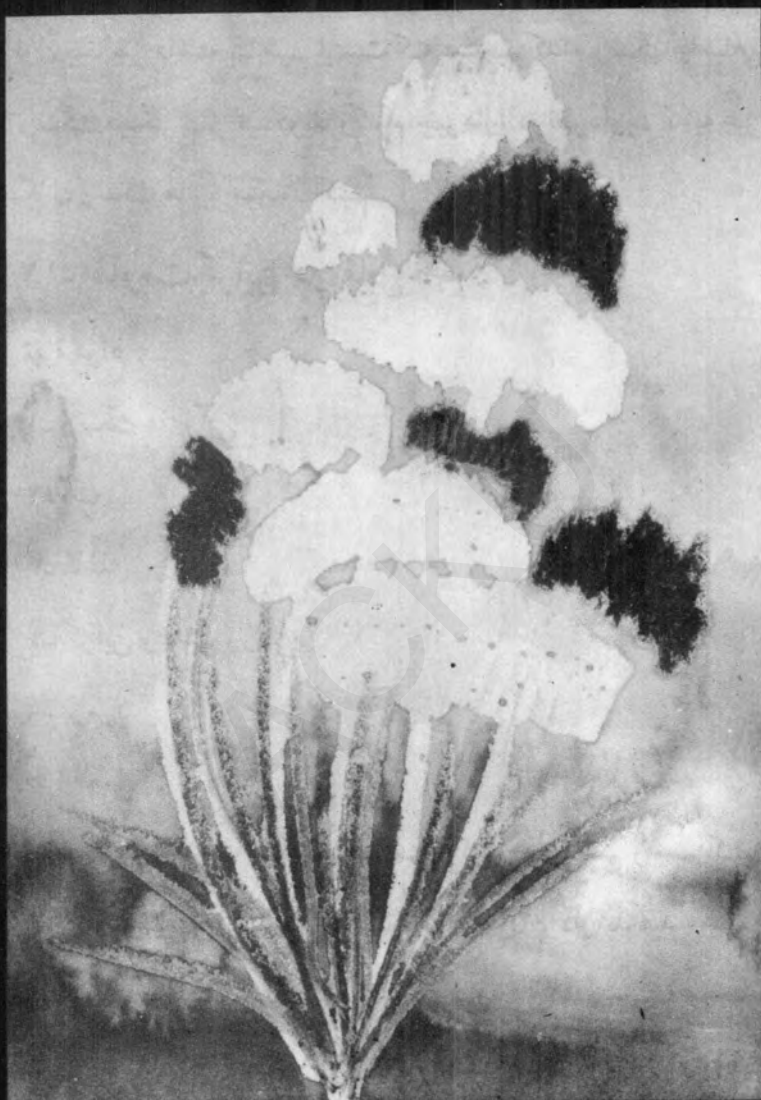
۳- کاغذ

۴- کراین و پاستل روغنی

۵- برس

طرز العمل :

نخست بروی صفحه کاغذ با پاستل (کراین) هر قسم رسم کنید و توسط برس رنگ را در آب حل نموده بروی آن پردازد دهید ، سپس ببینید که تا کدام اندازه رنگ کراین خود را ازان برجسته و جدا و نمود می سازد . این عملیه خیلی ساده و دلکش است ، از طرفی وقت کم را دربر میگیرد .

مقاومت کرا این در مقابل آب

۱۳- طرز استفاده از بقایای پاستل و یا پاستل های شکسته

الف - مقاومت کراین در مقابل حرارت :

نهیة مواد :

۱- کراین

۲- کاغذ

۳- اتو

۴- مجلات کهنه

۵- چاقو

۶- رنگ پودری و یا واترکلرز

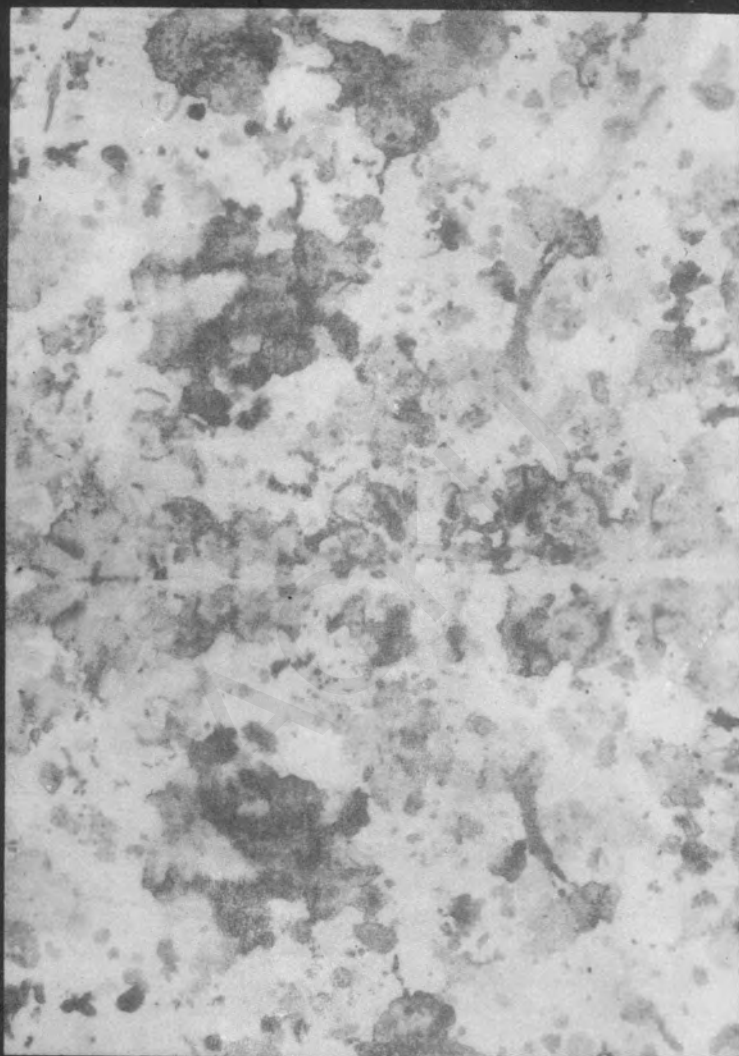
طرز العمل :

يك كاغذ را گرفته بدو حصه مساوی آنرا قات نمائید يك طرف آن از بقایای پاستل با چاقو توتوهای خورد ، خورد را جدا ساخته و باندازید بعداً نصف دیگر کاغذ را با لای آن دور داده سر آن يك ورق مجله یا کاغذ بیکاره را بگذارید و اتوی گرم شده خود را در فوق آن بدوانید رنگهای کراین فوراً آب شده هر قسم دیزاین های مبهم را تشکیل میکند ، این دیزاین ها مثل دیزاین های رنگ چکاندن و دیزاین های تار متناظر بدست می آید . اگر ما يك طرف این دیزاین ها را توسط برس یا واترکلرز پرداز دهیم خیلی شکل مقبول را خواهد ساخت .

کرا این در مقابل حرارت

81a2

مقاومت کراین در مقابل حرارت

مقاومت کرایین با حرارت

ب - چرخ کراپن :

این عملیه نیز یکنوع دیگری استفاده از بقایای پاستل بوده و صورت استعمال آن خیلی آسان است . طوریکه توته های خورد آن را گرفته بروی یک صفحه کاغذ توسط چرخاندن کار کنید، توسط چرخ های مذکور میتوانید پر های حشرات مثل پروانه ها ، زنبورها و غیره را نشان دهید همچنان از این توته ها، گلها ، برگها و دیگر چیز ها را می توانید بروی صفحه های کاغذ نقش و زینت دهید .

۱۴- ابری سازی :

مواد مورد ضرورت :

۱- کاغذ

۲- تشت آب

۳- رنگ روغنی یا رنگهای گستر

۴- چوبک و یا دسته های قلم و موپک ها

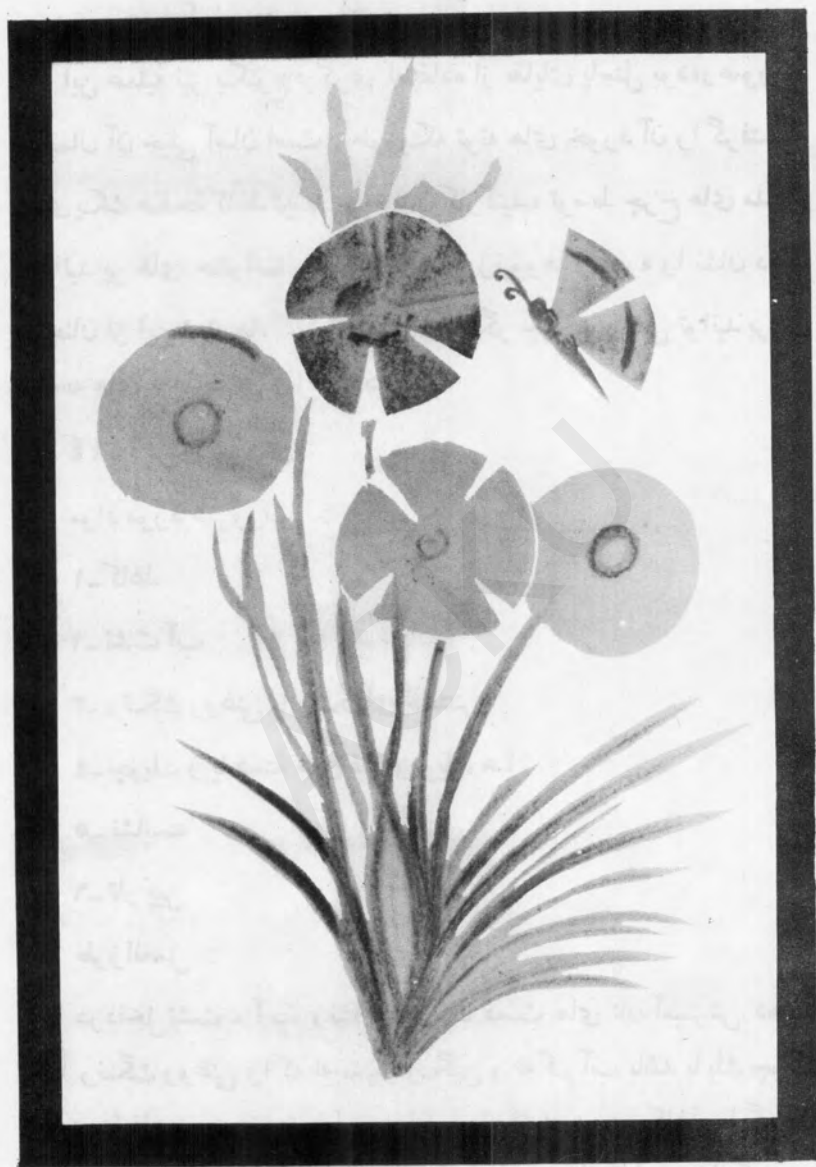
۵- نشایسته

۶- تار پین

طرز العمل :

در داخل تشت ، آب و نشایسته را با دست های تان آمیزش دهید بعداً رنگ روغنی را که نه بسیار آبگین و نه کم آب باشد با یک چوبک و یا دسته قلم بروی تشت قطره ، قطره باندازید ، سپس کاغذ را گرفته بر روی آن محتاطانه قرار بدهید و بزودی بعد از تماس برنگها

82a1

چرخ کراين

8292

چرخ کراین

دوباره آنرا برداشته در يك جائي بگذاريد كه خشك گردد و ابری را كه از بازار برای پشتی كردن كتابهای تان بقیمت زیا دمی خریدید بدست خواهید آورد . چون رنگ روغنی يك اندازه قیمت تمام میشود بجای آن می توان از يك جای كردن رنگ پودری با ورنس و تارپین بدست آورد .

۱۵- نقاب سازی :

تهیه مواد :

۱- قیچی

۲- كاغذ های بیکاره

۳- سرش

۴- توت های تکه ، پنبه و غیره

۵- رنگ

طرز العمل :

خاك های مت (گل سیل برده) را گرفته و آنرا بالای کدام تخته و یا شی دیگر بمثل شكل كله انسان و یا غیره اشكال بر جسته كار كنید روی آنرا مرطوب نگهداشته و كاغذ های بیکاره را بالایش بچسبانید بعد آ كاغذ های دیگری را به هر شكل كه مطابق ذوق تان باشد بالای كاغذ های قبل كه توسط آب بالای گل چسبیده بودید با سرش بچسبانید سپس بعد از خشك شدن كاغذ هارا از گل جدا نمائید نقاب مطلوبه را بدست خواهید آورد . درینجا می توانید حصه روی را هر نوع رنگ

8301

تقاب سازی

نموده و چشم ها را نشان بدهید ، همچنان دهن را یا توسط رنگ نمودن و یا بواسطه برش نشان بدهید . شما می توانید نقاب های دیگری را مطابق ابتکارات شخصی خود هاب دست آورده و رنگ آنرا ابتکار نمائید .

۱۶- موبیل سازی :

تهیه مواد :

۱- قیچی

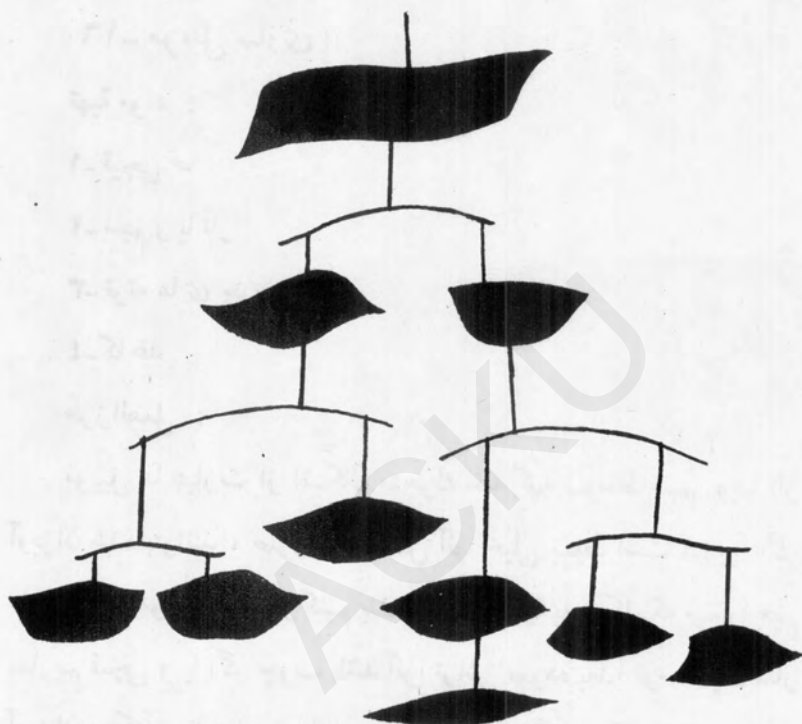
۲- سیم و یا تار

۳- توت های چوب

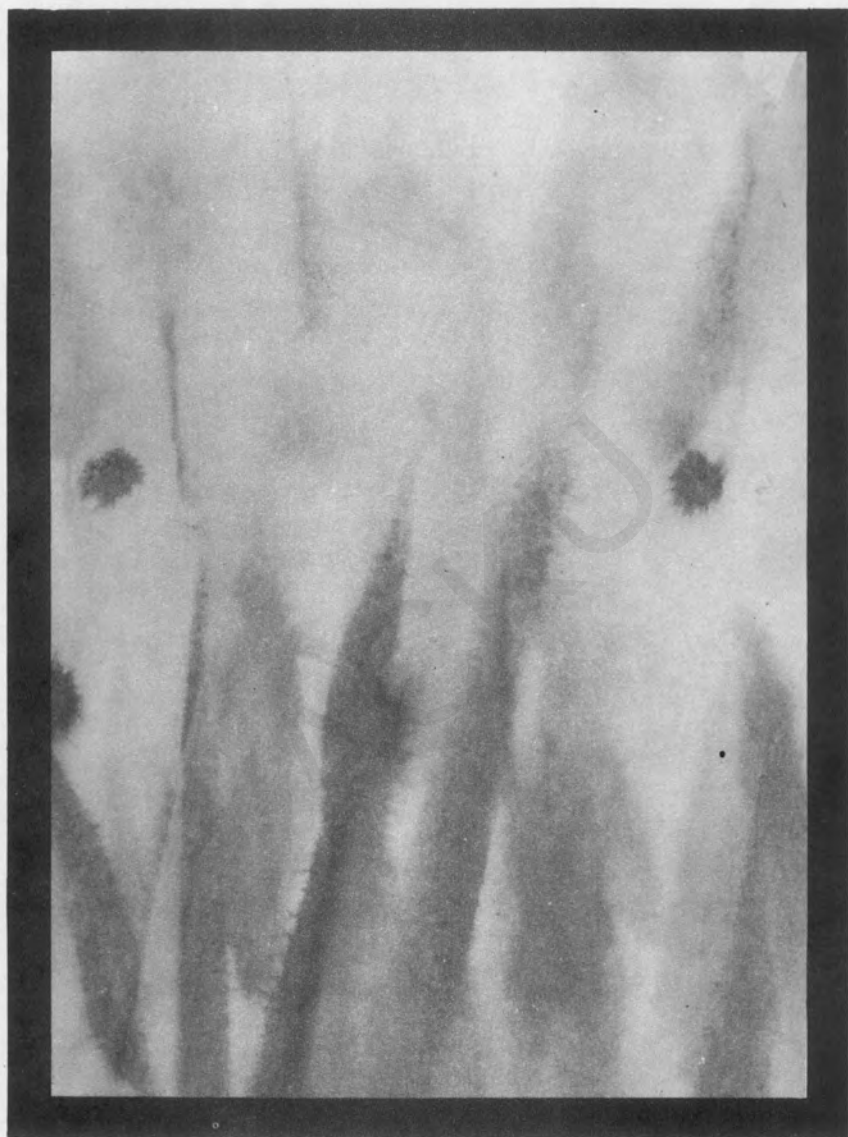
۴- کاغذ

طرز العمل :

موبیل ها عبارت از اشکال متحرک اند که توسط سیم و یا تار آویزان شده بتوانند ، صورت ساختن آنها خیلی بسیط است ، زیرا اگر ما بخواهیم موبیلی را تیار کنیم يك توتۀ کاغذ را به شکلیکه میخواهیم بسازیم قیچی و یا اگر چوب باشد آنرا تراش نموده بعداً توسط يك تار آویزان میکنیم . این موبیل ها باید طوری آویزان گردند که دارای موازنه بوده و آزادانه حرکت نمایند ، در موبیل هاحتی الامکان سعی کرده شود تا مرکز ثقل آنها را یافته و همه اشکال آویزان شده را به آن تمرکز بدهند .

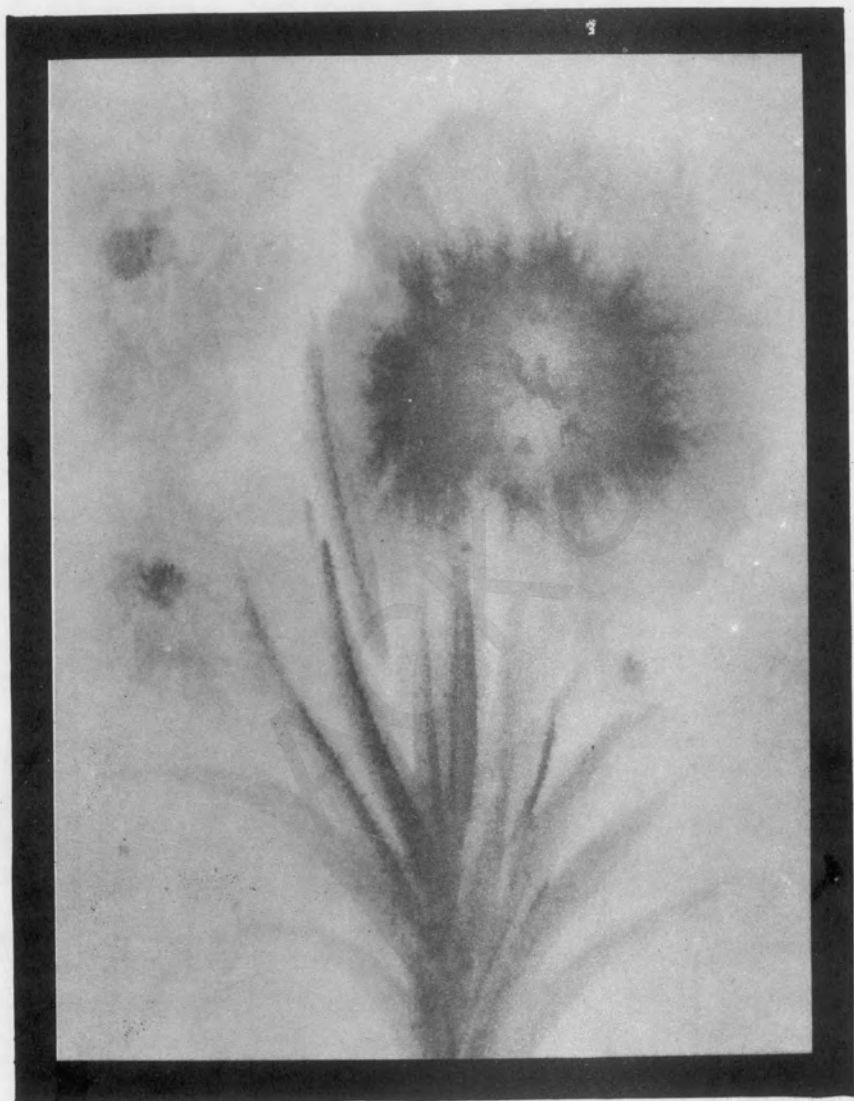

8002

نقاشی بالای کاغذ مرطوب

84a3

نقاشی بالای کاغذ مرطوب

رنگها

رنگها اساساً بر سه گروپ اند :

- ۱- گروپ رنگهای اصلی و یا ابتدائی : که در طبیعت موجود بوده و اساساً از آن بدست می آیند و از ترکیب رنگها بدست نمی آیند .
- ۲- گروپ رنگهای ثانوی : از يك جای کردن دو رنگ اصلی بدست می آیند .

- ۳- گروپ رنگهای فرعی : که از يك جای کردن يك رنگ اصلی و يك رنگ ثانوی بدست می آیند .

در خصوص رنگها نا گفته نباید گذاشت که شکل و ترکیب آنها محدود نبوده و به اثر علاوه نمودن و یا کم ساختن اندکی رنگ ، شکل خود را تغییر میدهند ، به این حساب طوری که میگویند تعداد رنگها به صد ها قسم میرسد ، از آنجمله یکی زرد است که انواع آن تقریباً به یکصد و پنجاه (۱۵۰) قسم بالغ میگردد پیدا شده می تواند .

رنگ سیاه ، سفید و نضواری را مانمیتوانیم بنام رنگ یاد کنیم بلکه آنها برای تاریک و روشن ساختن سایر رنگها بکار میروند.

رنگ‌ها نیکه هر قدر بطرف سرخ و زرد نزدیک شده میروند، آنها را بنام رنگهای گرم و آنهاییکه به آبی و سبز قریب اند بنام رنگهای سرد یاد میگردند. که اول الذکر برای نشان دادن اشیای گرم، بزرگ و نزدیک و ثانی الذکر آن برای نمایش دادن رسم های دور، خورد و سرد بکار می آیند. هر قدر اگر اشیاء نزد ما قریب تر باشند به همان اندازه آنها روشن و صاف همچنان دارای رنگ تیره، و اگر اشیاء هر چند از ما دور قرار داشته باشند بر رنگهای خیره و کم رنگ نشان میدهم. اما باید در نظر داشت رنگهای راکه استعمال میکنیم بر علاوه اشکال شان ساختمان آنها از هم فرق داشته و صورت استعمال آنها طریقه های مختلفی را ایجاب میکند. طور مثال زمانیکه از واتر کلرز کار میگیریم سعی میداریم تا کاغذ ما رطوبت زیاد داشته و شفاف باشد و هم باید یکباره کار شده و بجاهائی که به سفیدی ضرورت افتد از خود کاغذ استفاده کنیم. اما در رنگهای روغنی این طور نمی باشد، زیرا اگر رنگهای روغنی را بالای هم استعمال کنیم رنگ پائین را می پوشانند و هم در استعمال این رنگها بجاهائی که سفید بکار می آید از خود رنگ سفید استفاده مینمائیم.

چون گفتیم ساختمان رنگها به اقسام مختلفی یافت شده می تواند ازان سبب لازم است که هر یک را باید علیحده، علیحده عملاً استعمال نمائیم و تجارب شخصی حاصل کنیم. مثلاً از رنگ های پودری تیمپرا، توش، پنسل های رنگه و غیره هر یک از خود خصوصیت

و صورت استعمال مختلفی دارند که بایست آنها به اثر تجربه و مشق و تمرین یاد گرفته شوند .

در رنگها امر کرده نمیتوانیم که بد رنگ ترین آنها کدام است زیرا میشود بسیاری مردم به همان رنگ علاقه داشته می باشند و یا اینکه بعضاً میگویند رنگهای شوخ بد است و خوشم نمی آید در حالیکه بجوانان و اطفال این انواع از بهترین رنگها است .

قراریکه مشاهده میگردد مردمان ساده پسند برنگ گره زیاد تر علاقه از خود نشان میدهند و علت آن عبارت است از اینکه رنگ گره از عموم رنگها نمایندگی میکند و ذوق هر شخص در آن دیده شده میتواند از آن سبب طرف پسند همگان واقع گردیده است .

اینک اقسام و صورت تشکیل رنگها در ذیل تذکر می یابد :

الف : رنگهای اصلی :

۱ - زرد Yellow

۲ - سرخ Red

۳ - آبی Blue

ب : رنگهای ثانوی :

۱ - نارنجی Oreng

۲ - بنفش Violet

۳ - سبز Green

ج : رنگهای فرعی :

۱ - زرد نارنجی Y.O

۲ - سرخ نارنجی R.O

۳- بنفش سرخی دار R.V

۴- بنفش آبی B.V

۵- سبز آبی B.G

۶- سبز زردی دار Y.G

صورت ترکیب رنگها

الف- رنگهای ثانوی :

۱- زرد + سرخ = نارنجی

۲- سرخ + آبی = بنفش

۳- آبی + زرد = سبز

ب: رنگهای فرعی :

۱- زرد + نارنجی = زرد نارنجی

۲- سرخ + نارنجی = سرخ نارنجی

۳- سرخ + بنفش = بنفش سرخی دار

۴- بنفش + آبی = بنفش آبی

۵- آبی + سبز = سبز آبی

۶- سبز + زرد = سبز زردی دار

ج: رنگهای بی طرف :

۱- سیاه Black

۲- سفید White

۳- نصواری Brown

د- گره (Gray): که از اجتماع عموم رنگها بدست می آید.

پرسپکتیف

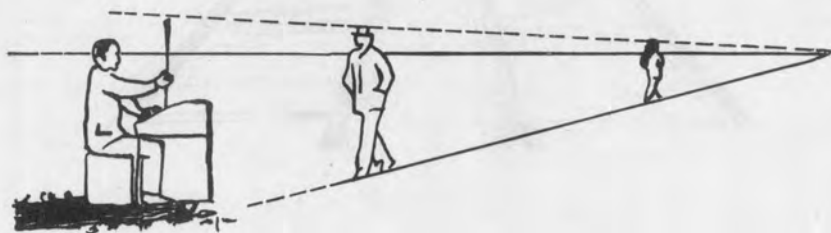
پرسپکتیف (دور نما) عبارت از اساسی است که شیء از موقعیت دید دور گشته و از نگاه بیننده کوچکتر از اندازه حقیقی معلوم میشود اما بر عکس آن هرچندیکه به نگاه بیننده نزدیک شده میرود به اندازه حقیقی اش نزدیکتر میگردد .

دانستن قوانین پرسپکتیف برای آرست یکی از ضروریات است بسیار مهم و پر ارزش ، چه اساسات رسامی عموماً روی این قوانین می چرخد و هر شیء را از روی دید نظر سنجیده و مراعات دوری و نزدیکی و فاصله ها را بما نشان میدهد . طور مثال اگر شخصی برای امتحان خط کشی را گرفته و شخص را از اندازه چهل فوت دور اندازه گیرد بقسمیکه آن شخص نزدیک میگردد ، به بیننده بزرگ شده میرود و این بزرگ شدن بما واضح می سازد تا صورت ظاهر شدن مختلف در اندازه شیء چقدر بوده و متعلق به دوری و نزدیکی آن به شخص بیننده می باشد .

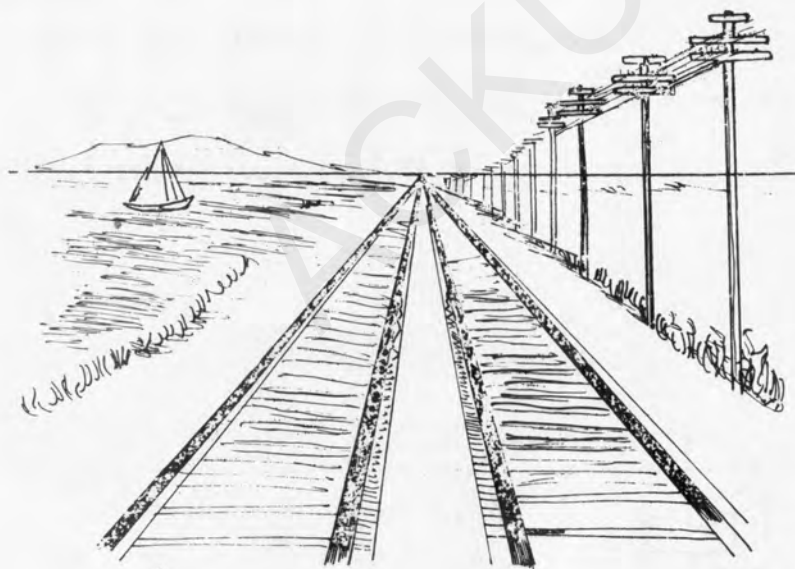
نقطه فرار عبارت از نقطه است که خطوط موازی (خط پرسپکتیف)

در جائیکه چشم ما قادر به دید آن نمیگردد و خط خاتمه می‌پوندد می‌باشد.
هر شیئی را که رسم میکنیم و یا در يك عكس ملاحظه مینمائیم
دارای خطوط پر سبکتیف می‌باشد با وجود يکه این خطوط مذکور در
يك عكس تمام شده ملاحظه نمیگردند.

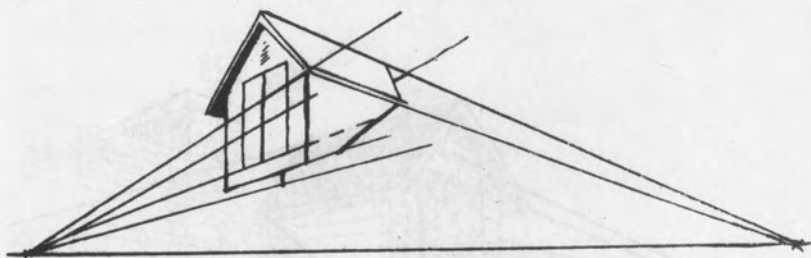
خط نظر و یا افق همیشه با سطح چشمان بیننده قرار داشته و اشکالیکه در
ذیل بمشاهده رساننده میشود بصورت آسان می‌تواند مارا از نگاه
دوری و نزدیکی و قوانین پر سبکتیف مطلع سازد. این تصاویر بغرض
آن درینجا نشان و انتخاب گردیده که آرتست را قدرت آن بخشد تا
در هنگام کشیدن يك رسم از آن استفاده بعمل بیاورد.
این شکل شخصی را از فاصله دور و نزديك مطالعه نموده و از
اندازه چهل فـت دور در نظر گرفته است.

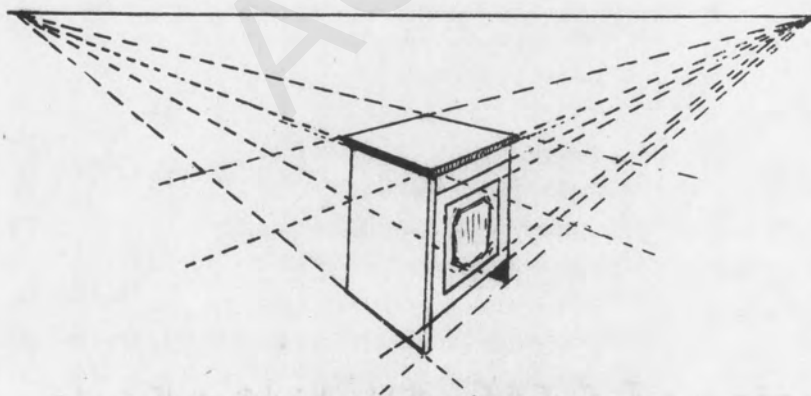
در این شکل خطوط آهن با هم موازی اند، پایه های تیلفون با هم يك سان بلندی دارند، اما وقتی که از چشمان فاصله میگیرند خطوط آهن و پایه ها نزدیک شده بالاخره بجائی میرسند که يك نقطه بنام نقطه فرار یاد میگردند.

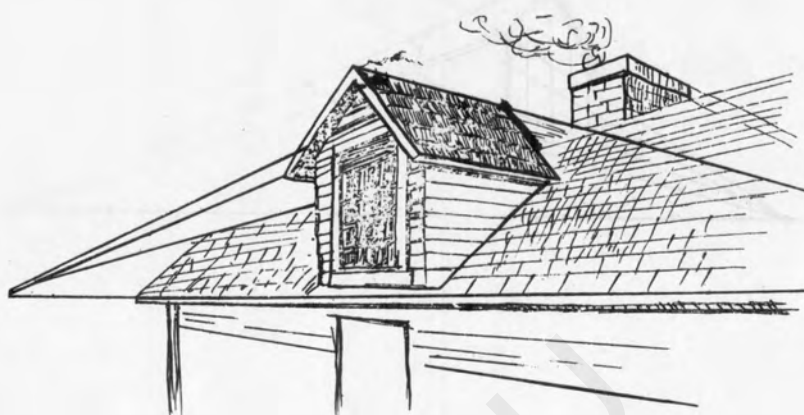

این سکیچ تغییراتی را که توسط پائین آوردن خط بوجود آمده نشان میدهد.

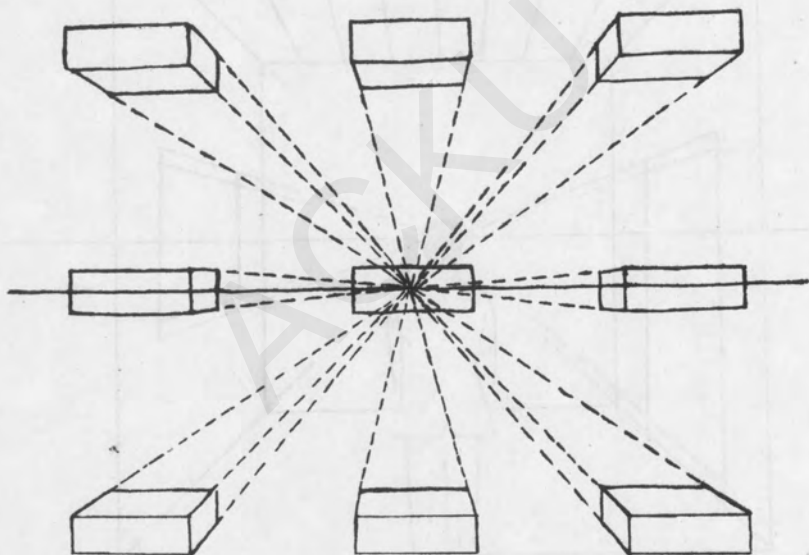
این صورت معلوم شدن الماری را پائین از خط نظر نشان میدهد.

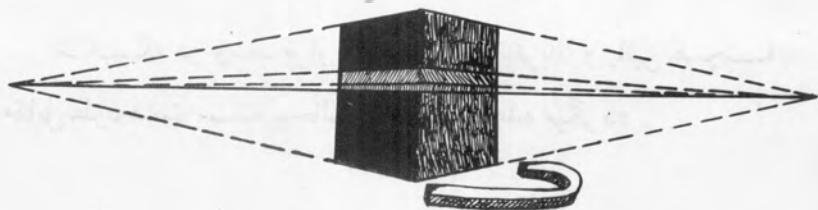

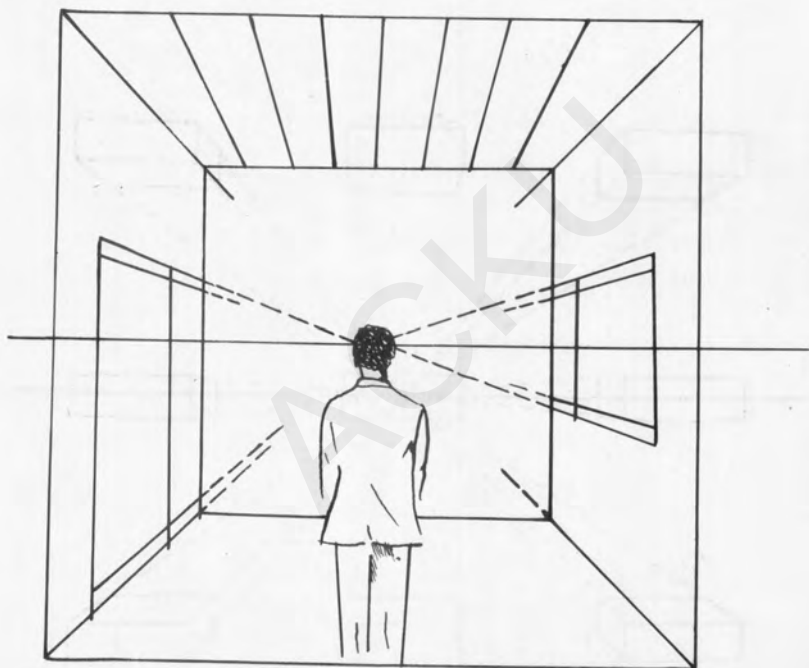
این شکل دو نقطه فرار را ارائه میکند که یکی آن درین صفحه
نشان داده شده و نقطه دیگر آن در عقب حاشیه کاغذ است.

شکلیکه در وسط قرار دارد از نقطه نظر بالا و پائین همچنان
مقابل نظربهشت سمت به حالت مختلف مشاهده میگردد .

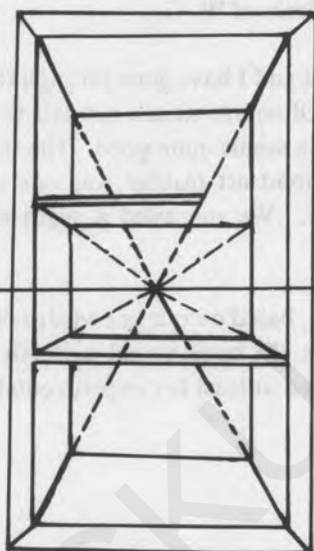

نمونه دیگری از پرسپکتیف

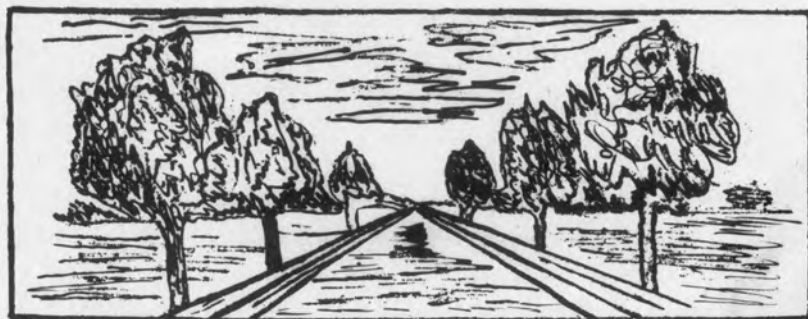

پرسپکتیف در داخل اتاق

رسم الماری مقابل از نقطه نظر پرسپکتیف

مشاهده فرمائید مراعات پرسپکتیف تا کدام اندازه به زیبایی رسم شما می افراید

April 20, 1965

To: Dr. Azim

From : Msurice Imhoof W. G.

Both Mr. Nabi and I have gone through the art book of Enayatullah Shahrani. Of course we are not artists, but the organization and plan of the book seems quite good. The section which describes the methods of a good art teacher was one section which we felt competent to judge. We suggested a slight reorganization of this material.

It is our opinion, based on our knowledge of methods of teaching rather than as artists, the book would certainly be a good first step and should be printed at least for experimental use.

May 16, 1965

MEMORANDUM

To: Dr. Anderson, TCCU Team Chief
Mr. Etemadi, Institute of Education President

FROM: A. Richard King, Faculty of Education/TCCU

SUBJECT: Reference to art instruction, Minutes of Executive Committee meeting, May 11, 1965 (Item 3)

1. This is to advise you that a senior student in the Faculty of Education, Enayatullah, has taught art at the DMA during the past winter session and is this year doing his internship work in the field of art, under Dr. Pisaro as faculty advisor and Miss Wright, Peace Corps worker with Bakhter News Agency, as skill advisor. He will do his student teaching at Habibia.
2. Miss Wright is a former teacher of art and is very interested in Enayatullah's ambition to become an art teacher. Prior to her work with Enayatullah she had already begun on a projection of art instruction methods and techniques for Afghan schools. Together, they plan to pursue this as Enayatullah's major concern this year.
3. The situation among artists in Kabul is particularly individualistic and several factors operate against involving groups of them in such projects. . . although it would be very desirable if such an outcome could be foreseen. Any dealings with individual artists and prospective or present teachers of art -- including Enayatullah and Miss Wright -- should be undertaken with considerable tentativeness.
4. The reference is quite specific about the teaching guide being reproduced on an experimental basis. The above information is not intended as an inhibiting factor to continuation of the proposed experiment; only as additional relevant information for consideration as the field of art instruction develops.

فهرست

- ۱ - مقدمه راجع به چاپ دوم
- ۲ - تقریظ چاپ اول از استاد برشنا
- ۳ - تقریظ چاپ اول از بناغلی شبنم
- ۴ - عرض مرام
- قسمت اول :
- مبادی و اصول تدریس آرت ابتکاری
- ۵ - تاریخچه مختصر آرت
- ۸
- ۶ - سبک های نقاشی
- ۱۲
- ۷ تلقیات عصر حاضر بفلسفه آرت
- ۱۴
- ۸ - چرا به تدریس آرت ضرورت داریم
- ۱۷
- ۹ - هدف های مهمه آرت تربیوی
- ۲۱
- ۱۰ - کدام عوامل باعث پسمانی آرت ابتکاری میگردد
- ۲۵
- ۱۱ - اصول و طریقه های مطلوبه در تدریس آرت
- ۲۹
- ۱۲ - آرت از نقطه نظر اطفال
- ۳۲
- ۱۳ - مراحل رشد و نموی اطفال در آرت
- ۳۸

- ۴۰ ۱- دوره خط
- ۴۲ ۲- دوره سمبولیک
- ۴۴ ۳- دوره حقیقت
- ۱۴- بعضی پیشنهادات به صنوف ابتدائی ، متوسطه و عالی
- ۴۵ حوضه های دلچسپ در فعالیت ها
- الف:
- ۴۵ ۱- در صنوف ابتدائی (اول ، دوم ، سوم)
- ۴۶ ۲- صنوف (چهارم ، پنجم ، ششم)
- ۴۷ ب : در صنوف متوسطه (هفتم ، هشتم ، نهم)
- ۴۹ ج : در صنوف عالی (دهم ، یازدهم ، دوازدهم)
- ۵۱ ۱۵- فعالیت های مطلوبه آرت
- ۵۱ الف : در صنوف ابتدائی (اول ، دوم ، سوم)
- ۵۲ ۲- در صنوف (چهارم ، پنجم ، ششم)
- ۵۳ ب : در صنوف متوسطه (هفتم ، هشتم ، نهم)
- ۵۴ ج : در صنوف (دهم ، یازدهم ، دوازدهم)
- ۵۶ ۱۶- مواد و لوازم مورد ضرورت در پروگرام آرت
- الف- مواد و لوازم مورد ضرورت در صنوف ابتدائی
- ۵۶ (اول ، دوم ، سوم ، چهارم ، پنجم ، ششم)
- ب- مواد و لوازم مورد ضرورت در صنوف ثانوی
- ۵۷ (هفتم ، هشتم ، نهم ، دهم ، یازدهم ، دوازدهم)

۱۷- سامان و لوازم، مواد مفت و ارزان آرت بمکاتب ابتدائی

و ثانوی

۱۸- وظایف معلمین در پروگرام و پیش برد کورس آرت تربیوی

۱۹- امتحان و ارزیابی در آرت

قسمت دوم :

۲۰- فعالیت ها و تجارب مفید در تدریس آرت ابتکاری

۱- دیزاین توسط تار

۲- دیزاین توسط پف کردن

۳- دیزاین توسط رنگ چکاندن

۴- تاپه کاری

۵- دیزاین های برش کاغذ

۶- نقاشی انگشتان

۷- نقاشی شمع

۸- کار افشان یا رسم ذریعه برس دندان و جالی سیمی

۹- موزائیک کاغذ رنگه

۱۰- موزائیک بوره ها

۱۱- کراین ایچینگ یا رسم با چاقو

۱۲- مقاومت کراین در مقابل آب

۱۳- طرز استفاده از بقایای پاستل و یا پاستل شکسته

الف- مقاومت کراین در مقابل حرارت

- ۸۲ ب - چرخ کراین
- ۸۲ ۱۴ - ابری سازی
- ۸۳ ۱۵ - نقاب سازی
- ۸۴ ۱۶ - موبیل سازی
- ۸۵ ۲۱- رنگها :
- ۸۷ الف - رنگهای اصلی
- ۸۷ ب - رنگهای ثانوی
- ۸۷ ج - رنگهای فرعی
- ۸۸ ۲۲ - صورت ترکیب رنگها
- ۸۸ الف - رنگهای ثانوی
- ۸۸ ب - رنگهای فرعی
- ۸۸ ج - رنگهای بی طرف
- ۸۸ د - گره
- ۸۹ ۲۳ - پر سپکتیف
- ۲۴ - الف : یاد داشت دوکتور کنگ «A, Richard King» برای
- پوهنوال توریالی اعتمادی رئیس موسسه تعلیم و تربیه ودا کتراندرس Dr. Anderson
- رئیس تیم کولمبیا
- ۹۸ ب : یاد داشت مستر ام هاف «Mr. Imhoof» برای
- پوهاند دوکتور محمد یاسین عظیم
- ۹۷

(طبع اول)

دفرانکلن دانشار اتوموسسه، کابل- دپوهنی مطبعه

جلد ۴۰۰۰